

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології

Олександр Левко

**ДАВНЬОГРЕЦЬКА МОВА:
ХРЕСТОМАТІЯ З КОМЕНТАРЯМИ**

Навчальний посібник

Київ
«ВП Едельвейс»
2025

УДК 811.4'02/04'=021(076)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ГРИЦЕНКО Світлана Павлівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ)

ШОВКОВИЙ В'ячеслав Миколайович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ)

КРАМАР Наталія Анатоліївна, доктор філософії з філології (PhD), старший науковий співробітник Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України (Київ)

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 7 від 18 березня 2025 року)*

Левко Олександр

Давньогрецька мова: Хрестоматія з коментарями: навчальний посібник.
Київ: ТОВ «ВП Едельвейс», 2025. 140 с.
ISBN 978-617-7619-73-3

УДК 811.4'02/04'=021(076)

Навчальний посібник «Давньогрецька мова: Хрестоматія з коментарями» призначений для студентів-філологів, істориків, філософів та всіх, хто прагне поглибити знання з давньогрецької мови. Він містить уривки з «Анабазису» Ксенофонта, «Бенкету» Платона та «Історій» Геродота, що супроводжуються лінгвістичними схолями, історико-культурологічними коментарями та комплексом вправ.

Особливістю посібника є схолії давньогрецькою мовою, що містять синоніми, антоніми, словотвірні моделі, етимології та пояснення граматичних конструкцій, а також ілюстрації для візуального засвоєння матеріалу. На кожній сторінці подано давньогрецько-український словник. Після текстів запропоновано запитання, вправи на граматику, лексику та переклад, а в додатку – тестові завдання із синтаксису давньогрецької мови.

Посібник стане в пригоді для здобувачів вищої освіти та всіх зацікавлених у класичних мовах.

ISBN 978-617-7619-73-3

© Олександр Левко, 2025

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА	4
КСЕНОФОНТ «АНАБАЗИС»	7
Ксенофонт	8
Рекомендована література	9
Про початок походу Кіра Молодшого	11
Вправи та завдання	16
ПЛАТОН «БЕНКЕТ»	19
Платон	20
Рекомендована література	21
Про народження Ерота	23
Вправи та завдання	30
Міф про андрогінів	33
Вправи та завдання	44
ГЕРОДОТ «ІСТОРІЇ»	47
Геродот	48
Рекомендована література	49
Про Солона та Креза	51
Вправи та завдання	64
Про перстень Полікрата	67
Вправи та завдання	74
ДОДАТОК А.	
Тестові завдання із синтаксису давньогрецької мови	76
ДАВНЬОГРЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК	120

ПЕРЕДМОВА

Пропонований увазі читача навчальний посібник призначений для вивчення давньогрецької мови здобувачами вищої освіти в межах дисциплін герменевтичного циклу. Він містить оригінальні фрагменти з творів Ксенофонта, Платона і Геродота, що супроводжуються лінгвістичними схоліями, історико-культурологічним коментарем, ілюстративними матеріалом і комплексом запитань, завдань і вправ до тексту. У посібнику подані уривки з «Анабазису Кіра» Ксенофонта, «Бенкету» Платона та «Історій» Геродота. Матеріали хрестоматії, завдання та вправи подано в стилі відомих видань *Athenaze*, *Lingua Latina per se illustrata* (LLPSI), *Alexandros* та інших посібників, які ґрунтуються на використанні елементів прямого методу вивчення класичних мов.

Вибір фрагментів з обраних творів зумовлений їх змістом та рівнем складності, лінгвістичною та екстралінгвістичною інформацією. З одного боку, у посібнику представлено різноманітний граматичний і синтаксичний матеріал (від синтаксичних явищ у простому реченні до складних синтаксичних конструкцій і складнопідрядних речень з узгодженням способів). З іншого боку, посібник містить тексти історичної та філософської тематики, що вирізняються спеціальною термінологією та лексичним матеріалом, ознайомлення з якими розширить соціокультурні та мовні компетентності студента-філолога.

У цьому посібнику кожному автору присвячено окремий розділ, який має таку структуру: 1) відомості про автора, зміст, мову та стиль його творів; 2) джерела й переклади, основна та додаткова література; 3) уривки з оригінальних творів автора зі схоліями, коментарями, завданнями та вправами до них.

Особливістю навчального посібника є лінгвістичні схолії давньогрецькою мовою на полях, поряд з оригінальним текстом. У схоліях подано антоніми, синоніми, пояснення слів через інші слова давньогрецької мови, діалектні особливості, словотвірні моделі, етимології, а також визначено деякі граматичні форми та синтаксичні конструкції. Схолії мають на меті розвинути мовну інтуїцію та низку лінгвістичних компетентностей у здобувачів освіти. Схолії також містять ілюстрації і графічні малюнки для пояснення давньогрецьких слів, постатей і реалій. На кожній сторінці розділів хрестоматії подано давньогрецько-український словник до тексту. Після уривку з оригінальних текстів запропоновано запитання давньогрецькою мовою для перевірки розуміння тексту і розвитку мовлення та письма давньогрецькою мовою. Кожен оригінальний текст супроводжує комплекс вправ: вправа на відпрацювання граматики (вставити пропущені закінчення), тренування лексичного запасу (вставити пропущені слова), переклад адаптованого тексту на основі оригінального уривка (з метою тренування перекладацьких навичок та водночас розуміння прочитаної історії), а також запитання до вихідного тексту.

У додатку до посібника запропоновано понад 200 тестових завдань із синтаксису давньогрецької мови, а також давньогрецько-український словник. Тестові завдання засновуються на оригінальних текстах поданих у посібнику авторів та розподіляються на дві частини: А — синтаксис простого речення, Б — синтаксис складного речення. Кожне тестове завдання містить одну правильну відповідь. Речення і фрагменти, наведені у тестових завданнях, можуть використовуватися також як ілюстративний матеріал для пояснення теорії давньогрецького синтаксису.

Навчальний посібник розрахований на студентів, які опанували початковий курс граматики давньогрецької мови, і може

використовуватися паралельно з вивченням давньогрецької граматики і синтаксису на середньому рівні.

Видання розраховане на філологів, релігієзнавців, філософів, істориків і дослідників, які вивчають давньогрецьку мову в контексті античної культури. Воно також стане в пригоді для широкого кола читачів, студентів, аспірантів і всіх, хто прагне краще пізнати античність та покращити свій рівень володіння давньогрецькою мовою.

Олександр ЛЕВКО,
кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

КСЕНОФОНТ

«АНАБАЗИС»

(уривки зі схоліями,
коментарем і завданнями до них)

КСЕНОФОНТ

Ксенофонт (близько 430 – після 355 рр. до н. е.) – давньогрецький історик класичної доби, видатний полководець, філософ, учень Сократа. До його спадщини належать історичні («Анабазис Кіра», «Кіропедія», «Грецька історія», «Агесилай»), філософські («Спогади про Сократа», «Апологія Сократа»), політичні («Лакедемонська політія») та інші твори. Найвідомішим його твором є «Анабазис Кіра», який вважається еталоном історичної прози доби високої класики та взірцем аттичного діалекту давньогрецької мови. За чистоту мови й витонченість стилю Ксенофонта ще в античності називали «аттичною бджолою».

У «Анабазисі» розповідається про похід Кіра Молодшого, сина перського царя Дарія II, проти свого брата Артаксеркса II, який посів престол після смерті їхнього батька. Найбільш драматичною є перша книга, де описано зародження конфлікту між братами, похід Кіра вглиб Перської імперії разом з грецькими найманцями в 401 р. до н. е., серед яких був і сам Ксенофонт, битву з військом Артаксеркса під Кунаксою поблизу Вавилону та загибель Кіра Молодшого. Решта сім книг розповідають про небезпеки і труднощі, які спіткали грецьке військо після загибелі Кіра у битві під Кунаксою та під час його повернення на батьківщину під проводом Ксенофонта, обраного стратегом після підступного вбивства спартанського полководця Клеарха. У «Анабазисі» міститься чимало автобіографічних мотивів, через які автор конструє власний образ досвідченого воїна та мудрого полководця.

Мова «Анабазису» вирізняється чистотою аттичного діалекту і нормативністю вживання лексичних засобів, граматичних форм та синтаксичних конструкцій. Спираючись на досягнення класичної риторики, Ксенофонт будує речення у вигляді симетричних

періодів і часто вдається до таких фігур, як анафора, антитеза, епанастрофа тощо.

«Анабазис Кіра» мав широку популярність і в античну добу, і в пізніші часи. У XIX–XX ст. цей твір був основним текстом для вивчення давньогрецької мови: більшість граматик і підручників будували синтаксичні пояснення саме на матеріалі «Анабазису», а його вивчення традиційно відкривало цикл герменевтичних дисциплін. «Анабазис» став одним із перших зразків «військових мемуарів» у європейській традиції, поєднуючи документальність оповіді з морально-філософським осмисленням подій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

I. Джерела й переклади:

1. Ксенофонт (2011). Анабазис (О. Кислюк, пер.). Київ: Український письменник.
2. Xenophon (1964). *Anabasis* (E. C. Marchant, ed.). Oxford: Clarendon Press.
3. Xenophon (1998). *Anabasis* (C. L. Brownson, trans., & J. Dillery, ed.). Loeb Classical Library 90. Cambridge: Harvard University Press.

II. Основна література:

1. Шовковий В. М. (2012). Оригінальні тексти давньогрецьких авторів (хрестоматія з коментарями) : навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет». 239 с.
2. Flower, M. A. (2017). *The Cambridge Companion to Xenophon* (Cambridge Companions to Literature). Cambridge: Cambridge University Press.

III. Додаткова література:

1. Bassett, S. (2002). Innocent Victims or Perjurers Betrayed? The Arrest of the Generals in Xenophon's "Anabasis". *The Classical Quarterly*, 52(2), 447-461.

2. Bradley, P. J. (2010). Irony and the Narrator in Xenophon's Anabasis. In Gray Vivienne J. (ed.). *Xenophon* (pp. 520-552). Oxford: Oxford University Press.
3. Bradley, P. (2011). Xenophon's Anabasis: Reading the End with Zeus the Merciful. *Arethusa*, 44(3), 279-310.
4. Brennan, S. (2008). Chronological Pointers in Xenophon's 'Anabasis'. *Bulletin of the Institute of Classical Studies*, 51, 51-61.
5. Buzzetti, E. (2014). *Xenophon The Socratic Prince: The Argument of the Anabasis of Cyrus. Recovering Political Philosophy*. New York: Palgrave Macmillan.
6. Grethlein, J. (2012). Xenophon's Anabasis from Character to Narrator. *The Journal of Hellenic Studies*, 132, 23-40.
7. Gray, V. (2003). Interventions and Citations in Xenophon, *Hellenica and Anabasis*. *The Classical Quarterly*, 53(1), 111-123.
8. Flower, M. A. (2012). *Xenophon's Anabasis, or the Expedition of Cyrus*. Oxford: Oxford University Press.
9. Howland, J. (2000). Xenophon's Philosophic Odyssey: On the Anabasis and Plato's Republic. *The American Political Science Review*, 94(4), 875-889.
10. Jansen, J. (2014). Greek Oath Breakers? The Arrest of the Generals in Xenophon's Anabasis Reexamined. *Mnemosyne*, 67(1), fourth series, 122-130.
11. Lee, J. W. I. (2007). *A Greek Army on the March: Soldiers and Survival in Xenophon's Anabasis*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
12. Powell, A., & Richer, N. (eds.). (2020). *Xenophon and Sparta*. Swansea: Classical Press of Wales.
13. Rood, T. (2010). Xenophon's Parasangs. *The Journal of Hellenic Studies*, 130, 51-66.
14. Wencis, L. (1977). Hypopsia and the Structure of Xenophon's Anabasis. *The Classical Journal*, 73(1), 44-49.
15. Wylie, G. (1992). Cunaxa and Xenophon. *L'Antiquité Classique*, 61, 119-134.

ΑΝΑΒΑΣΙΣ. ΚΝΗΓΑ 1

1

Προ ποчаток походу Кира Молодшого (*Xen. Anab. 1.1.1-6*)

Ο ΔΑΡΕΙΟΣ ΑΠΟΘΝΗΣΚΕΙ

Δαρείου και Παρυσάτιδος γίνονται
παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν
Ἄρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ
δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπόπτει
τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὸ παῖδε
ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν
πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε· Κῦρον
δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς
αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ
στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων
ὅσοι ἐς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται.
ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν
Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν
Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη

ἀναβαίνω підніматися
ἀσθενέω бути немічним, хворіти
ἡ ἀρχή влада, провінція
μεταπέμπομαι посилати (за кимсь), викликати
τὸ πεδῖον поле, рівнина
ὑποπτεύω підозрювати

ὁ Δαρεῖος, ου
ἢ Παρύσατις, ιδος
ὁ Ἄρταξέρξης, ου

παῖδες δύο (*Nom. dual.*)
πρεσβύτερος ⇔ νεώτερος
πρεσβύτερος < πρεσβύς
νεώτερος < νεός
ἀσθενέω < τό σθένος

τελευτὴ τοῦ βίου = ὁ θάνατος
βούλομαι = ἐθέλω, ἐπιθυμῶ
τὸ παῖδε ἀμφοτέρω (*Acc. dual.*)
ἀμφοτέρος < ἄμφω
παρ-ῶν (*part.*) < πάρ-εimi

μετα-πέμπομαι

ὁ στρατηγός : ἀνὴρ ὃς τὸν
στρατὸν ἄγει
ἀπ-έ-δειξε < ἀπο-δείκνυμι
ἀθροίζω : συνάγω πολλοὺς
ἄνδρας ὡς στρατιώτας

ὁ Τισσαφέρνης, ου
ἀν-έ-βη < ἀνα-βαίνω (βα-/βη-)

ὁ σατράπης, ου : ἀνὴρ ὃς τῆς
σατραπείας ἄρχει

τριακόσιοι (300)
ὁ Ξενίας, ου
τελευτάω (< τέλος) =
ἀποθνήσκω
κατ-έ-στη (*aor.*) < καθ-ίστημι
(στη-/στα-)
ἡ βασιλεία < ὁ βασιλεύς
δια-βάλλω

ὡς ἐπιβουλεύοι (*opt.*) + *Dat.*

συλ-λαμβάνει
ἀπο-κτενῶν < ἀπο-κτείνω
(κτεν-)
ἐξαιτησαμένη < ἐξ-αιτέομαι
ἀπο-πέμπω

ἀπ-ῆλθε (*aor.*) < ἀπ-έρχομαι
(έλθ-)
κινδυνεύω < ὁ κίνδυνος
ἀ-τιμασ-θείς (*part. aor. I pass.*)
< ἀ-τιμάζω
ἦν = ἔαν + *conj.*
βασιλεύω < ὁ βασιλεύς
ἀντ' = ἀντί (+*Gen.*)

ὕπ-άρχω + *Dat.*

ὅστις, ἣτις, ὅ τι

ὁ ὀπίτις, ου (< ὄπλον) : ἀνὴρ
ἐνόπιλος | ὃς ὄπλα φέρει

τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν
Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος
καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν
Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει
τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς
ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ
συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ
δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν
ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν. ὁ δ' ὡς
ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς,
βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ
τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται,
βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου.

Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε
τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
βασιλεύοντα Ἀρταξέρξη. ὅστις δ'
ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς

ἀτιμάζω зневажати, неславити, безчестити
διαβάλλω обмовляти
ἐξαιτέομαι (+ *Acc.*) просити (за когось), благиати
про помилування
ἐπιβουλεύω (+ *Dat.*) змовлятися (проти когось)
κινδυνεύω наражатися на небезпеку
συλλαμβάνω захопити, затримати, заарештувати
ὑπάρχω (+ *Dat.*) бути прихильним до когось

αὐτὸν πάντα οὕτω διατιθεῖς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους
 εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ
 βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε
 ἱκανοὶ εἶησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν
 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν
 ἤθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο
 ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι
 ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα.

ἀπαράσκευος, **ον** не підготовлений
ἐπικρύπτομαι робити щось по-тай
ἐπιμελέομαι піклуватися
εὐνοϊκῶς прихильно, дорозичливо
παρά (+ *Dat.*) біля когось, на боці когось
διατίθημι розташувати; повернути до себе

δια-τιθεῖς < δια-τίθημι
 οὕτω ... ὥστε + *inf.*
 μᾶλλον ... ἢ

παρ' = παρά
 παρά + *Dat.* : πρὸς + *Dat.*
 ἐπεμελεῖτο (*imperf.*) ὡς + *opt.*
 εἶησαν (*opt.*) < εἶμι
 εὐνοϊκῶς ἔχειν + *Dat.*

ἤθροιζεν ... ὅπως ... λάβοι
 (*opt.*)
 ἐπι-κρύπτομαι

ἀ-παρα-σκευότατον (*superl.*)
 ὅτι + *adverb. superl.* : ὡς
 μάλιστα

ὁ βασιλεύς, ἕως

ЗАПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ

I. Дайте відповіді давньогрецькою мовою на запитання до прочитаного тексту:

1. Τίνος παῖδες ἦσαν ὁ Ἄρταξέρξης καὶ ὁ Κῦρος;
2. Τίς ἦν πρεσβύτερος, τίς δὲ νεώτερος;
3. Τί ἐβούλετο ὁ Δαρεῖος, ὅτε ἠσθένει;
4. Πόθεν μεταπέμπεται ὁ Κῦρος ὑπὸ βασιλείῳ;
5. Τίς ἀπέδειξε τὸν Κῦρον στρατηγόν;
6. Μετὰ τίνος ἀνέβαινεν ὁ Κῦρος;
7. Τίνας στρατιώτας εἶχε ὁ Κῦρος;
8. Τίς διέβαλε τὸν Κῦρον πρὸς τὸν Ἄρταξέρξη;
9. Τί ἐποίησεν ὁ Ἄρταξέρξης ἐπειδὴ ἤκουσε τὴν διαβολήν;
10. Πῶς ὁ Κῦρος ἤθροιζε τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν;

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ТЕКСТУ

Κῦρος – Кір Молодший (Κῦρος ὁ νεώτερος, на відміну від Кіра I, якого в грецьких джерелах звали Κῦρος ὁ πρότερος), син перського царя Дарія II та Парісатіди, народився близько 424 р. до н. е. Батько призначив його сатрапом Лідії, Фригії й Каппадокії, а також головнокомандувачем військ у Малій Азії. Після смерті Дарія Кір задумав повалити свого брата, царя Артаксеркса II, і зібрав військо, до якого входили також грецькі найманці. У битві при Кунаксі (401 р. до н. е.) армія Кіра здобула перемогу, але сам він загинув у бою.

Δαρεῖος – Дарій II (роки правління: 423–404 рр. до н. е.), перський володар із династії Ахеменідів, син Артаксеркса I. Він здобув трон після запеклої боротьби за владу, усунувши своїх суперників. Його правління позначене палацовими інтригами та значним впливом дружини Парісатіди. У зовнішній політиці Дарій

підтримував Спарту у війні проти Афін. Після його смерті престол перейшов до старшого сина Артаксеркса II, владу якого намагався оскаржити Кір Молодший.

Παρίσατις – Парісатіда, дружина Дарія II і мати Артаксеркса II та Кіра Молодшого, одна з найвпливовіших постатей при дворі Ахеменідів. Відома своєю жорстокістю, хитрістю та невтомною участю в придворних інтригах. Особливо прихильно ставилася до Кіра, якого вважала гіднішим престолу. Після його загибелі під Кунаксою (401 р. до н. е.) Парісатіда продовжувала відігравати активну роль у політичному житті, мстячи тим, кого вважала винними у смерті улюбленого сина.

Αρταξέρξης – Артаксеркс II (роки правління: 404–358 рр. до н. е.), син Дарія II і Парісатіди, який зійшов на трон після смерті батька. Майже відразу він зіткнувся з заколотом свого молодшого брата Кіра Молодшого. Артаксеркс II правив понад сорок років, зміцнюючи владу Персії та втручаючись у конфлікти між грецькими полісами. Його правління позначилося тривалими війнами та спробами зберегти єдність імперії.

Καστωλοῦ πεδίων – Кастолійська рівнина. За Ксенофонтом (Anab. 1.1.2), цар Артаксеркс доручив своєму братові Кірові командування всіма військами, що зібралися на Кастолійській рівнині в Лідії. Точне місце локації невідоме.

ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ

1. Заповніть пропуски, вставивши відповідні закінчення.

1. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος ἦσ___ παῖδ___ δύο, ὁ πρεσβύτερ___ Ἀρταξέρξ___, ὁ νεώτερ___ Κῦρ___.
2. Ὅτε δὲ ὁ πατ___ ἦσθ___ καὶ ἔμελλ___ ἀποθνήσκ___, ἐβούλε___ αὐτοὺς ἀμφοτέρ___ παρεῖν___.
3. Ὁ μὲν Ἀρταξέρξ___ ἐτύγχα___ παρῶ___, τὸν δὲ Κῦρ___ ἐκάλε___ ἀπὸ τῆς ἀρχ___ ὅπου ἐτύγχα___ σατράπ___.
4. Κῦρο___ ἔχ___ Ἑλλήν___ ὀπλίτα___ ἀνέβ___ εἰς τὸν πατ___.
5. Ἐπεὶ δὲ ὁ πατ___ ἀπέθαν___, Ἀρταξέρξη___ ἐγένε___ βασιλε___, καὶ Τισσαφέρνη___ εἶπ___ πρὸς αὐτὸν ὅτι Κῦρο___ ἐπιβουλεύ___.

2. Заповніть пропуски, вставивши необхідні слова.

1. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες _____ δύο, ὁ πρεσβύτερος _____, ὁ νεώτερος _____.
2. Ἐπεὶ δὲ ὁ _____ ἦσθene καὶ ἔμελλε _____, ἐβούλετο _____ ἀμφοτέρους παρεῖναι.
3. Ὁ μὲν _____ ἐτύγχανε παρών, τὸν δὲ _____ ἐκάλεσε ἀπὸ τῆς _____.
4. _____ ἔχων Ἑλλήνων _____ ἀνέβη εἰς τὸν _____.
5. Ἐπειδὴ δὲ ὁ _____ ἀπέθανε, _____ ἐγένετο _____, καὶ _____ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι _____ ἐπιβουλεύει.

3. Перекладіть речення українською мовою, змініть теперішній час на аорист / імперфект.

1. Δαρείος καὶ Παρύσατις δύο παῖδας ἔχουσιν, τὸν μὲν πρεσβύτερον Ἀρταξέρξην, τὸν δὲ νεώτερον Κῦρον.
2. Ἐπεὶ Δαρείος νοσεῖ καὶ νομίζει ὅτι ἀποθανεῖται, δύο παῖδας παρακαλεῖν βούλεται.
3. Ὁ μὲν Ἀρταξέρξης ἤδη πάρεστιν, τὸν δὲ Κῦρον καλεῖ ἐκ τῆς σατραπείας· ἐκεῖ γὰρ στρατηγὸν αὐτὸν ἔταξεν.
4. Κῦρος ἔρχεται μετὰ τοῦ φίλου Τισσαφέρνης καὶ μετὰ τριακοσίων ὀπλιτῶν Ἑλλήνων, ὧν ἄρχει Ξενίας.
5. Ὅτε Δαρείος ἀποθνήσκει, Ἀρταξέρξης γίγνεται βασιλεὺς. Τισσαφέρνης λέγει βασιλεῖ ὅτι Κῦρος ἐπιβουλεύει αὐτῷ.
6. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ πιστεύει καὶ λαμβάνει τὸν Κῦρον ὡς ἐπιβουλεύοντα.
7. Ἡ δὲ μήτηρ πείθει τὸν βασιλέα τὸν Κῦρον εἰς τὴν σατραπείαν πέμπειν.
8. Κῦρος, ὅτι ἀτιμάζεται, βουλεύεται βασιλεύειν.
9. Ἡ μήτηρ αὐτῷ βοηθεῖ, καὶ πολλοὶ φίλοι αὐτῷ εἰσὶν.
10. Φροντίζει δὲ καὶ περὶ τῶν βαρβάρων ὅπως ἱκανοὶ πολεμεῖν γίνωνται.
11. Τοὺς δὲ Ἑλληνας μισθοφοροὺς λαμβάνει ἐν κρυπτῷ, ἵνα ἄοπλον τὸν βασιλέα λάβῃ.

4. Перекладіть запитання українською мовою і дайте на них відповідь давньогрецькою.

1. Τίνες εἰσὶν οἱ παῖδες τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Παρυσάτιδος;
2. Τί ἔπαθεν ὁ Δαρείος καὶ τί ἠθέλησεν;
3. Τίς ἦν παρὰ τῷ πατρὶ καὶ τίς ἐκλήθη;

4. Πόθεν ἐκάλεσε ὁ Δαρεῖος τὸν Κῦρον;
5. Τίνες ἦσαν μετὰ τοῦ Κύρου πρὸς τὸν πατέρα ἀναβαίνοντος;
6. Τί ἐποίησεν ὁ Ἀρταξέρξης μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρός;
7. Τίνα λόγον εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης τῷ Ἀρταξέρξει περὶ τοῦ Κύρου;
8. Πῶς ἐσώθη ὁ Κῦρος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀδελφοῦ;
9. Τί ἐβούλετο ποιεῖν ὁ Κῦρος μετὰ τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ;
10. Πῶς ὁ Κῦρος ἠτοίμαζεν δύναμιν Ἑλληνικὴν κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου;

ПЛАТОН

«БЕНКЕТ»

(уривки зі схоліями,
коментарем і завданнями до них)

ПЛАТОН

Платон (427–347 до н. е.) – найвідоміший філософ античності та найвидатніший представник класичної філософської прози, учень Сократа. Для викладення своїх ідей він створив особливий літературний жанр – філософський діалог, у якому поєднав глибину думки з художньою досконалістю. Окрім «Апології Сократа», усі твори Платона написані у формі діалогу. Головним героєм більшості з них є Сократ, в уста якого автор вкладає власні ідеї. Образ Сократа, створений Платоном, неперевершено майстерний, живий і переконливий, що свідчить і про художній талант автора, і про його любов та відданість своєму вчителю. «Апологія Сократа» розповідає про суд над Сократом, що відбувся у 399 р. до н. е. і завершився смертним вироком для Сократа, ставши символом зіткнення філософії з неосвіченою більшістю.

У пропонованих уривках з «Бенкету» подано два міфи, творцем яких є сам Платон. Перший розповідає про народження Ерота від бога достатку Пора та богині нестачі Пенії, а у другому – про андрогінів, які поєднували в собі чоловіче і жіноче ество, але через зухвалість були розділені богами та приречені вічно шукати свою половину. У першому міфі Платон показує, що Ерот, через своє походження, не є самодостатнім богом: він – посередник між смертними й безсмертними, схожий на філософа, який завжди прагне до мудрості, вищого знання і вдосконалення, але ніколи не володіє ними цілковито. У міфі про андрогінів ідея любові розкривається як прагнення до цілісності – до віднайдення втраченої єдності та самодостатності.

Мова діалогів Платона – один з найвишуканіших зразків аттичного діалекту. Вона поєднує природність живої розмови у репліках героїв з високою філософською термінологією, витонченою лексикою та риторичною майстерністю.

Платон заснував Академію – першу в історії філософську школу, що стала осередком духовної культури античного світу та вплинула на всю подальшу традицію європейської думки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

I. Джерела й переклади:

1. Платон (2017). Апологія Сократа. Діалоги (Й. Кобів & Ю. Мушак, пер.). Харків: Фоліо.
2. Платон (2018). Бенкет (У. Головач, пер.). Львів: Видавництво УКУ.
3. Plato (2001). *Lysis, Symposium, Gorgias* (W. R. M. Lamb, trans.). Loeb Classical Library 166. Cambridge, MA: Harvard University Press.

II. Основна література:

1. Головач, У. (2014). Актуальні проблеми перекладу і коментування грецької філософської прози з погляду специфіки жанру. *Studia linguistica*, 8, 231-238.
2. Малунова, Г. Д. (2015). Концептуальний простір «Апології Сократа» Платона: лінгвокультурологічний аспект. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.14. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ.
3. Шовковий В. М. (2012). Оригінальні тексти давньогрецьких авторів (хрестоматія з коментарями) : навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет». 239 с.
4. Benson, H. H. (ed.) (2006). *A Companion to Plato*. Oxford: Blackwell.

III. Додаткова література:

1. Миськів, І. С. (2002). Платон як філософсько-літературний феномен. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 465, 128–132.

2. Поліщук, А. С. (2012). Лінгвокультурологічна інтерпретація епістемічної модальності в давньогрецькому філософському дискурсі. *Studia linguistica*, 6(I), 315–322.
3. Туренко, В. Е. (2014). Погляд Ериксимаха на сенс любові у суспільстві та людському житті. *Мультиверсум*, 6-7(134-135), 26-34.
4. Туренко, В. Е. (2016). Комічність та трагічність любові у міфі Аристофана про андрогінів. *Мультиверсум*, 5-6(153-154), 111-123.
5. Berger, H. (2015). Apprehension in the *Timaeus*: Plato's Nervous Narrator. In *The Perils of Uglytown: Studies in Structural Misanthropology from Plato to Rembrandt* (pp. 204-212). New York: Fordham University Press.
6. Boter, G. (2015). Two Interpolations in Plato's "Symposium". *Mnemosyne*, 68(5), fourth series, 825-835.
7. Howland, J. (2008). Plato's "Apology" as Tragedy. *The Review of Politics*, 70(4), 519-546.
8. Linck, M. (2003). Unmastering Speech: Irony in Plato's "Phaedrus". *Philosophy & Rhetoric*, 36(3), 264-276.
9. Marren, M. (2019). Ascent to the *Aὐτὸ τὸ Καλόν* in Plato's Symposium 204a-212d. In H. Reid & T. Leyh (eds.), *Looking at Beauty to Kalon in Western Greece: Selected Essays from the 2018 Symposium on the Heritage of Western Greece* (pp. 133-148). Sioux City, Iowa USA: Parnassos Press – Fonte Aretusa.
10. Nichols, J. (1998). "Gorgias" and "Phaedrus": Rhetoric, Philosophy, and Politics. Cornell University Press.
11. Sansone, D. (2018). Socrates, Satyrs, and Satyr-Play in Plato's Symposium. *Illinois Classical Studies*, 43(1), 58-87.
12. Schenker, D. (2006). The Strangeness of the "Phaedrus". *The American Journal of Philology*, 127(1), 67-87.
13. Stoeber, M. (1992). Phaedrus of the "Phaedrus": The Impassioned Soul. *Philosophy & Rhetoric*, 25(3), 271-280.
14. White, F. (2004). Virtue in Plato's "Symposium". *The Classical Quarterly*, 54(2), 366-378.

ΒΕΗΚΕΤ

1

Προ народження Ероta (Plat. Symp. 203b-204b)

Ο ΕΡΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΕΣΤΙΝ

Ἵτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἄφροδίτη, ἡσιῶντο οἱ θεοὶ οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μῆτιδος υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα οἶον δὴ εὐωχίας οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος οἶνος γὰρ οὔπω ἦν – εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ἠΐδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεται τε παρ' αὐτῶ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἄφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν

ἡ ἀπορία брак ресурсів, труднощі, скрута
βαρέω обтяжувати, пригнічувати
ἐστιάομαι бенкетувати
ὁ κῆπος сад
κύω зачинати
προσαιτέω просити, благиати

ὁ Ἔρωc, τοῦ Ἔρωτοc

ἐγένετο < γίγνομαι (γεν-)

ἡ Μῆτιc, τῆc Μῆτιδοc
ὁ υἱὸc = ὁ υἱὸc
ὁ Πόροc, ου
ἐπειδὴ = ἐπεὶ, ὅτε
ἐδείπνησαν < τὸ δεῖπνον
προc-αιτέω : ἐξ-αιτέω
εὐωχίασ οὔσης (Gen. abs.)
ἀφ-ίκετο (aor.) < ἀφ-ικνεομαι
μεθυσθεὶc (part. aor.I pass.) <
μεθύcκω : μεθύω (+ Gen.)
τὸ νέκταρ, αροc
εἰc-ελθὼν (part. aor.II act.) <
εἰc-ερχομαι (εἰλθ-)
βεβαρημένοc (part. pf.pass.) <
βαρέω
εὔδω = καθ-εὔδω
ἡ ἀπορία < ἄ-ποροc, ον

τὸ παιδίον : τὸ τέκνον

κατα-κλίνομαι
ὁ ἀκόλουθοc : ὃc ἀκολουθεῖ
ὁ θεράπων, οντοc < θεραπεύω
γένονεν (pf.) < γίγνομαι (γον-)

οἱ θεοὶ ἐστιῶνται

γεννηθείς (*part.aor.I pass.*) <
γεννάω
τὰ γενέθλια : ἡμέρα ἐν ἣ τις
γεννᾶται
ὁ ἐραστής, οὐ < ἐράω

ἡ Πενία, ας

ἡ τύχη < τυγχάνω (τυχ-)

καθ-έ-στηκεν (*pf.*) < καθίστημι
πένης, ἦτος ⇔ πλούσιος, α, ον

ἄοικος, -ον < ἄ + οἶκος
χαμαιπετής, -ές < χαμαί +
πίπτω
ἄστροφος < ἄ + στρώννυμι
ὑπαίθριος < ὁ αἰθήρ
κοιμάομαι = καθεύδω

σύν-οικος, ον

ἐπίβουλος, ον < ἐπι-βουλεύω

σύν-τονος
ὁ θηρευτής < ὁ θήρ, θηρός

ἡ Ἀφροδίτη, ἦς

ὁ Ἔρωσ, γεννηθείς ἐν τοῖς ἐκείνης
γενεθλίοις, καὶ ἅμα φύσει ἐραστής ὢν
περὶ τὸ καλὸν καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς
οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς
ὢν ὁ Ἔρωσ ἐν τοιαύτῃ τύχῃ
καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης ἀεὶ
ἐστί, καὶ πολλοῦ δεῖ ἀπαλός τε καὶ
καλός, οἶον οἱ πολλοὶ οἶονται, ἀλλὰ
σκληρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἀνυπόδητος
καὶ ἄοικος, χαμαιπετής ἀεὶ ὢν καὶ
ἄστροφος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς
ὑπαίθριος κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς
φύσιν ἔχων, ἀεὶ ἐνδεία σύνοικος. κατὰ
δὲ αὖ τὸν πατέρα ἐπίβουλος ἐστί τοῖς
καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρεῖος ὢν
καὶ ἴτης καὶ σύντονος, θηρευτῆς δεινός,
ἀεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς, καὶ

ἄοικος бездомний μηχανή засіб; хитрість, підступ
πλέκω плести ἀνυπόδητος босий ἀπαλός м'який,
ніжний ὁ θηρευτής, οὐ мисливець ἄστροφος той,
що спить без ліжка ἀνυπόδητος запилений; убогий,
мізерний ἡ ἐνδεία потреба, нестача; злидні,
бідність ἡ τύχη вдача, доля ἐπίβουλος, ον (+ *Dat.*)
той, що замишляе ἡ φύσις, εως природа σύντονος,
ον нестримний, нетерплячий χαμαιπετής, ἐς той,
спить на землі

φρονήσεως ἐπιθυμητῆς καὶ πόριμος, φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης καὶ φαρμακεὺς καὶ σοφιστής· καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῆ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκει διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ ποριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἔρωσ ποτὲ οὔτε πλουτεῖ, σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. ἔχει γὰρ ὧδε. θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι – ἔστι γὰρ – οὐδ' εἴ τις ἄλλος σοφός, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ' αὖ οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν οὐδ' ἐπιθυμοῦσιν σοφοὶ γενέσθαι· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι

ἀναβιώσκομαι відроджуватися, оживати
εὐπορέω процвітати, бути заможним
θάλλω цвісти, процвітати
ἴτης нетерплячий, безрозсудний, відчайдушний
πορίζω забезпечувати
ὑπεκρέω витікати, зникати

ὁ ἐπιθυμητῆς < ἐπιθυμέω

φιλοσοφέω < ὁ φιλόσοφος

ὁ φαρμακεύς < τὸ φάρμακον

ὁ σοφισ-τής < σοφός

οὔτε ... οὔτε

ἀ-θάνατος

πέφυκεν (*perf.*) < φύω

ὅταν + *conj.* (εὐπορήσῃ)

ἀνα-βιώσκομαι < ὁ βίος

ἀπορέω ⇔ πλουτέω

ἡ ἀ-μαθία ⇔ ἡ σοφία

ὁ Ἔρωσ, τοῦ Ἑρωτος

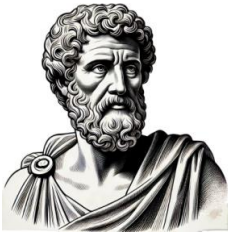
ἀ-μαθής, ἐς (μαθ-) ⇔ σοφός

αὐτῷ = εαυτῷ

ἐν-δεής, ἐς < ἐν-δέω
ἐπι-δεῖσθαι + *Gen.*
ἔφην < φημί

εἶη (*opt.*) < εἰμί

κάλλιστος (*superl.*) < καλός

ὁ φιλόσοφος, ου

ἡ γένεσις (τῆς γενέσεως) <
γίγνομαι (γεν-)
ἄ-πορος ⇔ εὖ-πορος

ὁ Σωκράτης (τοῦ Σωκράτους)

χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν
κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον δοκεῖν αὐτῷ
εἶναι ἰκανόν. οὐκ οὐκ ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ
οἰόμενος ἐνδεής εἶναι οὐ ἂν μὴ οἴηται
ἐπιδεῖσθαι. Τίνες οὖν, ἔφην ἐγώ, ὃ
Διοτίμα, οἱ φιλοσοφούντες, εἰ μήτε οἱ
σοφοὶ μήτε οἱ ἀμαθεῖς; Δῆλον δὴ, ἔφη,
τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδί, ὅτι οἱ μεταξὺ
τούτων ἀμφοτέρων, ὧν ἂν εἶη καὶ ὁ
Ἔρωσ. ἔστιν γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ
σοφία, Ἔρωσ δ' ἐστὶν ἔρωσ περὶ τὸ
καλόν, ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα
φιλόσοφον εἶναι, φιλόσοφον δὲ ὄντα
μεταξὺ εἶναι σοφοῦ καὶ ἀμαθοῦς. αἰτία
δὲ αὐτῷ καὶ τούτων ἡ γένεσις: πατρὸς
μὲν γὰρ σοφοῦ ἐστὶ καὶ εὐπόρου,
μητρὸς δὲ οὐ σοφῆς καὶ ἀπόρου. ἡ μὲν
οὖν φύσις τοῦ δαίμονος, ὃ φίλε
Σώκρατες, αὕτη.

ἐνδεής, ἐς *нужденний*; τοῖς, *що* *має* *потребу*
ἐπιδέομαι *потребувати*, *відчувати* *нестачу*
μεταξὺ (+ *Gen.*) *між* *φρόνιμος* *розумний*,
розсудливий ἢ *αἰτία* *причина* *ἀναγκαῖον*
необхідно *ἄπορος, ον* *безпорадний*, *бідний*
εὖπορος, ον *багатий* *на* *ресурси*, *винахідливий*

ЗАПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ

I. Дайте відповіді давньогрецькою мовою на запитання до прочитаного тексту:

1. Πότε ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη;
2. Τίς ἦν ὁ πατήρ τοῦ Πόρου;
3. Διὰ τί ἡ Πενία προσῆλθεν πρὸς τὴν εὐωχίαν τῶν θεῶν;
4. Ποῦ ἐκοιμήθη ὁ Πόρος μεθυσθείς;
5. Πῶς ἡ Πενία ἐποίησεν τὸν Ἔρωτα;
6. Τίνος ἀκόλουθος καὶ θεράπων ἐστὶν ὁ Ἔρωτος;
7. Ποῖός ἐστὶν ὁ Ἔρωτος διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν;
8. Διὰ τί ὁ Ἔρωτος οὔτε σοφός ἐστὶν οὔτε ἀμαθής;
9. Τίνες φιλοσοφοῦσιν κατὰ τὴν Διοτίμαν;
10. Ποία ἐστὶν ἡ φύσις τοῦ Ἔρωτος κατὰ τὸν τῆς Διοτίμας λόγον ἐστίν;

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ТЕКСТУ

Ἔρωτος – **Ерот**, бог кохання, бажання та потягу. У ранніх міфах він постає як космогонічна сила, що об'єднує елементи світу, а пізніше зображується як крилатий хлопчик, син Афродіти, що пускає стріли любові. Він відіграє важливу роль у багатьох оповідях, зокрема в історії Психеї, де уособлює не лише пристрасть, а й символізує духовне єднання. У промові Сократа в «Бенкеті» Платона Ерот постає не як всемогутній бог, а як δαίμων — посередник між смертними й безсмертними. Народжений від Пора й Пенії, він має подвійну природу: він завжди прагне краси та мудрості, але ніколи не володіє ними повністю. Його образ утілює філософське прагнення душі до вищого блага, яке підносить людину від тілесного кохання аж до любові до самої істини.

Πόρος – **Пор**, божество достатку та винахідливості; за версією Платона стає батьком Ерота, зачавши його з Пенією під час бенкету

богів. Пор іноді згадується в орфічних текстах у зв'язку з початковим хаосом і творенням світу, але його роль там не така важлива, як у «Бенкеті» Платона.

Πενία – Пенія, персоніфікація бідності й нестачі; мати Ерота. Її союз із Пором виражає ідею постійного прагнення до кращого, руху від нестачі до повноти. Пор і Пенія рідко зустрічаються в античній літературі поза «Бенкетом» Платона. Наприклад, Арістофан у «Багатстві» змальовує бідність (Пенію) як силу, що спонукає людей до праці й винахідливості.

Ἀφροδίτη – Афродіта, богиня кохання та краси, одна з головних богинь Олімпу. За Гесіодом, вона постала з морської піни після кастрації Урана, за Гомером — дочка Зевса і Діони. А вона відіграє важливу роль у багатьох міфах, зокрема в Троянському циклі, допомагаючи Парісу здобути Єлену. Її часто супроводжує Ерот, уособлення сили кохання. У промові Павсанія в «Бенкеті» розрізняються дві Афродіти: Уранія (небесна), що символізує духовну любов, і Пандемос (народна), пов'язана з чуттєвим потягом і тілесним бажанням. Цей поділ відображає платонічне розрізнення між вищою та нижчою любов'ю.

νέκταρ – нектар, напій богів, який дарував безсмертя та вічну молодість. За Гомером, боги п'ють його замість вина, а подають його Геба або Ганімед. У пізніших міфах нектар має цілющі властивості, здатні відновлювати життя героїв.

Σωκράτης – Сократ (469–399 до н. е.), давньогрецький філософ, один із засновників західної філософської традиції. Він не залишив писемних творів, а його вчення відоме переважно з діалогів його учнів, зокрема Платона та Ксенофонта. Сократ розвинув метод діалектичного дослідження істини через питання й відповіді (сократівський метод). Він був засуджений афінським судом до

смерті за звинуваченням у розбещенні молоді та безбожництві й випив отруту з цикути. У «Бенкеті» Платона Сократ постає не як філософ-наставник, а як слухач, який переповідає вчення жриці Діотіми про природу кохання.

Діотіма – Діотіма, мудра жінка з Мантінеї; жриця, яка навчає Сократа істинної природи Ероса. Вона пояснює, що Ерос — це не бог, а даїмон, посередник між смертними і безсмертними, що прагне краси та мудрості. Діотіма вводить концепцію «сходів кохання», згідно з якою душа поступово сходить від тілесної любові до споглядання вічної краси та любові до істини. Діотіма згадується лише в «Бенкеті» Платона, тому дослідники дискутують, чи була вона реальною особою, чи художнім образом, створеним Платоном для викладу власних філософських ідей.

ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ

1. Заповніть пропуски, вставивши відповідні закінчення.

1. Ἀφροδίτης γενομέν___, οἱ θεοὶ ἐάρταζ___, καὶ ὁ Πόρος, ὁ τῆς Μήτιδος υἱ___, μετ' αὐτῶν ἦ___.
2. Ἡ δὲ Πενία, ἐλθοῦσ___ πρὸς τὴν εὐωχίαν, ἔστ_ πρὸς τῇ θύρ___.
3. Ὁ δὲ Πόρος, μεθυσθε___ ἐκ τοῦ νέκταρος, εἰς τὸν Διὸς κῆπον ἐλθ___ ἐκοιμή___.
4. Ἡ οὖν Πενία, βουλομέν___ τέκνον ἔχ___, παρ' αὐτῷ κατακλί___ καὶ Ἔρωτα ἐγένν___.
5. Ἐπεὶ δὲ Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ἐστίν, οὔτε πλούσι___ οὔτε πένη___ πέφυ___.
6. Τὰ μὲν ἀγαθὰ διώκ___, τὰ δὲ κακὰ φεύγ___.
7. Πάντοτε ἐνδε___ ἐστὶ, μηχανὴν τινα πλέκ___, σοφίας ἐπιθυμ___.
8. Οὔτε θεὸς ἐστ___, ἐπεὶ οἱ θεοὶ σοφίαν ἔχ___ καὶ οὐ ζητ___ αὐτήν, οὔτε ἄμαθ___, ἐπεὶ οἱ ἄμαθεῖς οὐκ ἐπίστα___ ὅτι σοφίας δέ___.

2. Заповніть пропуски, вставивши необхідні слова.

1. Ἐπειδὴ ἡ Ἀφροδίτη _____, οἱ θεοὶ _____ ἐποιοῦντο, καὶ ὁ Πόρος, ὁ τῆς Μήτιδος _____, παρῆν αὐτοῖς.
2. Ἡ δὲ Πενία, προσελθοῦσα _____, ἔμεινε πρὸς _____.
3. Ὁ δὲ Πόρος, μεθυσθεὶς τοῦ _____, ἐν τῷ τοῦ Διὸς κήπῳ _____.
4. Ἡ Πενία, ἐπιθυμοῦσα _____ ἔχειν, παρ' αὐτῷ _____ καὶ Ἔρωτα _____.
5. Ὁ δὲ Ἔρωσ _____ ζητεῖ, τῶν δὲ _____ ἀπέχεται.
6. Αἰεὶ _____ ἐστὶ καὶ _____ πλέκει, _____ ἐπιθυμῶν.
7. Ὁ Ἔρωσ οὔτε _____, οὔτε _____ πέφυκεν.
8. Ὁ Ἔρωσ, ἐπειδὴ τοῦ Πόρου καὶ τῆς Πενίας _____ ἐστίν, αἰεὶ τὴν σοφίαν _____.

3. Перекладіть адаптований виклад прочитаного уривка з «Бенкету» Платона українською мовою.

Ὅτε ἡ Ἀφροδίτη ἐγεννήθη, πάντες οἱ θεοὶ ἐώρταζον, μεθ' ὧν ἦν καὶ ὁ Πόρος, ὁ υἱὸς τῆς Μήτιδος. ἡ δὲ Πενία, ἀποροῦσα, ἤλθεν λαμβάνειν τι, καὶ παρέμεινεν ἐγγὺς τῆς θύρας. Ὁ δὲ Πόρος, μεθυσθεὶς ἐκ τοῦ νέκταρος – οἶνος γὰρ ἔτι οὐκ ἦν – ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Διὸς κατακλιθεὶς καθεύδει. Ἡ οὖν Πενία ἐβουλήθη τέκνον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, καὶ πλησιάσασα τὸν Ἔρωτα ἔτεκεν.

Ὁ Ἔρωσ ἐγένετο ἀκόλουθος καὶ θεράπων τῆς Ἀφροδίτης, ἐπειδὴ ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτῆς ἐγεννήθη, καὶ φύσει ἐραστής τοῦ καλοῦ πέφυκεν. Ἔστι δὲ ὁ Ἔρωσ τοιοῦτος, ἐπεὶ ἐκ Πόρου καὶ Πενίας ἐγεννήθη. Πρῶτον μὲν πένης ἀεὶ ἐστίν, καὶ οὐκ ἐστὶν ἀπαλὸς καὶ καλὸς ὡς οἴονται οἱ πολλοὶ, ἀλλ' ἀχμηρὸς καὶ σκληρὸς, ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κοιμώμενος ὑπαίθριος, ὅμοιος τῇ μητρὶ. Τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν ἔχων, διώκει τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ἀνδρεῖος καὶ ἐπιτήδειος, μηχανὰς πλέκων καὶ τὴν σοφίαν ποθῶν. Οὐ θεὸς ἐστίν, οὐδὲ θνητός, ἀλλὰ μεταξὺ τούτων. Ἐνιοτε μὲν εὐπορῶν καὶ ἀκμάζων ζῆ, ἔνιοτε δὲ τελευτᾷ, πάλιν δὲ ἀναβιώσκειται διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν. Καὶ αἰεὶ μὲν πορίζεται, πάλιν δὲ ἀποβάλλει ὅ τι ἂν λάβῃ, ὥστε οὔτε πλουτεῖ ποτε ὁ Ἔρωσ οὔτε ἐν ἀπορίᾳ ἐστίν.

Κατὰ δὲ τὴν σοφίαν, οὔτε σοφὸς ὁ Ἔρωσ ἐστίν οὔτε ἀμαθής, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἐστίν. Οἱ γὰρ σοφοὶ οὐ φιλοσοφοῦσιν, ἐπεὶ σοφοὶ εἰσιν, οὐδὲ οἱ ἀμαθεῖς, ἐπεὶ ἡ ἀμαθία αὐτοὺς πείθειν δύναται ὡς οὐκ ἐνδεεῖς εἰσίν. Οἱ δὲ μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας φιλόσοφοι εἰσιν, καὶ ἐν τούτοις ὁ Ἔρωσ ἐστίν, ὥστε ἀνάγκη αὐτὸν φιλόσοφον εἶναι, καὶ φιλοσοφοῦντα ἐν τῷ μέσῳ εἶναι τῆς σοφίας καὶ ἀμαθίας. Καὶ ἡ τοιαύτη αὐτοῦ φύσις οὐκ ἄλλη ἐστίν ἢ διὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ· ἐκ γὰρ πατρὸς σοφοῦ καὶ εὐπόρου καὶ μητρὸς ἀπόρου καὶ ἀμαθοῦς ἐγεννήθη.

4. Перекладіть запитання українською мовою і дайте на них відповідь давньогрецькою.

1. Τί ἐποίησεν ἡ Πενία ὅτε ἠῦρεν τὸν Πόρον κοιμώμενον;
2. Διὰ τί ὁ Ἔρως αἰεί πένης ἐστιν;
3. Ποῖά ἐστι τὰ τοῦ σώματος γνωρίσματα τοῦ Ἔρωτος;
4. Ποῦ κοιμᾶται ὁ Ἔρως;
5. Τίνα τέχνην ἐπίσταται ὁ Ἔρως;
6. Διὰ τί ὁ Ἔρως ἅμα ζῆ καὶ ἀποθνήσκει;
7. Τί λέγει ἡ Διοτίμα περὶ τῆς σοφίας καὶ φιλοσοφίας;
8. Ποῖά ἐστι τὰ γνωρίσματα τῶν ἀμαθῶν ἀνθρώπων;
9. Πῶς ὁ Ἔρως φιλόσοφος ἐστιν;
10. Πῶς ἡ γένεσις τοῦ Ἔρωτος ἀποφαίνει τὴν φύσιν αὐτοῦ;

Μίϕ προ ανδρογίνιϋ (Plat. Symp. 189c-191d)

ΤΟ ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΝ ΓΕΝΟΣ

έμοι γάρ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι τὴν τοῦ ἔρωτος δύναμιν οὐκ ἦσθησθαι, ἐπεὶ αἰσθανόμενοι γε μέγιστ' ἂν αὐτοῦ ἱερὰ κατασκευάσαι καὶ βωμούς, καὶ θυσίας ἂν ποιεῖν μέγιστας, οὐχ ὥσπερ νῦν τούτων οὐδὲν γίνεται περὶ αὐτόν, δέον πάντων μάλιστα γίνεσθαι. ἔστι γάρ θεῶν φιλανθρωπότητος, ἐπίκουρός τε ὢν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἱατρὸς τούτων ὢν ἰαθέντων μέγιστη εὐδαιμονία ἂν τῷ ἀνθρωπεῖω γένει εἶη. ἐγὼ οὖν πειράσομαι ὑμῖν εἰσηγήσασθαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι ἔσεσθε.

ὁ βωμός жертвник, вівтар
ἐπίκουρος, ον (+Gen.) той, хто допомагає, захищає
ἢ δύναμις, εως сила, могутність
κατασκευάζω виготовляти, оснащувати
παντάπασι загалом, цілком
πειράομαι намагатися

ἀνδρόγυνος < ἀνήρ + γυνή
τό γένος (τοῦ γένους)

δοκέω + Dat. + Nom. cum inf.

ἦσθησθαι (inf.perf.med.) <
αἰσθάνομαι (αἰσθ-)
κατα-σκευάζω

ὁ βωμός, οὔ
φιλανθρωπ-ὀ-τατος (superl.) <
φιλέω + ἄνθρωπος

ὁ ἱατρὸς, οὔ

ἰαθέντων (part. aor.) < ἰάομαι
ἢ εὐδαιμονία < εὐ-δαίμων, -ον
ἀνθρώπειος ⇔ θεῖος

εἰσ-ηγέομαι : λέγω

δεῖ +Acc. cum inf.

άνθρωπινος, η, ον < άνθρωπος
τὸ πάθημα < πάσχω (παθ-)
πάλαι ⇔ νῦν

άλλοιος, α, ον < άλλος, η, ο

άρρην, εν ⇔ θήλυς, -εια, -υ
προσ-ήν < πρόσ-εμι

ήφάνισται (perf. pass.) <
άφανίζω

ή χείρ, τῆς χειρός

όλος, η, ον : πᾶς, πᾶσα, πᾶν

τὸ σκέλος, εος

δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν
άνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ παθήματα
αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ
αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἄλλοία. πρῶτον
μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν
άνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν
καὶ θήλυ, ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν
κοινὸν ὃν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν
ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ήφάνισται·
ἀνδρόγυνον γὰρ ἐν τότε μὲν ἦν καὶ
εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν
τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος, νῦν δὲ οὐκ
ἔστιν ἀλλ' ἡ ἐν ὄνειδει ὄνομα κείμενον.
ἔπειτα ὄλον ἦν ἐκάστου τοῦ ἀνθρώπου
τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ
πλευρὰς κύκλω ἔχον, χεῖρας δὲ
τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη τὰ ἴσα

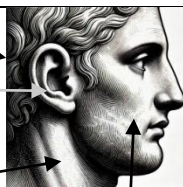
άφανίζω знищувати; pass. зникати
τὸ εἶδος, εος вид, вигляд
κοινός спільний
λοιπός той, що залишається; решта
τὸ ὄνειδος, εος докір, осуд, ганьба
τὸ νῶτον спина
ἡ πλευρά, ᾶς ребро; бік, сторона
στρογγύλος круглий, сферичний
τὸ σκέλος, εος нога

ταῖς χερσίν, καὶ πρόσωπα δὴ ἐπ' ἀυχένι
 κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντη· κεφαλὴν δ'
 ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις
 ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ ὦτα
 τέτταρα, καὶ αἰδοῖα δύο, καὶ τᾶλλα
 πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν.
 ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν,
 ὀποτέρωσε βουληθείη· καὶ ὁπότε ταχὺ
 ὀρμήσειεν θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες
 καὶ εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι
 κυβιστῶσι κύκλω, ὀκτῶ τότε οὔσι τοῖς
 μέλεσιν ἀπερειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο
 κύκλω. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη
 καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ
 ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ
 τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς
 σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων

ἡ κεφαλὴ

τὸ οὔς,
 τοῦ ὠτός

ὁ ἀυχὴν

τὸ πρόσωπον

τὰ αἰδοῖα < ἡ αἰδώς

ἄν εἰκάσειεν (*opt.potentialis*)

βουληθείη (*opt.aor.pass.*)

θέω = τρέχω
 περι-φέρω

ὁ ἥλιος ⇔ ἡ σελήνη

κυβιστάω перекидаться головою вперед, падати

ἀπερειδομαι спиратися, покладатися

ὁ ἀυχὴν, ἐνος шия

εἰκάζω уподібнювати, зображати

ἴσος рівний

τὰ αἰδοῖα статеві органи

κυκλοτερός, ἐς круглий

ἔκγονος, ον народжений

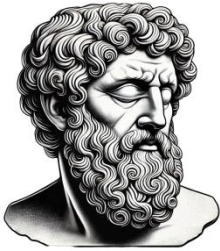
μετ-έχω
περι-φερής, ές
ή πορεία < πορεύομαι

ή ισχύς : ή ρώμη

τò φρόνημα < φρονέω
έπι-χειρέω < ή χείρ

ò Έφιάλτης, ου
ò Ώτος, ου

ò οὐρανός ⇔ ή γή
ή ανά-βασις < άνα-βαίνω
έπι-θησομένων < έπι-τίθημι

ò Όμηρος, ου

òπως άποκτείναιεν ...
... άφανίσαιεν (*opt.*)
ò γίγας, αντος
έφεν (*opt.*) < έάω

Έφιάλτης και Ώτος

μετέχει· περιφερή δέ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ
καὶ ἡ πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς
γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν ἰσχύν
δεινὰ καὶ τὴν ρώμην, καὶ τὰ φρονήματα
μεγάλα εἶχον, ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς
θεοῖς, καὶ ὁ λέγει Όμηρος περὶ
Έφιάλτου τε καὶ Ώτου, περὶ ἐκείνων
λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν
ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς
θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ
ἐβουλεύοντο ὅτι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι,
καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ ὅπως
ἀποκτείναιεν εἶχον καὶ ὥσπερ τοὺς
γίγαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος
ἀφανίσαιεν – αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ
ιερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο
– οὔτε ὅπως ἐφῆεν ἀσελγαίνειν. μόγις δὴ

ἐπιχειρέω намагатися (+*Dat.* або + *inf.*)

ή πορεία хода

ή ισχύς, ύος сила, міцність тіла

ή ρώμη тілесна сила, міцність, могутність

τò φρόνημα, ατος розум, думка

έπιτίθημι накидатися; додати; (*med.*) робити
замах, нападати (+ *Dat.*)

κεραυνώω вражати блискавками

άσελγαίνω поводитися розпусно

ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι “Δοκῶ μοι,”
 ἔφη, “ἔχειν μηχανήν, ὡς ἂν εἶέν τε
 ἄνθρωποι καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας
 ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ
 αὐτούς, ἔφη, διατεμῶ δίχα ἕκαστον, καὶ
 ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ
 χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν
 ἀριθμὸν γεγονέναι· καὶ βαδιοῦνται
 ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν. ἐὰν δ' ἔτι
 δοκῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ 'θέλωσιν
 ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ
 δίχα, ὥστ' ἐφ' ἐνὸς πορεύσονται
 σκέλους ἀσκολιάζοντες. ταῦτα εἰπὼν
 ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥσπερ οἱ
 τὰ ὄα τέμνοντες καὶ μέλλοντες
 ταριχεύειν, ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ψὰ ταῖς
 θριξίν· ὄντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλω

ἀσκολιάζω стрибати на одній нозі
 ἢ ἀκολασία розпуста, нестриманість
 δίχα надвоє, навпіл
 ἐννοέω думати, розмірковувати
 τὸ ὄον, οὐ горобина
 ταριχεύω консервувати
 τὸ ψόν, οὐ яйце
 ἢ θριξί, τῆς τριχός волосся

ἐν-νοέω

ἀσθενέστερος (*comp.*)

δια-τέμνω

χρησιμώτερος (*comp.*)
 πλείους (*comp.*) = πλείονας
 γεγονέναι (*inf. perf.act.*) <
 γίγνομαι
 ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν (*Dat. dual.*)
 ἐὰν + *conj.*

ὁ Ζεὺς, τοῦ Διός

τὸν Ἀπόλλω = τὸν Ἀπόλλωνα

ὁ Ἀπόλλων, ονος

μετα-στρέφω	ἐκέλευεν τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν
ή τομή < τέμνω	καὶ τὸ τοῦ ἀυχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὐτοῦ τμήσιν
ἵνα ... εἶη (<i>opt.</i>) κοσμιώτερος (<i>comp.</i>)	κοσμιώτερος εἶη ὁ ἄνθρωπος, καὶ τᾶλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό τε
συν-έλω	πρόσωπον μετέστρεφε, καὶ συνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν καλουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα βαλλάντια, ἐν στόμα ποιῶν ἀπέδει κατὰ μέσσην τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ρυτίδας τὰς
ἐξ-ε-λείαινε < ἐκ-λεαίνω δι-ήρθρου < δι-αρθρόω	πολλὰς ἐξελέαινε καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργανον οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ τὸν καλάποδα λεαίνοντες τὰς τῶν σκυτῶν ρυτίδας·
κατ-έ-λιπε < κατα-λείπω (<i>λιπ-</i>)	ὀλίγας δὲ κατέλιπε, τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον
	<p>ἡ τμήσις, εως розріз τὸ ἥμισυ половина σύσπαστος зібраний разом τὸ βαλλάντιον мішок, торбинка ἀποδέω швидко зв'язувати ὁ ὀμφαλός пупок ἢ ρυτίς, ἴδος складка, зморшка διαρθρόω розділяти суглобами ὁ σκυτοτόμος шкіряник λεαίνω розгладжувати ὁ καλάπους, ποδος взуття колодка τὸ σκῦτος, εος шкіра</p>

<p>εἶναι τοῦ παλαιοῦ πάθους. ἐπειδὴ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὐτοῦ συνήει, καὶ περιβάλλοντες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις, ἐπιθυμοῦντες συμφῶναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν. καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθεῖη, τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ συνεπλέκετο, εἴτε γυναικὸς τῆς ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει – ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν – εἴτε ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεὺς ἄλλην μηχανὴν πορίζεται, καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν – τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον, καὶ ἐγέννων</p>	<p>παλαιός ⇔ νέος τὸ πάθος < πάσχω (παθ-) ἐ-τμή-θη < τέμνω (τμη-)</p> <p>περι-βάλλω συμ-πλέκω</p> <p>συμ-φύω</p> <p>λειφθεῖη (<i>opt.aor.pass.</i>) < λείπω</p> <p>εἴτε εἴτε ἐν-τύχοι (<i>opt.</i>) < ἐν-τυγχάνω</p> <p>μετα-τίθημι</p>
<p>ὁ λιμός голод ἡ ἀργία неробство, лінощі ζητέω шукати ἀπόλλυμαι гинути, вмирати ἐλεέω жаліти, милувати, змилюсердитися</p>	

	καὶ ἔτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ τέττιγες – μετέθηκέ τε οὖν οὕτω αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ διὰ τούτων τὴν γένεσιν ἐν ἀλλήλοις ἐποίησεν, διὰ τοῦ ἄρρενος ἐν τῷ θήλει, τῶνδε ἔνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῶεν καὶ γίγνοιτο τὸ γένος, ἅμα δ' εἰ καὶ ἄρρην ἄρρενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο
ἵνα ...γεννῶεν (<i>opt.</i>) < γεννάω	τῆς συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρωσ ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις
δια-παύομαι	καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγέως καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἐν ἐκ δυοῖν καὶ
ἔμ-φυτος < φύω	ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην.
ὁ συν-αγωγέως < συν-άγω	ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστὶν ἀνθρώπου ὁ τέττιξ , ιγος коник, цикада ἢ συμπλοκή переплетення; обійми, статевий акт ἢ πλησμονή ситість, пересиченість ἢ συνουσία співжиття, взаємодія, спілкування, товариство ἔμφυτος , ον вроджений, природний ὁ συναγωγέως , έως той, хто об'єднує, збирач

σύμβολον, ἅτε τετμημένος ὥσπερ αἰ
ψητται, ἐξ ἑνὸς δύο· ζητεῖ δὴ αἰ τὸ
αὐτοῦ ἕκαστος σύμβολον.

τὸ σύμβολον СИМВОЛ
ἢ ψηττα камбала

τετμημένος < τέμνω (τιμη-)

ЗАПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ

I. Дайте відповіді давньогрецькою мовою на запитання до прочитаного тексту:

1. Τίνα δύναμιν τοῦ ἔρωτος ἀγνοοῦσιν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη;
2. Διὰ τί οἱ ἄνθρωποι τῷ ἔρωτι ὡς θεῷ μέγιστα ἱερά καὶ θυσίας οὐ ποιοῦσιν;
3. Πόσα γένη τῶν ἀνθρώπων ἦν πάλαι;
4. Τί ἦν τὸ τρίτον γένος;
5. Τίνα μέλη εἶχον οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι;
6. Διὰ τί οἱ ἀρχαῖοι ἄνθρωποι ἐπεχείρησαν τοῖς θεοῖς;
7. Τί ἐποίησεν ὁ Ζεὺς τοῖς σώμασι τῶν ἀνθρώπων;
8. Τί ἐποίησεν ὁ Ἀπόλλων μετὰ τὴν τομήν;
9. Πῶς ἔσωσεν ὁ Ζεὺς τοὺς ἀνθρώπους;
10. Πῶς ὁ Ἀπόλλων ἴσται τὰ σώματα τῶν διηρημένων ἀνθρώπων;

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ТЕКСТУ

τὸ ἀνδρόγυνον γένος – андрогіни, первісні міфічні істоти, про яких розповідає Арістофан у «Бенкеті» Платона. Вони поєднували в собі чоловіче й жіноче ество або були суто чоловічої чи жіночої статі. Мали кулясту форму, чотири руки, чотири ноги й два обличчя, обернені в протилежні боки. За зухвалість і прагнення зрівнятися з богами викликали гнів Зевса, який розсік їх навпіл, змусивши кожну половину шукати свою втрачену частину. Цей міф пояснює прагнення людей до любові як спробу віднайти свою первісну цілісність. Оповідь Арістофана про андрогінів є унікальною для античної традиції й не має точних паралелей у відомих джерелах. Проте ідея поєднання чоловічого і жіночого ества зустрічається в різних традиціях. Наприклад, у «Теогонії» Гесіода згадуються первісні божества без чітко означеної статі, а в

орфічних міфах образ андрогінності втілює бог-деміург Фанес, який поєднує в собі чоловіче й жіноче єство. У римську добу деякі неоплатоніки розвивали ідею духовної андрогінності як символ гармонії та внутрішньої єдності душі.

Ἄπλλων – **Аполлон**, один із найшанованіших богів у давньогрецькій міфології, син Зевса і Лето, брат Артеміди; бог світла, пророцтва, музики, мистецтв, лікування та гармонії, а також охоронець закону й світового порядку. Його головне святилище знаходилося в Дельфах, де жриця Піфія виголошувала пророцтва від його імені. Аполлон також був богом-стрільцем і каральною силою богів, але водночас уособлював ідеал краси, юності та гармонії. У міфі про андрогінів у «Бенкеті» Платона Аполлон постає як бог-цілитель, який після розділення андрогінів Зевсом зцілює їхні тіла. Він лікує їхні рани, натягує шкіру, надає тілу впорядкованого вигляду та повертає обличчя вперед. Ця деталь виразно символізує його функцію як бога порядку, краси й міри.

Ζεύς – **Зевс**, верховний бог давньогрецького пантеону, володар Олімпу, бог неба, грому та блискавки. Син Кроноса і Реї, який переміг титанів і встановив новий світовий порядок. Зевс вважається покровителем влади, закону, гостинності та справедливості, а також є батьком багатьох героїв і богів. У «Бенкеті» Платона він ділить андрогінів навпіл, приборкуючи їхню силу й гордість, і цим учинком визначає людську долю: вічний пошук своєї «другої половини», що символізує прагнення до єдності через любов.

ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ

1. Заповніть пропуски, вставивши відповідні закінчення.

1. Πάλαι ἦν τρία γένη ἀνθρώπ ____.
2. Τὸ ἀνδρόγυν ____ γένος στρογγυλ ____ εἶδος εἶχεν.
3. Ὁ Ἀπόλλων ἰᾶται τὰ σῶμ ____.
4. Μετὰ τὴν τομὴν ἕκαστος ἐζήτ ____ τὸ ἑαυτοῦ ἥμισυ.
5. Ὁ Ζεὺς διατέμνει ἕκαστον ἀνθρώπ ____ εἰς δύο μέρ ____.
6. Οἱ ἀρχαῖοι ἄνθρωποι εἶχον τέτταρας χεῖρ ____ καὶ δύο πρόσωπ ____.
7. Μετὰ τὴν διαίρεισιν οἱ ἄνθρωποι ἐπεθύμουν τὴν ἔνω ____.
8. Ὁ Ζεὺς ἐλεήσας μετέθηκεν τὰ αἰδοῖ ____.

2. Заповніть пропуски, вставивши відповідні слова.

1. Πάλαι ἦν τρία γένη ἀνθρώπων: ἄρρεν, θῆλυ καὶ _____.
2. Ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι εἶχον ____ χεῖρας, δύο ____ καὶ _____ πόδας.
3. Μετὰ τὴν διαίρεισιν, ἕκαστος ἐζήτει τὸ _____ αὐτοῦ.
4. Ὁ Ἀπόλλων ἐθεράπευσε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πρόσωπα _____.
5. Ὁ ἔρωσ ἐστὶ δύναμις, ἣ συνάγει τὴν _____ φύσιν τῶν ἀνθρώπων.
6. Ὁ Ζεὺς, ἐλεήσας, μετέθηκεν τὰ _____ εἰς τὸ πρόσθεν.
7. Ἐὰν τὸ ἥμισυ ἀποθάνῃ, τὸ ἕτερον _____ ἄλλο.
8. Οἱ ἀρχαῖοι ἄνθρωποι εἶχον μεγάλην ῥώμην καὶ ἐπεχείρησαν _____.

3. Перекладіть адаптований виклад прочитаного уривка з «Бенкету» Платона українською мовою.

Ὁ Ἀριστοφάνης πρὸς τὸν Ἐρυξίμαχον λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔγνωσαν τὴν τοῦ Ἔρωτος δύναμιν· εἰ γὰρ ἤδεσαν, μεγίστην τιμὴν ἂν αὐτῷ ἐδίδοσαν. Ὁ γὰρ Ἔρως θεῶν φιланθρωπότατός ἐστιν, βοηθός τε καὶ ἰατρὸς τῶν ἀνθρώπων, ὥστε αὐτοὺς εὐδαίμονας ποιεῖν.

Πάλαι ἀλλοία ἦν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων· οὐ δύο ἦν τὰ γένη, ἀλλὰ τρία – τὸ ἄρρεν, τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἀνδρόγυνον. Ἐκαστος δὲ ἦν στρογγύλος, τέτταρας ἔχων χεῖρας καὶ πόδας, καὶ δύο πρόσωπα ἐπὶ μιᾷ κεφαλῇ. Μεγάλην δὲ ἰσχὺν εἶχον καὶ ὕβριν, ὥστε τοῖς θεοῖς ἐπιχειρεῖν ἐτόλμων.

Ὁ οὖν Ζεὺς, βουλόμενος αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ποιῆσαι, ἔτεμεν ἕκαστον δίχα. Διὸ καὶ ἕκαστος τὸ ἥμισυ ἑαυτοῦ ποθῶν ἐζήτει.

Ὁ δὲ Ζεὺς, οἰκτίρας καὶ ἐλεήσας ἐπὶ τῷ πάθει αὐτῶν, ἐποίησεν, ἵνα εὖρωσιν τὴν ἑτέραν αὐτῶν μοῖραν καὶ ἐν γένωνται. Ὁ οὖν Ἔρως τοῦτο ἐστὶν· ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἅμα γενέσθαι τὸ δίχα τετμημένον, ἵνα πάλιν τὸ ἀρχαῖον ἐν γένηται.

Ὁ δὲ Απόλλων, ἐντεταλμένος ὑπὸ τοῦ Διός, ἐπεμελήθη τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴν τομὴν. Τὰ μὲν πρόσωπα μετέστρεψεν πρὸς τὴν τομὴν, ἵνα θεωροῦντες αὐτὴν σωφρονίζωντο, τὸ δὲ δέρμα συνέσπασεν καὶ ἐκόσμησεν, ὥσπερ σκυτοτόμος τὰς ρυτίδας λεαίνει, τὸν ὀμφαλὸν μόνον καταλιπὼν ὡς μνημεῖον τοῦ παθήματος. Οὕτως ὁ θεὸς ἴασατο τὸ σχίσμα, ἀλλ' ὁμως ἔλιπεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸν πόθον ἀλλήλων, ἵνα ἕκαστος τὸ ἥμισυ ζητῶν πάλιν ὅλος γένηται.

4. Перекладіть запитання українською мовою і дайте на них відповідь давньогрецькою.

1. Τίς ἦν ἡ ἀρχαία φύσις τῶν ἀνθρώπων;
2. Τίνα μέλη εἶχε τὸ ἀνδρόγυνον γένος;
3. Πῶς ἐκινεῖτο ὁ ἀρχαῖος ἄνθρωπος;

4. Τί εἶχεν κοινὸν πρὸς τοὺς κυβιστῶντας;
5. Τίνι τρόπῳ ὁ Ζεὺς τοὺς ἀνθρώπους διαιρεῖ;
6. Τί ἐποίησε ὁ Ζεὺς ὅπως μὴ ἀπόλωνται οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὴν τομὴν;
7. Διὰ τί ὁ Ἄπόλλων μετέστρεψε τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν τομὴν;
8. Τί ἐστὶν ὁ ὀμφαλὸς κατὰ τὸν μῦθον;

ГЕРОДОТ
«ІСТОРИЇ»

(уривки зі схоліями,
коментарем і завданнями до них)

ГЕРОДОТ

Геродот (484–425 до н. е.) – давньогрецький історик з малоазійського міста Галікарнаса, якого Цицерон назвав «батьком історії». Його монументальний твір «Історії», присвячений греко-перським війнам, складається з дев'яти книг, кожна з яких александрійські вчені назвали на честь однієї з муз. Композиційно твір можна поділити на дві частини: у першій подано передісторію протистояння персів і греків з широкими екскурсами в історію Лідії, Мідії, Єгипту, Персії та Скіфії, а в другій (з середини V книги) — опис подій греко-перських війн 500–479 рр. до н. е. Твір вирізняється багатством етнографічних, географічних та культурологічних відомостей, а також великою кількістю міфів і легенд.

У цьому посібнику подано уривки з I та III книг «Історій», які за літературною формою належать до жанру новели. Характерними рисами новел Геродота є історичне обрамлення сюжету, невеликий обсяг, динамічність подій, афористична і лаконічна мова, увага до деталей. Форми новели у творі Геродота могли набувати легенда, казка, байка, філософський есей і навіть історичні факти. Стиль Геродота часто називають новелістичним.

Увазі читача пропонуються дві досконалі за художньою формою оповіді: новела-есеї про Солона і лідійського царя Креза та новела-легенда про перстень Самоського тирана Полікрата.

Обидві історії ілюструють грецьку філософію міри та переконання, що надмірна удача або гордість (*ὑβρις*) викликають заздрість богів і неминуче караються.

«Історії» Геродота написані іонійським діалектом давньогрецької мови, який зберігає низку архаїчних рис. Характерними рисами мови Геродота є вживання *η* замість *α* та *ω* замість дифтонга *αυ* в іменних формах, *κ* замість *π* (внаслідок зміни лабіовелярних звуків, напр. *ῥκως* на противагу аттичному *ῥπως*),

контракція ευ замість ου, вживання особливих займенників на третю особу однини (οἷ у D.sg, μίυ у Acc.sg.), закінчення -εων у G.pl. у I відміні іменників та -οισι у D.pl. у I і II відміні іменників, вживання гемінанта σσ у дієсловах на протигагу аттичному ττ та інші особливості.

Твір Геродота справив величезний вплив на подальший розвиток античної історіографії та став одним з перших зразків поєднання історії, філософії та художньої розповіді.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

I. Джерела й переклади:

1. Геродот (1993). Історія (А. О. Білецький, пер.). Київ: Наукова думка.
2. Hérodote (1970). Histoires (Ph.-E. Legrand, ed.) (Vol. 1-9). Paris: Les Belles Lettres.
3. Herodotus (1925). The Persian Wars (A. D. Godley, trans.) (Vol. 1-4). Loeb Classical Library 117-120. Cambridge, MA: Harvard University Press.

II. Основна література:

1. Шовковий В. М. (2012). Оригінальні тексти давньогрецьких авторів (хрестоматія з коментарями) : навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет». 239 с.

III. Додаткова література:

1. Anhalt, E. (2005). Polycrates and His Brothers: Herodotus' Depiction of Fraternal Relationships in the "Histories". *The Classical World*, 98(2), 139-152.
2. Baragwanath, E. (2010). *Motivation and Narrative in Herodotus*. Oxford Classical Monographs. Oxford University Press.

3. Branscome, D. (2013). Solon “using the truth”. In *Textual Rivals: Self-Presentation in Herodotus’ Histories* (pp. 24-53). Ann Arbor: University of Michigan Press.
4. Evans, J. A. S. (2006). *The beginnings of history: Herodotus and the Persian Wars*. Campbellville, Ont.: Edgar Kent.
5. Griffith, R. (2011). An Offer You Can't Retract: Xerxes' Nod and Masistes' Wife (Herodotus 9.111.1). *The Classical Quarterly*, 61(1), 310-312.
6. Immerwahr, H. (1957). The Samian Stories of Herodotus. *The Classical Journal*, 52(7), 312-322.
7. Kindt, J. (2006). Delphic Oracle Stories and the Beginning of Historiography: Herodotus’ Croesus Logos. *Classical Philology*, 101(1), 34-51.
8. Larson, S. (2006). Kandaules' Wife, Masistes' Wife: Herodotus' Narrative Strategy in Suppressing Names of Women: (Hdt. 1.8-12 and 9.108-13). *The Classical Journal*, 101(3), 225-244.
9. Schwabl, H. (2004). Gyges und Kroisos bei Herodot (Zur ‚epischen‘ Technik von Ankündigung und Ausführung). *Wiener Studien*, 117, 31-67.
10. Shapiro, S. (1996). Herodotus and Solon. *Classical Antiquity*, 15(2), 348-364.
11. Travis, R. (2000). The Spectation of Gyges in P. Oxy. 2382 and Herodotus Book 1. *Classical Antiquity*, 19(2), 330-359.
12. Turpin, W. (2014). Croesus, Xerxes, and the Denial of Death (Herodotus 1.29–34; 7.44–53). *The Classical World*, 107(4), 535-541.
13. Van der Veen, J. (1993). The Lord of the Ring “Narrative Technique in Herodotus' Story on Polycrates' Ring”. *Mnemosyne*, 46(4), fourth series, 433-457.
14. Welser, C. (2009). Two Didactic Strategies at the End of Herodotus' Histories (9.108–122). *Classical Antiquity*, 28(2), 359-385.

ΙΣΤΟΡΙΪ. ΚΝΗΓΑ Ι

1

Προ Σολωνα τα Κρεζα (*Hdt. Hist. 1.30-33*)

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΚΡΟΪΣΟΣ

ὁ Σόλων ἀπίκετο ἐς Σάρδις παρὰ Κροΐσον. Ἀπικόμενος δὲ ἐξενίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροΐσου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος Κροΐσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἑόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. Θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψάμενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροΐσος τάδε· «Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς καὶ σοφίης· εἶνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων γῆν πολλὴν θεωρήης

ξενίζω приймати гостя
ἐπιδείκνυμι показувати, демонструвати
σκέπτομαι розглядати, уважно вивчати
ἢ πλάνη мандрівка

ὁ Σόλων (τοῦ Σόλωνος)

ἀπ-ίκετο (*ion.*) = ἀφ-ίκετο
ἐς Σάρδις = εἰς Σάρδεις
ἐξενίζετο (*ion.*) < ξενίζω <
ξένος
τοῖσι βασιληίοισι (*ion.*) = τοῖς
βασιλείοις
ἡμέρη (*ion.*) = ἡμέρα

κελεύσαντος Κροΐσου
(*Gen.abs.*)

περι-ῆγον < περι-άγω
ἐπ-ε-δείκνυ-σαν < ἐπι-δείκνυμι

ἑόντα (*ion.*) = ὄντα
ὄλβιος : εὐδαίμων

μιν (*ion.*) = αὐτόν
οἱ (*ion.*) = αὐτῷ
εἶρετο (*aor.*) < ἔρομαι =
ἔρωτάω
ξεῖνε (*ion.*) = ξένε
ἡμέας (*ion.*) = ἡμᾶς
σέο (*ion.*) = σοῦ
εἶνεκεν (*ion.*) = ἔνεκα (+*Gen.*)
ἀπ-ῖκται (*perf.*) < ἀφ-ικνεόμαι

τῆς σοφίης, θεωρήης (*ion.*) =
τῆς σοφίας, θεωρίας

ἐπ-ελήλυθας (*perf.*) =
ἐπ-έρχομαι
ὁ ἕμερος : ὁ πόθος

ἐλπίζων : ὃς ἔχει τὴν ἐλπίδα
ὀλβιώ-τατ-ος (*superl.*)

τῷ ἐόντι (*ion.*) = τῷ ὄντι

ἀπο-θωμάσας (*ion.*) < ἀπο-
θανμάζω
τὸ λεχθὲν (*part. aor.I pass.*) :
ὁ λογος
κοίη (*ion.*) = ποία
κρίνεις : νομίζεις

τῆς πόλιος (*ion.*) = τῆς πόλεως
εὖ ἠκούσης
σφι (*ion.*, < σφειῖς) = αὐτοῖς

ἐκ-γενόμενα < ἐκ-γίγνομαι
παρα-μείναντα < παρα-μένω

λαμπρ-ο-τάτ-η (*superl.*)
ἐπ-ε-γένετο

εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὧν ἐπειρέσθαι
σε ἕμερος ἐπήλθέ μοι εἴ τινα ἤδη
πάντων εἶδες ὀλβιώτατον.» Ὁ μὲν
ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος
ταῦτα ἐπειρώτα, Σόλων δὲ οὐδὲν
ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι
χρησάμενος, λέγει· «Ἦ βασιλεῦ,
Τέλλον Ἀθηναῖον». Αποθωμάσας δὲ
Κροῖσος τὸ λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφῶς·
«Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
ὀλβιώτατον;» Ὁ δὲ εἶπε· «Τέλλω τοῦτο
μὲν τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης παῖδες ἦσαν
καλοὶ τε κάγαθοί, καὶ σφι εἶδε ἅπασι
τέκνα ἐκγενόμενα καὶ πάντα
παραμείναντα, τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ
ἦκοντι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτῆ τοῦ
βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· γενομένης

ὁ ἕμερος бажання ἐπίρομαι запитувати знову
ὑποθωπεύω підлещуватися
ἀποθανμάζω дуже дивуватися
ἐπιστρεφῶς жваво, рішуче
κρίνω судити, вирішувати, визначати
ἐκγίγνομαι народитися
ἐπγίγνομαι статися в кінці, відбуватися після
παραμένω вижити, залишитися живим
ἐπερωτάω запитувати

γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν Ἐλευσίῃ βοηθήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῆ περ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μέγανως.» Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δευτέρον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. Ὁ δὲ εἶπε· «Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνά. Τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπὴν καὶ πρὸς τούτῳ ῥώμη σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος· ἐούσης ὀρτῆς τῆ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε

δημοσίᾳ за державний кошт
θάπτω ховати, хоронити
προτρέπω спонукати, заохотити
πάνυ цілком, повністю
δευτερεῖα друга нагорода в змаганнях
ὑπειμι існувати, бути доступним
ἀρκέω бути достатнім
ἀθλοφόρος той, хто отримує нагороду, переможець

Ἀθηναίοισι (*ion.*) = Ἀθηναίους

ἀστυ-γείτων, ον

τροπὴν ποιήσας

κάλλιστα (*superl.*) < καλῶς

δημοσίῃ (*ion.*) = δημοσία
 ἔθαψαν < θάπτω

εἶπας (*ion.*) = εἶπών

ἐπειρώτα τίνα ... ἴδοι (*opt.*)

πάγχυ (*ion.*) = πάνυ

δευτερεῖα < δευτέρος

γῶν (*ion.*) = γούν

οἴσεσθαι (*inf.fut.med.*) < φέρω

ὑπ-ῆν < ὑπειμι

τοιήδε (*ion.*) = τοιάδε

ἀεθλο-φόροι < τὸ ἄθλον + φέρω

ὁμοίως < ὁμοιος

ἐούσης (*ion.*) = οὔσης

ὀρτῆς (*ion.*) = ἐορτῆς

ἔδεε (*ion.*) = ἔδει

ἡ Ἥρα, ας

ζεύγει (*ion.*) = ζεύγει

κομισθῆναι < κομίζω
τὸ ἱρόν (*ion.*) = τὸ ἱερόν
παρ-ε-γίνοντο (*ion.*) <
παρα-γίγνομαι
ἐκ-κληιόμενοι (*ion.*) <
ἐκ-κλείω
ὑπο-δύντες < ὑπο-δύω
ἡ ζεύγλη = τὸ ζυγόν
εἶκον (*impf.*) < ἔλκω

τεσσεράκοντα (*ion.*) =
τετταράκοντα (40)
δια-κομίσαντες

τῆς πανηγύριος (*ion.*) = τῆς
πανηγύρεως

ἄμεινων, -ον (*comp.*) < ἀγαθός
τεθνάναι = ἀποθνήσκειν

περι-στάντες (*part.*) <
περι-ίστημι
τῶν νενηιέων (*ion.*) = νεανιῶν

ἡ ἄμαξα, ης

πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει
κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἱ δέ σφι βόες
ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὄρῃ·
ἐκκληιόμενοι δὲ τῇ ὄρῃ οἱ νενηιαί
ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην
εἶκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δέ
σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε
καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες
ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. Ταῦτα δέ σφι
ποιήσασι καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς
πανηγύριος τελευτῆ τοῦ βίου ἀρίστη
ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς
ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι
μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ
περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νενηιέων
τὴν ῥώμην, αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα
αὐτῶν, οἴων τέκνων ἐκύρησε.

παραγίγνομαι бути присутнім, бути з (+ *Dat.*)
ἐκκλείω заважати, перешкоджати
ὑποδύω брати на себе, одягати
ἡ ζεύγλη ярмо **ἔλκω** тягнути
ὀχέω нести, везти
διακομίζω переносити, перетинати
ἡ ἄμαξα віз, колісниця
τὸ ζεύγος, εὖς візок з ярмом, колісниця
ἡ πανηγυρίς, εὖς святкове зібрання

Ἡ δὲ μήτηρ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὔχετο Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι τοῖσι ἐωυτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. Μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχῆθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἰρῷ οἱ νεηνίαὶ οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφῶν εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων». Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε· «ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονία οὕτω τοι ἀπερρίπτει ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ

ἐωυτῆς (*ion.*) = ἐαυτῆς

δοῦναι (*inf.aor.*) < δίδωμι

ἀν-έ-στησαν (*aor.*) < ἀν-ίστημι

σφῶν (*ion.*) = αὐτῶν
ἀν-έ-θεσαν (*aor.*) < ἀνα-τίθημι

σπέρχῳ : ἀγανακτέω,
ὀργίζομαι

ἀπ-έ-ρριπται (*perf.*) < ἀπο-ρρίπτω

περιχαρῆς, ἐς надмірно радісний
εὐωχέω бенкетувати
κατακοιμάω спати, класти спати
ἀνίστημι вставати
ἀνατίθημι встановлювати, присвячувати
σπέρχῳ поспішати; лютувати
ἀπορρίπτω відкидати

ἐπίσταμαι = οἶδα
τὸ θεῖον = ὁ θεός

ἑβδομήκοντα (70)
ἔτεα (*ion.*) = ἔτη < τὸ ἔτος
τῆς ζῆς (*ion.*) = τῆς ζῆς
ὁ ἐνιαυτός = τὸ ἔτος

διηκόσιοι (*ion.*) = διακόσιοι
(200)
πεντακισ-χίλιοι, αι, α (5000)
δισ-μύριοι, αι, α (20000)

τοὔτερον = τὸ ἕτερον

ἵνα + συμβαίνωσι (*conj.*)

ιδιωτέων ἀνδρῶν ἀξιους ἡμέας
ἐποίησας;» Ὁ δὲ εἶπε· «Ἦ Κροῖσε,
ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐόν
φθονερόν τε καὶ παραχῶδες ἐπειρωτᾶς
ἀνθρωπῆϊων πρηγμάτων πέρι. Ἐν γὰρ
τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ιδεῖν
τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν.
Ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὔρον τῆς
ζῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι. Οὔτοι ἐόντες
ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται
ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας
καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ
γινομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτερον
τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι,
ἵνα δὴ αἱ ὄραι συμβαίνωσι
παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν
παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα

ὁ **ιδιωτής**, **ου** проста людина
παραχῶδης, **εσ** неспокійний, бурхливий
τὸ οὔρον межа
τὸ ἔτος, **εος** рік
ἐμβόλιμος вставний
μείς, μηνός, ὁ місяць

<p>οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεντήκοντα. Τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἐβδομήκοντα ἕτεα, ἔουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῆ ἑτέρη ἡμέρη τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. Οὕτω ὦν, ὧ Κροῖσε, πᾶν ἐστι ἄνθρωπος συμφορῆ. Ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνας καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρεό με οὐ κώ σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. Οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχη</p>	<p>τριήκοντα (<i>ion.</i>) = τριάκοντα (30)</p> <p>πεντήκοντα (50) τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων (<i>ion.</i>) = τούτων τῶν ἀπασῶν ἡμερῶν</p> <p>ἑξακισχιλίοι, αι, α (6000)</p> <p>πλουτέειν (<i>ion.</i>) = πλουτεῖν φαίνας (<i>ion.</i>) = φαίνη</p> <p>εἶρεο (<i>ion.</i>) = εἶρου < ἔρομαι</p> <p>πρὶν + πύθωμαι (<i>conj.</i>) < πυνθάνομαι</p>
<p>ὅμοιος схожий, подібний προσάγω приводити, приносити παράπαν цілком, зовсім, взагалі φαίνο являти πυνθάνομαι дізнаватися, довідуватися πλούσιος багатий</p>	

ἐπί-σποίτο (*opt.*) < ἐφ-έπομαι

μετρίως < τὸ μέτρον

ἀν-όλβιος ⇔ εὐ-τυχής, ἐς
δυοῖσι (*ion.*) = δυοῖν < δύο
μοῦνον (*ion.*) = μόνον

ἐκ-τελέσαι < τὸ τέλος

ἐνεῖκαι (*ion.*) = ἐνεγκεῖν <
φέρω

ἡ εὐτυχίη (*ion.*) = ἡ εὐτυχία

ἀπαθής, ἐς < τὸ πάθος
ἄ-νουσος (*ion.*) = ἄ-νοσος
εὐ-παις < ὁ/ἡ παῖς
εὐ-ειδής < τὸ εἶδος

ἐπίσποίτο πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ
τελευτῆσαι τὸν βίον. Πολλοὶ μὲν γὰρ
ζάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοί εἰσι,
πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου
εὐτυχέες. Ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος,
ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι προέχει τοῦ
εὐτυχέος μοῦνον, οὗτος δὲ τοῦ
πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι· ὁ μὲν
ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην
προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατότερος, ὁ
δὲ τοῖσδε προέχει ἐκείνου· ἄτην μὲν καὶ
ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατός ἐκείνῳ
ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ
ἀπερύκει, ἄπηρος δέ ἐστι, ἄνουσος,
ἀπαθής κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰ δὲ
πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσῃ τὸν βίον
εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητέεις,

ἐφέπομαι йти за кимсь, слідувати

ζάπλουτος, ον дуже багатий

προέχω перевершувати, переважати (+Gen.)

ἐκτελέω здійснювати, досягати, завершувати

ἡ ἄτη, ης прокляття, приреченість, загибель

ἀπερύκω триматися подалі, уникати

ἄπηρος, ον неушкоджений

εὐειδής, ἐς гарний, вродливий

<p>ὁ ὄλβιος κεκλήσθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. Τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκέει πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη. Ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι· ὅς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. Σκοπέειν δὲ χρή παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ὑποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας</p>	<p>κεκλήσθαι (<i>inf.perf.</i>) < καλέω ἐπι-σχεῖν (<i>inf.aor.</i>) < ἐπ-έχω εὐτυχέα (<i>ion.</i>) = εὐτυχή (<i>Acc.</i>) συλ-λαβεῖν (<i>inf.aor.</i>) < συλ-λαμβάνω ἢ χώρη (<i>ion.</i>) = ἡ χώρα τὸ σῶμα, ατος πλεῖστος (<i>superl.</i>) < πολὺς τὸ οὖνομα (<i>ion.</i>) = τὸ ὄνομα χρή + <i>Acc. cum inf.</i> κῆ (<i>ion.</i>) = πῆ ὑποβήσεται < ἀποβαίνω (βη-) ὑποδέξας (<i>ion.</i>) < ὑποδείκνυμι</p>
---	--

καταρκέω бути цілком достатнім
αὐτάρκης, ες достатній, самодостатній
διατελέω продовжувати (+*part.*); жити
ὑποδείκνυμι показувати
σκοπέω розглядати, дивитися
τὸ χρήμα, ατος річ, справа

ἀνέτρεψε < ἀνατρέπω

κως (*ion.*) = πως

παρεόντα (*ion.*) < πάρειμι

μετ-εἰς (*part. aor.*) < μεθ-ίημι

ἄλβον ὁ θεὸς προρρίζους ἀνέτρεψε.»

Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὐ κως οὔτε
ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος
οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρτα δόξας
ἀμαθέα εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ
μετεῖς τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος
ὄρᾳν ἐκέλευε.

ἀνατρέπω повалити, зруйнувати

χαρίζω догодити, сказати приемне

ЗАПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ

I. Дайте відповіді давньогрецькою мовою на запитання до прочитаного тексту:

1. Διὰ τί ἐξεδήμησεν ὁ Σόλων καὶ ποῖ ἀφίκετο;
2. Πῶς ὁ Κροῖσος τὸν Σόλωνα ἐδέξατο ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ;
3. Πῶς ὁ Σόλων τοὺς τοῦ Κροῖσου θησαυροὺς ἐθεάσατο καὶ τί ἐνόμισεν περὶ αὐτῶν;
4. Τί ἤρετο ὁ Κροῖσος περὶ εὐδαιμονίας, καὶ τί ἀπεκρίνατο ὁ Σόλων;
5. Διὰ τί ὁ Σόλων ἔφη Τέλλον Ἀθηναῖον ὀλβιώτατον εἶναι;
6. Πῶς ἀπέθανεν ὁ Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος;
6. Τί ἐποίησαν οἱ Κλέοβις καὶ Βίτων, καὶ τίνα τελευτὴν ἔσχον;
7. Τίς ἦν ὀλβιώτατος κατὰ τὸν Σόλωνα;
8. Διὰ τί ὁ Σόλων οὐκ ἐνόμισε τὸν Κροῖσον ὀλβιώτατον;
9. Τί ἐδίδαξεν ὁ Σόλων περὶ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τύχης;

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ТЕКСТУ

Σόλων – **Солон** (близько 640 до н. е. – 558 до н. е.), афінський законодавець, політик і поет VI ст. до н. е., один із семи мудреців Греції. Провів важливі реформи, спрямовані на послаблення соціальної напруги: скасував боргове рабство, упорядкував політичну систему Афін і запровадив майновий ценз, що визначав права громадян в управлінні державою. У Геродота Солон постає як мудрець, який цінує моральні чесноти вище за матеріальні блага. У бесіді з лідійським царем Крезом Солон стверджує, що щасливою можна назвати лише ту людину, яка завершила життя гідно, адже щастя залежить не від багатства, а від чеснот і долі.

Κροῖσος – **Крез** (роки правління: близько 595–546 до н. е.), останній цар Лідії, відомий своїм величезним багатством. Він

зміцнив Лідійське царство, підкорив грецькі міста Малої Азії та підтримував культурні й релігійні зв'язки з Елладаю. Однак, поклавшись на двозначне пророцтво Дельфійського оракула, розпочав війну з перським царем Кіром II і зазнав поразки, після чого Лідія увійшла до складу Перської імперії Ахеменідів. У Геродота Крез символізує мінливість людської долі: спочатку він був найбагатшою людиною, але зрештою втратив усе.

У I книзі «Історій» Геродота Крез приймає Солон при своєму дворі та запитує його, кого той вважає найщасливішою людиною. Сподіваючись почути власне ім'я, цар натомість дізнається про Телла Афінянина та братів Клеобіса і Бітона, життя яких було сповнене чеснот і завершилося гідно. Солон пояснює Крезу, що не можна називати людину щасливою, доки не завершиться її життя. Крез не погоджується з цими словами, але згодом, коли втрачає своє царство і потрапляє в полон до Кіра, він згадує Солон і визнає його правоту.

αἱ Σάρδεῖς – Сарди, столиця Лідійського царства в Малій Азії, розташована біля підніжжя гори Тмол. У VII–VI ст. до н. е. місто було центром політичної та економічної могутності Лідії, особливо за правління царя Креза. Сарди славилися своїм багатством, першими карбованими монетами та храмом Артеміди. Після завоювання персами у 546 р. до н. е. місто залишалося важливим адміністративним центром імперії Ахеменідів.

Τέλλος Ἀθηναῖος – Телл Афінянин, імовірно, вигаданий Геродотом персонаж, про якого Солон розповідає як про ідеал щасливої людини: він прожив доброчесне життя, мав гарну сім'ю, загинув героїчно в бою за рідні Афіни та був ушанований співгромадянами.

Κλεόβις καὶ Βίτων – Клеобіс і Бітон, брати з Аргоса, які, за оповіддю Солон в «Історіях» Геродота, проявили виняткову

побожність, везучи колісницю з матір'ю до храму Гери. Після цього, виснажені, вони заснули й померли, отримавши «найкращий» кінець від богів. Їхні статуї стояли в Дельфах, що свідчить про культову шану, хоча історичність братів сумнівна. Геродот використовує їхню історію як ілюстрацію думки Солона: справжнє щастя полягає не в багатстві, а в добродієнному житті та гідній смерті.

τὸ τῆς Ἥρας ἱερόν – Храм Гери в Аргосі (Ἡραῖον Ἄργους), Герайон в Аргосі, один з головних культових центрів богині Гери в Стародавній Греції, розташований на північний схід від Аргоса; пов'язаний із давніми міфами, зокрема з Гераклом, який, за переказами, народився в цій місцевості. Храм неодноразово перебудовувався; його руїни збереглися донині. Його згадують Геродот, Павсаній і Страбон.

Ἥρα – Гера, дружина і сестра Зевса, покровителька шлюбу, сім'ї та жінок, одна з головних олімпійських богинь. Особливо шанувалася в Аргосі, Самосі та Олімпії. У міфах Гера виступає як могутня, але ревнива богиня, що переслідує коханок і дітей Зевса, зокрема Геракла. Її святилища, Герайони, були важливими релігійними центрами Стародавньої Греції.

ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ

1. Заповніть пропуски, вставивши відповідні закінчення.

1. Ὁ Σόλων εἰς Σάρδεις ἀφίκ_____ καὶ ὁ Κροῖσος αὐτὸν ἐξένη_____.
2. Ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν τοὺς θεράποντ_____ τὸν Σόλων_____ περιάγ_____ κατὰ τοὺς θησαυρ_____.
3. Ὁ Σόλων, θεασάμενος τὸν πλοῦτον, οὐκ ἐθαύμασ____, ἀλλὰ ἐσκέψ_____ προσεκτικῶς.
4. Ὁ Κροῖσος ἐπηρώτησ_____ αὐτὸν· «τίνα ὀλβιώτατον ἤγ_____;»
5. Ὁ Σόλων ἀπεκρίνα____· «Τέλλος Ἀθηναῖ_____ ὀλβιώτατ_____ ἐστιν».
6. Ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασεν εἰπ_____. «Διὰ τί δὴ τοῦτο λέγ_____;»
7. Ὁ Τέλλος τέκνα καλὰ ἐγέννησ_____ καὶ εἶδεν αὐτὰ ἅπαντα εὐδαιμονοῦν_____.
8. Ὁ Κροῖσος ἦρ____· «Τίνα δεύτερον κρίν_____;»
9. Ὁ Σόλων εἶπ_____· «Κλέοβις καὶ Βίτων εὐτυχέστ_____ εἰσιν».
10. Ὁ Σόλων ἐδίδαξεν· «Μὴ κάλει τινὰ ὀλβιον πρὶν ἂν τελευτήσ_____».

2. Заповніть пропуски, вставивши відповідні слова.

1. Ὁ Σόλων εἰς _____ _____ καὶ τὸν Κροῖσον ἐν τοῖς βασιλείοις _____.
2. Ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν τοὺς δούλους τὸν Σόλωνα _____ διὰ τῶν θησαυρῶν.
3. Ὁ Κροῖσος τὸν Σόλωνα _____· «Τίς _____ ἀνθρώπων ἐστίν;»
4. Ὁ Σόλων εἶπεν ὅτι ὁ Τέλλος ἦν ἀνὴρ ὀλβιώτατος διότι εὖ _____ καὶ καλῶς _____.
5. Ὁ Κροῖσος _____ καὶ _____ τὸν Σόλωνα εἶπεῖν δεύτερον.
6. Ὁ Σόλων ἀπεκρίνατο ὅτι οἱ Κλέοβις καὶ Βίτων _____ εἰσιν.

7. Οἱ νεανίαί τὴν μητέρα αὐτῶν _____ ἐπὶ τῇ ἀμάξει εἰς τὸ ἱερὸν _____.

8. Ὁ Σόλων ἐδίδαξεν ὅτι οὐ δεῖ καλεῖν ἄνθρωπον ὄλβιον πρὶν ἂν καλῶς _____.

3. Перекладіть адаптований виклад прочитаного уривка з «Історій» Геродота українською мовою.

Ὁ Σόλων, ὁ σοφὸς ἀνὴρ, ἐξεδήμησεν, ἵνα γῆν ἴδῃ καὶ σοφίαν κτήσεται. Ὅτε ἦλθεν εἰς Σάρδεις, ἐδέξατο αὐτὸν ὁ Κροῖσος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λυδῶν, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν μέγαν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυρούς.

Ἐπειτα ὁ Κροῖσος ἤρετο τὸν Σόλωνα· «Τίς ἐστὶν ὀλβιώτατος ἀνθρώπων;» Ὁ δὲ Σόλων οὐκ ἔφη τὸν Κροῖσον εἶναι, ἀλλὰ ἀπεκρίνατο· «ὁ Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος». Ὁ γὰρ Τέλλος τὸν καλὸν βίον εἶχεν, τῶν καλῶν τέκνων πατὴρ ἦν, καὶ τελευτήσας ἐν τῷ πολέμῳ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Κροῖσος ἐθαύμασε καὶ ἠρώτα, «Τίς οὖν δεύτερος;» Ὁ δὲ Σόλων εἶπεν· «Κλέοβις καὶ Βίτων». Οὗτοι δὲ Ἀργεῖοι νεανίαί ἦσαν καὶ ἀρετὴν μεγάλην ἐπέδειξαν· τὴν ἑαυτῶν μητέρα ἐπὶ τῇ ἀμάξει εἰς τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν ἦνεγκον, καὶ δι' ὀλίγου καλὴν τελευτήν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἤρπον.

Ὁ δὲ Κροῖσος ἤρετο· «Οὐκοῦν ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὀλβιώτατος;» Ὁ δὲ Σόλων εἶπεν· «ὦ βασιλεῦ, μὴ λέγε τινὰ ὄλβιον πρὶν ἂν τελευτήσῃ· ὁ γὰρ θεὸς φθονερός ἐστίν».

Τὰ τοῦ σοφοῦ ῥήματα τῷ Κροίσῳ οὐκ ἤρεσκεν, ἀλλὰ ὕστερον, ἐπεὶ ἡ τύχη ἐτρέπη, τοῦ Σόλωνος ἐμνήσθη καὶ ἔγνω ὅτι ἀληθῆ εἶπεν.

4. Перекладіть запитання українською мовою і дайте на них відповідь давньогрецькою.

1. Τίς ἦν ὁ Σόλων;
2. Τί ἔδειξεν ὁ Κροῖσος τῷ Σόλωνι;

3. Τί ἐν νῶ εἶχεν ὁ Κροῖσος ἐπερωτῶν τὸν Σόλωνα περὶ τοῦ ὀλβιωτάτου;
4. Ἄρ' ἀληθῆ ὁ Σόλων τῶ Κροίσῳ ἀπεκρίνατο;
5. Τίς ἦν ἡ τύχη τοῦ Τέλλου ὥστε ὁ Σόλων αὐτὸν ὀλβιώτατον ἐνόμισεν;
6. Τί ἐποίησαν οἱ Κλέοβις καὶ Βίτων;
7. Πῶς διαφέρει ὁ τοῦ Κλεόβις καὶ Βίτωνος βίος τοῦ Τέλλου κατὰ τὸν Σόλωνα;
8. Πότε δεῖ τὸν ἄνθρωπον ὀλβιον καλεῖν κατὰ τὸν Σόλωνα;
9. Τίτι τρόπῳ ὁ Σόλων ἐξηγεῖται τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν;
10. Τί ἔμαθεν ὁ Κροῖσος ἀπὸ τοῦ Σόλωνος;

ΙΣΤΟΡΙΪ. ΚΝΗΓΑ ΙΙΙ

2

Προ περσενη Πολικρατα (Hdt. Hist. 3.40-43)

Ο ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΕΧΕΙ

Καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων
μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε,
ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελής. Πολλῶ δὲ ἔτι
πλέονός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας
ἐς βυβλίον τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον·
«Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ
μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ
ξεῖνον εὖ πρήσσοντα, ἐμοὶ δὲ αἰ σαὶ
μεγάλοι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ
θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν.
Καί κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄν
κῆδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυχεῖν τῶν
πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ

ἐπιμελής, ἐς обережний, занепокоєний
λανθάνω випускати з уваги, забувати; бути не
поміченим, залишитися поза увагою (+Acc.)
κῆδωμαι турбуватися, піклуватися (+ Gen.)
προσπταίω зазнавати нещастя, труднощів
ἠδύς, ἠδεῖα, ἠδύ приемний, радісний

ὁ Πολυκράτης (τοῦ
Πολυκράτους, τῷ Πολυκράτει)
ὁ Ἄμασις (τοῦ Ἀμάσιος, τὸν
Ἄμασιν)
ὁ Π. οὐκ ἐλάνθανε εὐτυχέων +
Acc. (τὸν Ἄμασιν) :
ὁ Α. ἔμαθεν ὅτι ὁ Π. εὐτυχεῖ

εὐτυχίης γινομένης (*ion.*) =
εὐτυχίας γινομένης (*G.abs.*)
τὸ βυβλίον = τὸ βιβλίον
ἐπ-έ-στειλε (*aor.*) < ἐπι-
στέλλω

πυνθάνομαι : μανθάνω
ξεῖνος (*ion.*) = ξένος
πρήσσω (*ion.*) = πράττω

ἀρέσκω + *Dat.* (ἐμοὶ)
ἐμοὶ ... ἐπισταμένῳ
φθονερός, α, ον < ὁ φθόνος

τῶν ὧν ἄν κῆδωμαι (*conj.* +
ἄν)

πρηγμάτων = πραγμάτων
εὐτυχεῖν (*ion.*) = εὐτυχεῖν
προσ-πταίω (: πασχω, ἀτυχέω)
⇔ εὐτυχέω, καλῶς ἔχω

ἡ σφραγίς, ἴδος

διαφέρειν τὸν αἰῶνα :
βιοτεύειν, ζῆν

κω (*ion.*) = πω
οἶδα ⇔ ἀγνοῶ

πρόρριζος, ον < ἡ ρίζα
εὐτυχέω + *Acc. rei* (τὰ πάντα)

φροντίζω : ἐπιμελέομαι
εὐρης (*conj.*) < εὕρισκω (εὕρ-)
ἄξιος + *Gen. pretii*
ἐπ' ᾧ ... ἀπολομένῳ <
ἀπόλλυμαι (ὄλ-)

ἀπό-βαλε < ἀπό-βάλλω
ὄκως (*ion.*) = ὅπως

ἦν = ἐάν + *conj.* (προσπίπτωσι)
τῶπό (*ion.*) = τὸ ἀπό
τοί (*ion.*) = σοί
τῆσι (*ion.*) = ταῖς
ἐμέο (*ion.*) = ἐμοῦ
ἄκέο (*imper.pr. med. p.2sg.*)
ἐπιλέγομαι : ἀναγιγνώσκω

δίζημαι = ζητέω
ἀσηθεῖη (*opt.*) < ἀσάω

οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλάξ
πρήσσω ἢ εὐτυχεῖν τὰ πάντα· οὐδένα
γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς
τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
εὐτυχέων τὰ πάντα. Σύ νυν ἐμοὶ
πειθόμενος ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας
τοιαδε. Φροντίσας τὸ ἂν εὐρης ἐόν τοι
πλείστου ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ
μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο
ἀπόβαλε οὕτω ὅκως μηκέτι ἤξει ἐς
ἀνθρώπους. Ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἦδη
τῶπό τούτου αἰ εὐτυχίαι τοι τῆσι
πάθησι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμέο
ὑποκειμένῳ ἄκέο.» Ταῦτα ἐπιλεξάμενος
ὁ Πολυκράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὔ
ὑπετίθετο ὁ Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν
μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθεῖη

διαφέρω переносити, проживати
ἐναλλάξ по черзі **ὑποτίθημι**
пропонувати **πρόρριζος** вирваний з коренем
φροντίζω піклуватися, думати; турбуватися
ἀλγέω відчувати біль, страждати; сумувати
ἄκέομαι зцілювати, лікувати **δίζημαι** шукати
προσπίπτω спіткати, зустрітись
τρόπῳ ... ὑποκειμένῳ запропонованим способом
ἀσάω відчувати злість, роздратування

<p>ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δ' εὔρισκε τόδε. Ἦν οἱ σφρηγίς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. Ἐπεὶ ὧν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίηε τοιάδε· πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκάς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγιῖδα πάντων ὀρώντων τῶν συμπλόων ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία συμφορῆ ἔχρᾶτο. Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρη ἀπὸ τούτων τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι. Ἀνήρ ἀλιεύς λαβῶν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἠξίου</p>	<p>τὸ κειμήλιον < κείμαι ἡ σφρηγίς (<i>ion.</i>) = ἡ σφραγίς, ἴδος χρυσό-δετος, ον φορέω : φέρω ἐοῦσα (<i>ion.</i>) = οὔσα ὧν (<i>ion.</i>) = οὔν οἱ (<i>ion.</i>): Πολυκράτει πληρώω + <i>Gen.cop.</i> (ἀνδρῶν) ἐσέβη = εἰς-έ-βη (< βαίνω) ἀν-αγαγεῖν (<i>inf.aor.</i>) < ἄγω τὸ πέλαγος = ἡ θάλαττα περι-ελόμενος < περι-αιρέω σύμ-πλοος, ον < πλέω ρίπτει : ἀποβάλλει ἀπο-πλέω ἀπικόμενος = ἀφικόμενος συμφορῆ (<i>ion.</i>) = συμφορᾶ συν-ήνεικε (<i>ion.</i>) = συν- ήνεγκε (< συμ-φέρω) ὁ ἀλιεύς, ἀλιέως ὁ ἰχθύς, ἰχθύος</p>
<p>ἡ σμαράγδος <i>смарагд</i> ἐκάς <i>далеко</i> χρυσόδετος, ον <i>в золотій оправі</i> τὸ κειμήλιον <i>цінність; скарб</i> περιαίρέω <i>знімати</i> σύμπλοος, ον <i>той, що пливе разом на кораблі</i> ἡ πεντηκόντερος <i>корабель з п'ятдесятьма веслами</i> χρᾶομαι <i>знанавати, страждати від чогось + Dat.</i></p>	

δοθῆναι (*inf.aor.pass.*) < δίδωμι

χωρέω : βαίνω

έλων (*part.aor.II*) < αἰρέω

καίπερ + *part.*

έών (*ion.*) = ὄν
ἀπο-χειρο-βίωτος, -ον
σέο (*ion.*) = σοῦ

ἦσθεις (*part.*) < ἦδομαι + *Dat.*

τὸ ἔπος, ἔπους : ὁ λόγος
ἀμείβεται : ἀποκρίνεται

ποιεύμενος (*ion.*) = ποιουόμενος
ἦε (< εἶμι) : ἔβαινε
τάμνω (*ion.*) = τέμνω

ἐν-εοῦσαν = ἐν-οῦσαν
Πολυκράτεος = Πολυκράτους

μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι. Φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος δέ οἱ τούτου ἔλεγε διδούς τὸν ἰχθύν· «Ἦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σέο τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δίδωμι.» Ὁ δὲ ἦσθεις τοῖσι ἔπεσι ἀμείβεται τοῖσδε· «Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ χάρις διπλὴ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομεν.» Ὁ μὲν δὴ ἀλιεὺς μέγα ποιεύμενος ταῦτα ἦε ἐς τὰ οἰκία. Τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγίδα· ὡς δὲ

ἀξίω вважати гідним

δικαίω чинити справедливо

διπλός, ἦ, οὖν подвійний (*ion.* – διπλός, ἦ, ὄν)

ἢ ὄψις, εὖ зір, погляд, обличчя

κάρτα (*ion.*) дуже, дуже сильно, надзвичайно

<p>εἶδόν τε καὶ ἔλαβον τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεα, διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγιῖδα ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέθη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βυβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελάβηκε, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βυβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσει τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγματος καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλοι εὐρίσκοι. Πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. Τοῦδε δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός.</p>	<p>κεχαρηκότες (<i>part.perf.</i>) < χαίρω</p> <p>ὅτεω (<i>ion.</i>) = ᾧτινι < ὅστις εὐρέθη (<i>aor.pass.</i>) < εὐρίσκω ἐσ-ῆλθε = εἰσ-ῆλθε</p> <p>κατα-λε-λάβη-κε < κατα- λαμβάνω (λαβη-)</p> <p>ἔμαθε ὅτι + <i>opt.</i> (εἶη ... μέλλοι)</p> <p>γίνεσθαι = γίγνεσθαι</p> <p>ἐποίηε ἵνα μὴ + <i>opt.</i> (ἀλγήσειε) συντυχίης ... καταλαβούσης (<i>Gen.abs.</i>)</p>
<p>ἢ νηδύς, ύος шунок ἢ συντυχία випадок, подія</p>	

ЗАПИТАННЯ ДО ТЕКСТУ

I. Дайте відповіді давньогрецькою мовою на запитання до прочитаного тексту:

1. Τί ἔγραψεν ὁ Ἄμασις ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ πρὸς Πολυκράτεια;
2. Διὰ τί τῷ Ἄμασι οὐκ ἤρεσκεν ἡ εὐτυχία τοῦ Πολυκράτους;
3. Πῶς ὁ Πολυκράτης ἔκρινε τί ἦν πολυτιμώτατον ἐν τοῖς κειμηλίοις αὐτοῦ;
4. Τί ἐποίησεν ὁ Θεόδωρος ὁ Τηλεκλῆς;
5. Πῶς ὁ Πολυκράτης ἔρριψε τὴν σφραγίδα εἰς τὸ πέλαγος;
6. Πῶς ὁ ἀλιεὺς ἔλαβεν τὸ δακτύλιον τοῦ Πολυκράτους;
7. Τί εἶπεν ὁ Πολυκράτης τῷ ἀλιεῖ τὸν ἰχθὺν ἐνεγκόντι;
8. Πῶς ἔμαθεν ὁ Ἄμασις ὅτι ὁ Πολυκράτης οὐ μενεῖ εὐτυχῆς πάντοτε;
9. Διὰ τί ὁ Ἄμασις διέλυσε τὴν ξενίαν;
10. Τί διδάσκει οὗτος ὁ μῦθος περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τύχης;

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ТЕКСТУ

ἡ τοῦ Πολυκράτους σφραγίς – перстень Полікрата, відомий артефакт з легенди, яку передає Геродот в «Історіях». Полікрат, самоський тиран, володів великою владою та багатством, проте його друг, єгипетський фараон Амасіс, застеріг, що надмірне щастя може викликати заздрість богів. Щоб умилостивити долю, Полікрат кинув у море свій дорогоцінний перстень, але згодом він повернувся до нього дивовижним чином. Цей знак тлумачили як провіщення неминучої загибелі тирана. Легенда про перстень Полікрата стала символом невідворотності долі та мінливості удачі. Вона згадується у римських авторів, зокрема в Горація, який у «Одах» розмірковує про мінливість фортуни. У новий час сюжет надихнув Фрідріха Шіллера створити баладу «Перстень Полікрата» (1797), де мотив надмірного щастя набуває трагічного звучання.

Πολυκράτης – **Полікрат**, тиран Самоса, що правив приблизно з 538 до 522 р. до н. е. За його влади Самос досяг морського панування: Полікрат створив потужний флот і встановив гегемонію острова в Егейському морі. Він підтримував культурний розвиток острова та будівництво великих споруд, як-от храм Гери (Герайон) і водогін Евпаліна. Його правління закінчилося трагічно — перський сатрап Орет заманив Полікрата в пастку та стратив його.

Σάμος – **Самос**, острів у східній частині Егейського моря, поблизу узбережжя Малої Азії. У VI ст. до н. е. за правління Полікрата він став потужним морським, торговим і культурним центром. Самос також був батьківщиною відомих мислителів, серед яких математик Піфагор.

Ἄμμωσις – **Амасіс** (Яхмос II, або Ахмес II), фараон Єгипту XXVI (Саїської) династії, який правив у 570–526 рр. до н. е. Він прийшов до влади після повстання проти попереднього фараона Априя, відзначався мудрою політикою. Амасіс підтримував дружні стосунки з грецькими полісами, зокрема Самосом, Кіреною, Афінами, та сприяв розвитку грецької колонії Навкратіс у Єгипті, важливого осередку еллінсько-єгипетських торгівельних відносин. У «Історіях» Геродота він постає як далекоглядний володар, який попереджає Полікрата про небезпеку надмірного щастя.

ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ

1. Заповніть пропуски, вставивши відповідні закінчення.

1. Ὁ Ἄμασις ἐφοβήθη _____ περὶ τῆς μεγάλῃς _____ εὐτυχίᾳ _____ τοῦ Πολυκράτῃς _____.
2. Ὁ βασιλεὺς _____ ἔγραψεν ἐπιστολὴν _____ πρὸς Πολυκράτῃν _____ καὶ συνεβούλευε αὐτὸν _____ ἀποβαλεῖν τίμῳν τι.
3. Ὁ Πολυκράτης ἔλαβεν _____ τὴν σφραγῖδα _____ καὶ ἔρριπεν αὐτὴν _____ εἰς τὸ πέλαγ _____.
4. Μετὰ ταῦτα ὁ ἀλιεύς εὗρεν ἰχθύν _____ μέγαν _____ καὶ προσήνεγκεν αὐτὸν _____.
5. Ὅτε οἱ θεράποντες _____ ἔτεμον τὸν ἰχθύν, εὗρον τὴν σφραγῖδα _____ ἐν τῇ νηδί _____ αὐτοῦ _____.
6. Ὁ Πολυκράτης θαυμάσας _____ ἐνόμισεν τοῦτο τὸ πρᾶγμα θεῖον σημεῖον _____ εἶναι.
7. Ὁ Ἄμασις ἐπιλεξάμενος τὰ γενόμενα _____ ἔμαθεν _____ ὅτι οὐκ ἔστι φυγεῖν τὴν μοῖραν _____.
8. Ἐπαύσατο δὲ τὴν φιλίαν ὅπως μὴ πάθῃ _____ κακὰ ὅταν ἡ τύχη _____ τοῦ Πολυκράτῃς _____ ἀλλάξῃ _____.

2. Заповніть пропуски, вставивши відповідні слова.

1. Ὁ Ἄμασις ἔγραψε _____ πρὸς τὸν Πολυκράτῃα καὶ ἐφοβήθη περὶ _____ τοῦ φίλου αὐτοῦ.
2. Συνεβούλευσε δὲ αὐτῷ ἀποβαλεῖν _____ ἵνα μὴ ὁ θεὸς αὐτῷ φθονήσῃ.
3. Ὁ Πολυκράτης ἔλαβεν τὴν _____ καὶ _____ αὐτὴν εἰς _____.
4. Δι' ὀλίγου ἀλιεύς _____ ἔλαβεν ἰχθύν _____ καὶ ἔδοκεν αὐτὸν τῷ _____.
5. Ἐπεὶ οἱ θεράποντες ἔτεμον τὸν ἰχθύν, εὗρον _____ ἐν τῇ νηδί αὐτοῦ.
6. Ὁ Πολυκράτης ἐθαύμασε καὶ ἔγραψε _____ πρὸς _____.
7. Ὁ Ἄμασις ἀκούσας ταῦτα ἐνόμισεν ὅτι _____ φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν.
8. Ἐπέστειλε κήρυκα πρὸς τὸν Πολυκράτῃα καὶ διέλυσε _____.

3. Перекладіть адаптований виклад прочитаного уривка з «Історій» Геродота українською мовою.

Ὁ Ἄμασις εἶδε τὴν μεγάλην εὐτυχίαν τοῦ Πολυκράτους καὶ ἐφοβήθη, ἐπειδὴ ᾔδει ὅτι οἱ θεοὶ φθονοῦσι τοῖς αἰεὶ εὐτυχοῦσιν. Ἔπεμψε οὖν ἐπιστολὴν τῷ Πολυκράτει, παραινῶν αὐτῷ ἀποβαλεῖν τι ἀγαθὸν καὶ τίμιον, ἵνα μὴ ἡ εὐτυχία αὐτὸν ἐξαπατήσῃ.

Ὁ Πολυκράτης ἐδέξατο τὰς συμβουλίας καὶ ἐζήτει τί ἀποβαλεῖν. Ἦν αὐτῷ ἡ σφραγὶς πολύτιμος, ἐκ σμαράγδου λίθου, καὶ ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τὸ πέλαγος ἔμπροσθεν πάντων. Ἀλλὰ δι' ὀλίγου ἡ τύχη ἀνέστρεψεν· ἀλιεύς τις ἔλαβεν ἰχθὺν μέγαν καὶ προσήνεγκεν αὐτὸν ὡς δῶρον τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ Πολυκράτης λαβὼν τὸν ἰχθὺν ἐχάρη, καὶ ἐκέλευσεν τοὺς ὑπηρέτας ἐτοιμάζειν αὐτὸν πρὸς δεῖπνον. Οἱ δὲ, τὸν ἰχθὺν τεμόντες, τὴν σφραγίδα ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἤρπον.

Ὁ Πολυκράτης ἐθαύμασε, ἀλλὰ ὁ Ἄμασις, ἀκούσας περὶ τούτου, ἔγνω ὅτι οὐδεὶς δύναται ἀποφυγεῖν τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν. Ἐγραψε δὴ πρὸς Πολυκράτεια καὶ ἔπαυσε τὴν φιλίαν, ἵνα μὴ αὐτὸς πάθῃ δυστυχίαν ὅταν ἡ τύχη τοῦ Πολυκράτους μεταβληθῇ.

4. Перекладіть запитання українською мовою і дайте на них відповідь давньогрецькою.

1. Διὰ τί ὁ Ἄμασις ἐφοβήθη περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Πολυκράτους;
2. Ποῖα ἦν ἡ σφραγὶς ἣν ὁ Πολυκράτης ἔρριψεν εἰς τὸ πέλαγος;
3. Τί εἶπεν ὁ Ἄμασις τῷ Πολυκράτει περὶ τῆς εὐτυχίας;
4. Τί ἤρπεν ὁ ἀλιεύς ἐν τῇ νηδύϊ τοῦ ἰχθύος;
5. Τί ἐποίησαν οἱ θεράποντες ὅτε ἔτεμον τὸν ἰχθύν;
6. Τί εἶπεν ὁ Πολυκράτης λαβὼν τὴν σφραγίδα πάλιν;
7. Τί ἐποίησεν ὁ Πολυκράτης ἐπειδὴ πάλιν τὴν ἑαυτοῦ σφραγίδα εὔρεν;
8. Εἰ μὴ ὁ Πολυκράτης ἀπέβαλεν τὴν σφραγίδα, ἄρ' ὁ Ἄμασις ἔπαυσε ἂν τὴν φιλίαν μετ' αὐτοῦ;

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
ІЗ СИНТАКСИСУ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ**

КСЕНОФОНТ

А. СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

1. У реченні Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος (Xen. An. 1.1.1) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus originis
- b) Genetivus characteristicus
- c) Genetivus partitivus
- d) Genetivus separationis

2. У реченні τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον (Xen. An. 1.1.2) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus objectivus
- b) Genetivus possessivus
- c) Genetivus partitivus
- d) Genetivus comparationis

3. У реченні ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης (Xen. An. 1.2.7) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus possessivus
- b) Genetivus mensurae
- c) Genetivus generis
- d) Genetivus copiae

4. У реченні ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κῦρον (Xen. An. 1.2.12) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus objectivus
- b) Genetivus generis
- c) Genetivus possessivus
- d) Genetivus comparationis

5. У реченні́ ó δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικά τοῦ μηνός τῷ στρατιώτῃ (Xen. An. 1.3.21) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus inopiae
- b) Genetivus mensurae
- c) Genetivus quantitatis
- d) Genetivus copiae

6. У реченні́ ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε (Xen. An. 1.2.18) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus objectivus
- b) Genetivus separationis
- c) Genetivus possessivus
- d) Genetivus subjectivus

7. У реченні́ ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπάξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κῦρον (Xen. An. 1.2.12) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus generis
- b) Genetivus comparationis
- c) Genetivus possessivus
- d) Genetivus objectivus

8. У реченні́ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων (Xen. An. 1.3.15) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus possessivus
- b) Genetivus subjectivus
- c) Genetivus partitivus
- d) Genetivus comparationis

9. У реченні́ τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (Xen. An. 1.2.12) підкреслене слово ε:

- a) Genetivus objectivus
- b) Genetivus copiae
- c) Genetivus qualitatis
- d) Genetivus mensurae

10. У реченні́ ἐμοί οὖν δοκεῖ οὐχ ὄρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν (Xen. An. 1.3.11) підкреслена форма ε:

- a) Dativus possessivus
- b) Dativus correlationis
- c) Dativus relationis
- d) Dativus ethicus

11. У реченні Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν (Xen. An. 1.3.3) підкреслена форма ε:

- a) Dativus modi
b) Dativus correlationis
c) Dativus causae
d) Dativus incommodi

12. У реченні ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ (Xen. An. 1.3.8) підкреслена форма ε:

- a) Dativus mensurae
b) Dativus modi
c) Dativus causae
d) Dativus commodi

13. У реченні πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον (Xen. An. 1.3.15) підкреслена форма ε:

- a) Dativus auctoris
b) Dativus correlationis
c) Dativus possessivus
d) Dativus incommodi

14. У реченні ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας (Xen. An. 1.3.7) підкреслена форма ε:

- a) Dativus auctoris
b) Dativus possessivus
c) Dativus incommodi
d) Dativus commodi

15. У реченні ἐμοὶ γὰρ ξένος Κύρος ἐγένετο (Xen. An. 1.3.3) підкреслена форма ε:

- a) Dativus ethicus
b) Dativus possessivus
c) Dativus comitativus
d) Dativus auctoris

16. У реченні ἐπιδεικνὺς δὲ ὡς εὔηθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαίνομεθα τὴν πρᾶξιν (Xen. An. 1.3.16) підкреслена форма ε:

- a) Dativus causae
b) Dativus incommodi
c) Dativus possessivus
d) Dativus sociativus

17. У реченні ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἢ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἧ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνω κεράσας αὐτήν (Xen. An. 1.2.13) підкреслена форма ε:

- a) Dativus instrumenti
b) Dativus modi
- c) Dativus sociativus
d) Dativus mensurae

18. У реченні ἐντεῦθεν δὲ ἐλαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην (Xen. An. 1.2.13) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus objecti externi
b) Accusativus extensionis
- c) Accusativus relationis
d) Accusativus temporis

19. У реченні Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε (Xen. An. 1.1.2) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus relationis
b) Accusativus objecti interni
- c) Accusativus duplex
d) Accusativus spatii

20. У реченні καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὸν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων (Xen. An. 1.3.2) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus duplex
b) Accusativus relationis
- c) Accusativus spatii
d) Accusativus temporis

21. У реченні θεωρεῖ οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους (Xen. An. 1.2.16) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus extensionis
b) Accusativus loci
- c) Accusativus adverbialis
d) Accusativus objecti externi

22. У реченні ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν (Xen. An. 1.3.1) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus temporis
b) Genetivus quantitatis
- c) Accusativus relationis
d) Genetivus temporis

23. У реченні ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο (Xen. An. 1.3.3) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus duplex
b) Nominativus duplex
- c) Genetivus absolutus
d) Accusativus extensionis

24. Речення εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινοκοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας (Xen. An. 1.2.16) містить:

- a) participium conjunctum
- b) participium attributivum
- c) Accusativus cum participio
- d) participium praedicativum

25. У реченні πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηγέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα (Xen. An. 1.2.17) підкреслена форма ε:

- a) participium praedicativum
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) participium attributivum
- d) participium conjunctum на позначення причини

26. У реченні ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε (Xen. An. 1.2.18) підкреслена форма ε:

- a) participium substantivum
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum на позначення часу
- d) participium conjunctum на позначення способу дії

27. У реченні ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε (Xen. An. 1.1.2) підкреслена форма ε:

- a) participium attributivum
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) participium conjunctum на позначення умови
- d) participium praedicativum

28. У реченні Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἄρταξέρξην (Xen. An. 1.1.4) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення часу
- b) participium conjunctum на позначення умови

- c) participium conjunctum на позначення причини
- d) participium conjunctum на позначення допусту

29. У реченні ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν (Xen. An. 1.1.3) підкреслена форма є:

- a) participium conjunctum на позначення часу
- b) participium conjunctum на позначення причини
- c) participium conjunctum на позначення умови
- d) participium conjunctum на позначення мети

30. У реченні ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν (Xen. An. 1.1.4) підкреслена форма є:

- a) participium attributivum
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) participium conjunctum на позначення причини
- d) participium praedicativum

31. У реченні Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην (Xen. An. 1.1.4) підкреслена форма є:

- a) participium absolutum
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum
- d) participium praedicativum

32. У реченні ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν ἄν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη (Xen. An. 1.3.17) підкреслена форма є:

- a) conjunctivus potentialis
- b) optativus на позначення бажання
- c) optativus у непрякій мові
- d) optativus potentialis

33. У реченні οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν (Xen. An. 1.3.19) підкреслена форма є:

- a) optativus desiderativus
- b) optativus за правилом consecutio modorum
- c) optativus potentialis
- d) optativus obliquus

34. Речення ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἢ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἧ λέγεται Μίδαο τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνον κεράσας αὐτήν (Xen. An. 1.2.13) містити:

- a) Nominativus cum infinitivo
- b) Nominativus cum participio
- c) Nominativus duplex
- d) Accusativus cum infinitivo

35. Речення ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ (Xen. An. 1.2.15) містити:

- a) Infinitivus finalis
- b) Nominativus cum infinitivo
- c) Accusativus cum infinitivo
- d) Infinitivus limitationis

36. Речення βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιῶν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν (Xen. An. 1.3.17) містити:

- a) Genetivus absolutus
- b) Accusativus cum infinitivo
- c) Nominativus cum participio
- d) Infinitivus finalis

37. Речення ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρω δοῦναι χρήματα πολλά (Xen. An. 1.2.12) містити:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) Nominativus cum infinitivo
- c) Accusativus cum participio
- d) Nominativus cum participio

38. Речення μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύννοϊδα ἑμαυτῷ πάντα ἐνευσεμένους αὐτόν (Xen. An. 1.3.10) містити:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) participium attributivum

- c) Accusativus cum participio
- d) Genetivus absolutus

39. Речення Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι (Xen. An. 1.3.2) містить:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) Infinitivus finalis

- c) Infinitivus absolutus
- d) Infinitivus relationis

40. Речення νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους (Xen. An. 1.3.6) містить:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) Accusativus duplex
- c) Nominativus duplex
- d) Nominativus cum infinitivo

Б. СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

1. Підкреслене речення ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπόπτει τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παιδὲ ἀμφοτέρω παρεῖναι (Xen. An. 1.1.2) є:

- a) підрядне причини з індикативом
- b) підрядне часу з індикативом
- c) підрядне умови з індикативом
- d) підрядне часу з кон'юнктивом

2. Підкреслене речення ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ (Xen. An. 1.1.4) є:

- a) підрядне додаткове після дієслів страху з індикативом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом
- c) підрядне мети з кон'юнктивом
- d) підрядне мети з індикативом

3. Підкреслене речення Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ (Xen. An. 1.1.3) є:

- a) підрядне додаткове з індикативом
- b) підрядне часу з оптативом
- c) підрядне мети з оптативом
- d) непряма мова з оптативом

4. Речення ἦν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου (Xen. An. 1.1.4) є:

- a) умовний період (modus realis)
- b) умовний період (modus irrealis)
- c) умовний період (modus eventualis)
- d) умовний період (modus potentialis)

5. Речення καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ (Xen. An. 1.1.5) містить:

- a) підрядне означальне
- b) підрядне часу
- c) підрядне порівняльне
- d) підрядне додаткове з відтінком мети

6. Речення εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (Xen. An. 1.3.5) містить:

- a) підрядне умови (modus realis)
- b) підрядне умови (modus irrealis)
- c) підрядне умови (modus eventualis)
- d) непряме питання

7. Підкреслене речення καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὄπως ἀσφαλίστατα μενοῦμεν (Xen. An. 1.3.11) є:

- a) підрядне додаткове з оптативом
- b) підрядне мети з оптативом
- c) підрядне додаткове з відтінком мети
- d) непряме питання

8. Підкреслене речення μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς ὡς εὖηθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πράξιν (Xen. An. 1.3.16) є:

- a) підрядне причини
- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) підрядне мети оптативом
- d) непряма мова з оптативом

9. Речення ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτὸν (Xen. An. 1.3.4) містить:

- a) підрядне умови з оптативом
- b) підрядне часу з оптативом
- c) підрядне мети з кон'юнктивом
- d) підрядне мети з індикативом

10. У реченні ἀκούσαντες ὅτι οὐ φραίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι ἐπήνεσαν (Xen. An. 1.3.7) підкреслена форма є:

- a) indicativus potentialis
- b) optativus desiderativus
- c) optativus potentialis
- d) optativus orationis obliquae

11. Підкреслене речення ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ (Xen. An. 1.3.12) є:

- a) підрядне відносне з відтінком мети
- b) підрядне порівняльне
- c) підрядне відносне з відтінком причини
- d) підрядне відносне ітеративне

12. Речення πέμψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες (Xen. An. 1.3.14) містить:

- a) підрядне часу
- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) підрядне мети з кон'юнктивом
- d) підрядне мети з оптативом

13. Речення ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν τῷ γε φανερωῖ (Xen. An. 1.3.21) містить:

- a) підрядне причини
- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) підрядне додаткове після verba sentiendi
- d) непряме питання

14. Підкреслене речення ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ (Xen. An. 1.1.5) є:

- a) підрядне наслідку з індикативом на позначення дійсного наслідку
- b) підрядне часу з інфінітивним зворотом
- c) підрядне наслідку з інфінітивним зворотом на позначення можливого наслідку
- d) підрядне додаткове з інфінітивним зворотом

15. Підкреслене речення τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροισεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυστάμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα (Xen. An. 1.1.6) є:

- a) підрядне додаткове з оптативом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з оптативом
- c) підрядне мети з кон'юнктивом
- d) підрядне мети з оптативом

16. Підкреслене речення οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπυξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν (Xen. An. 1.2.17) є:

- a) підрядне причини
- b) підрядне умови з індикативом
- c) підрядне часу з індикативом
- d) підрядне часу з оптативом

17. Підкреслене речення ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν (Xen. An. 1.3.2) є:

- a) підрядне додаткове з оптативом
- b) підрядне причини з індикативом
- c) підрядне додаткове з індикативом
- d) підрядне часу з кон'юнктивом на позначення майбутньої дії

18. Підкреслене речення ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν (Xen. An. 1.3.4) є:

- a) підрядне часу з оптативом
- b) підрядне часу з індикативом
- c) підрядне причини з індикативом
- d) підрядне узагальнено-ітеративне

19. Підкреслене речення δεδιὼς μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῆ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι (Xen. An. 1.3.10) є:

- a) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення бажаної дії, яка може не відбутися
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з кон'юнктивом
- c) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення небажаної дії, яка може відбутися
- d) підрядне мети з кон'юнктивом

20. Підкреслене речення ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες ἃ ἐγίνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι,

ἐπιδεικνύντες οἷα εἶη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἄπιέναι (Xen. An. 1.3.13) ε:

- a) непряме питання з оптативом
- b) підрядне додаткове з оптативом
- c) підрядне відносне з відтінком умови з оптативом
- d) непряма мова з інфінітивним зворотом

21. Підкреслене речення ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν (Xen. An. 1.3.14) ε:

- a) підрядне додаткове з оптативом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з оптативом
- c) підрядне мети з оптативом
- d) непряма мова з оптативом

22. Підкреслене речення ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει (Xen. An. 1.3.14) ε:

- a) підрядне умови (modus eventualis)
- b) підрядне умови (modus potentialis)
- c) підрядне умови узагальнено-ітеративне з кон'юнктивом
- d) підрядне часу узагальнено-ітеративне з кон'юнктивом

23. Підкреслене речення τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἔλησθε πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα (Xen. An. 1.3.15) ε:

- a) підрядне відносне узагальнено-ітеративне з оптативом
- b) підрядне відносне з відтінком умови (modus eventualis)
- c) підрядне відносне з індикативом на позначення майбутньої дії
- d) підрядне відносне з відтінком умови (modus potentialis)

24. Підкреслене речення εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ὃν ἂν Κῦρος διδῶ, τί καλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; (Xen. An. 1.3.16) ε:

- a) підрядне умови узагальнено-ітеративне з кон'юнктивом
- b) підрядне умови на позначення майбутньої дії (modus realis)

- c) підрядне умови на позначення майбутньої дії (modus eventualis)
- d) непряме питання з індикативом

25. Підкреслене форма φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ὄν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγη ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελεθεῖν (Xen. An. 1.3.17) ε:

- a) optativus obliquus в підрядному додатковому
- b) optativus у підрядному відносному з відтінком умови (modus potentialis)
- c) optativus у підрядному мети за правилом consecutio modorum
- d) optativus potentialis з часткою ἂν

26. Підкреслене речення φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ὄν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγη ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελεθεῖν (Xen. An. 1.3.17) ε:

- a) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення бажаної дії, яка може не відбутися
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом
- c) підрядне мети з кон'юнктивом
- d) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення небажаної дії, яка може відбутися

27. Підкреслене речення δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδαιοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι (Xen. An. 1.3.18) ε:

- a) непряме питання з інфінітивним зворотом
- b) непряме питання з індикативом
- c) пряме питання з оптативом
- d) пряме питання з індикативом

28. Підкреслене речення ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους (Xen. An. 1.2.7) ε:

- a) підрядне часу узагальнено-ітеративне з кон'юнктивом
- b) підрядне часу узагальнено-ітеративне з оптативом
- c) підрядне часу з optativus potentialis

d) підрядне часу з optativus obliquus

29. Підкреслене речення οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προϊέναι (Xen. An. 1.3.1) є:

- a) підрядне причини з оптативом
- b) підрядне часу з оптативом
- c) підрядне причини з індикативом
- d) підрядне часу з індикативом

30. Підкреслена форма λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην (Xen. An. 1.3.4) є:

- a) optativus obliquus в підрядному додатковому
- b) optativus у підрядному умовному (modus potentialis)
- c) optativus у підрядному мети за правилом consecutio modorum
- d) optativus potentialis

ΠΛΑΤΩΝ

A. ΣΙΝΤΑΚΣΙΣ ΠΡΟΣΤΟΓΟ ΡΕΧΕΝΝΙΑ

1. У реченні θεῶν οὐδείς φιλοσοφεῖ οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι (Pl. Symp. 204a) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus possessivus
- b) Genetivus partitivus
- c) Genetivus subjectivus
- d) Genetivus objectivus

2. У реченні ὁ οὖν Πόρος εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ἠῖδεν (Pl. Symp. 203b) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus generis
- b) Genetivus characteristicus
- c) Genetivus subjectivus
- d) Genetivus possessivus

3. Речення ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα οἶον δὴ εὐωχίας οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία (Pl. Symp. 203b) містить:

- a) Genetivus qualitatis
- b) Genetivus absolutus
- c) Genetivus possessivus
- d) Genetivus separationis

4. У реченні θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες αὐτοὶ τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν (Pl. Phaedr. 246a-246b) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus mensurae
- b) Genetivus partitivus
- c) Genetivus generis
- d) Genetivus possessivus

5. У реченні ψυχὴ πᾶσα παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀνύχου (Pl. Phaedr. 246b) підкреслена форма ε:

- a) Genetivus partitivus
- b) Genetivus possessivus
- c) Genetivus copiae
- d) Genetivus objectivus

6. У реченні πολλαὶ μὲν οὖν καὶ μακάριαί θεαὶ τε καὶ διέξοδοι ἐντὸς οὐρανοῦ, ἃς θεῶν γένος εὐδαιμόνων ἐπιστρέφεται (Pl. Phaedr. 247a) підкреслена форма ε:

a) Genetivus subjectivus	c) Genetivus generis
b) Genetivus quantitatis	d) Genetivus possessivus

7. У реченні трéπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζώων δημιουργίαν, μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμετέραν γένεσιν (Pl. Tim. 41c) підкреслена форма ε:

a) Genetivus possessivus	c) Genetivus partitivus
b) Genetivus praetii	d) Genetivus objectivus

8. У реченні συμπεριηγήθη τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ μόγις καθορῶσα τὰ ὄντα (Pl. Phaedr. 248a) підкреслена форма ε:

a) Genetivus subjectivus	c) Genetivus copiae
b) Genetivus comparationis	d) Genetivus auctoris

9. У реченні πᾶσαι δὲ πολλὸν ἔχουσαι πόνον ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται (Pl. Phaedr. 248b) підкреслена форма ε:

a) Genetivus qualitatıs	c) Genetivus separationis
b) Genetivus comparationis	d) Genetivus possessivus

10. Речення θνητὰ ἔτι γένη λοιπὰ τρία ἀγέννητα: τούτων δὲ μὴ γενομένων οὐρανὸς ἀτελής ἔσται (Pl. Tim. 41b) містить:

a) Genetivus separationis	c) Genetivus partitivus
b) Genetivus characteristicus	d) Genetivus absolutus

11. У реченні εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε καὶ ἀγαθός καὶ ἐκ τοιούτων, ὁ δ' ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος (Pl. Phaedr. 246b) підкреслена форма ε:

a) Genetivus partitivus	c) Genetivus possessivus
b) Genetivus mensurae	d) Genetivus objectivus

12. У реченні τῷ δ' ἔπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων, κατὰ ἕνδεκα μέρη κεκοσμημένη (Pl. Phaedr. 246e-247a) підкреслена форма ε:

18. У реченні διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις, καὶ ἅμα φύσει ἐραστής ὢν περὶ τὸ καλόν (Pl. Symp. 203c) підкреслена форма ε:

- a) Dativus correlationis
- b) Dativus relationis
- c) Dativus causae
- d) Dativus mensurae

19. У реченні θόρυβος οὖν καὶ ἄμιλλα καὶ ἰδρῶς ἔσχατος γίγνεται, οὗ δὴ κακία ἠνιόχων πολλὰ μὲν χολεύονται, πολλὰ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται (Pl. Phaedr. 248b) підкреслена форма ε:

- a) Dativus relationis
- b) Dativus causae
- c) Dativus incommodi
- d) Dativus modi

20. У реченні καὶ ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῇ χρῶνται (Pl. Phaedr. 248b) підкреслена форма ε:

- a) Dativus instrumenti
- b) Dativus sociativus
- c) Dativus causae
- d) Dativus modi

21. У реченні ἢ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσημάτιστος καὶ ἀναφῆς οὐσία ὄντως οὖσα, ψυχῆς κυβερνήτη μόνῳ θεατῇ νῶ (Pl. Phaedr. 247c) підкреслена форма ε:

- a) Dativus commodi
- b) Dativus comitativus
- c) Dativus auctoris
- d) Dativus possessivus

22. У реченні ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεῖνὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον (Pl. Symp. 190b) підкреслені форми ε:

- a) Accusativus relationis
- b) Accusativus duplex
- c) Accusativus extensionis
- d) Accusativus objecti interni

23. У реченні πείθων καὶ ὀνειδίζων ἓνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων (Pl. Apol. 31a) підкреслена форма ε:

- a) Accusativus adverbialis
- b) Accusativus duplex
- c) Accusativus relationis
- d) Accusativus temporis

24. У реченні Λέγωμεν δὴ δι' ἦντινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ συνιστὰς συνέστησεν (Pl. Tim. 29e) підкреслена форма ε:

- a) conjunctivus за правилом consecutio modorum
- b) conjunctivus adhortativus
- c) conjunctivus prospectivus
- d) conjunctivus dubitativus

25. У реченні ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος (Pl. Apol. 30c) підкреслена форма ε:

- a) optativus potentialis
- b) optativus desiderativus
- c) optativus за правилом consecutio modorum
- d) optativus orationis obliquae

26. У реченні δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γεγόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζουτ' ἄν (Pl. Tim. 41c) підкреслена форма ε:

- a) optativus у власній функції
- b) optativus potentialis
- c) indicativus irrealis
- d) conjunctivus з часткою ἄν

27. У реченні ἐγὼ τυγχάνω ὧν τοιοῦτος οἶος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι (Pl. Apol. 31a) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення причини
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum на позначення часу
- d) participium praedicativum

28. У реченні ὁ οὔν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος – οἶνος γὰρ οὔπω ἦν – εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ἦδεν (Pl. Symp. 203b) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення причини
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) participium conjunctum на позначення допусту

d) participium conjunctum на позначення умови

29. У реченні τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς, ἀθανάτω θνητὸν προσυφαίνοντες, ἀπεργάζεσθε ζῶα καὶ γεννᾶτε (Pl. Tim. 41d) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення способу дії
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum на позначення часу
- d) participium substantivum

30. У реченні πείθων καὶ ὄνειδίζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων (Pl. Apol. 31a) підкреслена форма ε:

- a) participium praedicativum
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum
- d) participium absolutum

31. У реченні ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὄν ἀγαπᾷ τε καὶ θεωροῦσα τάληθῆ τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ (Pl. Phaedr. 247d) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення способу дії
- b) participium attributivum
- c) participium conjunctum на позначення часу
- d) participium conjunctum на позначення умови

32. У реченні σφαλεῖς δὲ τούτων εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει μεταβαλοῖ (Pl. Tim. 42b-42c) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення причини
- b) participium conjunctum на позначення умови
- c) participium conjunctum на позначення мети
- d) participium conjunctum на позначення часу

33. У реченні βουλευθεῖς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὄρατὸν παραλαβὼν οὐχ ἠσυχίαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ

ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἠγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον (Pl. Tim. 30a) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення способу дії
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) participium conjunctum на позначення причини
- d) participium conjunctum на позначення умови

34. Речення ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ ἠνίοχος πρὸς τὴν φάτνην τοὺς ἵππους στήσας παρέβαλεν ἀμβροσίαν τε καὶ ἐπ' αὐτῇ νέκταρ ἐπότισεν (Pl. Phaedr. 247e) містить:

- a) Nominativus cum participio
- b) Genetivus absolutus
- c) Accusativus cum participio
- d) Nominativus absolutus

35. Речення Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατὴρ τε ἔργων, δι' ἐμοῦ γενόμενα ἄλλα ἐμοῦ γε μὴ ἐθέλοντος (Pl. Tim. 41a) містить:

- a) Accusativus cum participio
- b) Genetivus absolutus у функції підрядного часу
- c) Genetivus absolutus у функції підрядного причини
- d) participium conjunctum

36. Речення μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθηκέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων (Pl. Apol. 30e) містить:

- a) Infinitivus finalis
- b) Nominativus cum infinitivo
- c) Nominativus cum participio
- d) Accusativus cum infinitivo

37. Речення ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ιδιωτεύειν ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν (Pl. Apol. 32a) містить:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) Accusativus duplex
- c) Accusativus cum participio
- d) Accusativus absolutus

38. Речення τότε νόμος ταύτην μὴ φυτεῦσαι εἰς μηδεμίαν θήρειον φύσιν ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει (Pl. Phaedr. 248d) містить:

a) Nominativus cum infinitivo	c) Accusativus cum infinitivo
b) Infinitivus relationis	d) Infinitivus finalis

39. Речення *δέοι δὲ σπαρείσας αὐτὰς εἰς τὰ προσήκοντα ἐκάσταις ἕκαστα ὄργανα χρόνων φῦναι ζῶων τὸ θεοσεβέστατον* (Pl. Tim. 41e-42a) містить:

a) Accusativus cum infinitivo	c) Accusativus cum participio
b) participium praedicativum	d) Nominativus cum infinitivo

40. Речення *τοῖς νέοις παρέδωκεν θεοῖς σώματα πλάττειν θνητά* (Pl. Tim. 42d) містить:

a) Infinitivus objecti	c) Accusativus cum infinitivo
b) Infinitivus finalis	d) Infinitivus relationis

Б. СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

1. Складнопідрядне речення *ἐάν με ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς* (Pl. Apol. 30c) є:

- a) умовний період (modus realis)
- b) умовний період (modus potentialis)
- c) умовний період (modus eventualis)
- d) ітеративний умовний період

2. Складнопідрядне речення *καὶ εἰ μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἶχον ἄν τινα λόγον* (Pl. Apol. 31b) є:

- a) quaestio obliqua
- b) oratio obliqua
- c) умовний період (modus realis)
- d) умовний період (modus irrealis)

3. Складнопідрядне речення εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειεν κηδόμενος ὑμῶν (Pl. Apol. 31a) ε:

- a) quaestio obliqua
- b) умовний період (modus potentialis)
- c) умовний період (modus eventualis)
- d) умовний період (modus realis)

4. Складнопідрядне речення εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη (Pl. Apol. 31d) ε:

- a) умовний період (modus realis)
- b) умовний період (modus eventualis)
- c) умовний період (modus irrealis)
- d) умовний період (modus potentialis)

5. Підкреслене речення ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῆ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκει διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν (Pl. Symp. 203e) ε:

- a) підрядне часу на позначення майбутньої очікуваної дії
- b) підрядне часу на позначення минулої одиничної дії
- c) підрядне часу на позначення минулої ітеративної дії
- d) підрядне часу на позначення ітеративної дії у теперішньому

6. Підкреслене речення ὄντινα δὲ τέμνοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευεν τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ ἀρχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν (Pl. Symp. 190e) ε:

- a) підрядне часу ітеративне
- b) підрядне відносно ітеративне з кон'юнктивом
- c) підрядне відносно з відтінком причини
- d) підрядне відносно ітеративне з оптативом

7. Підкреслене речення Ἔρωσ δ' ἐστὶν ἔρωσ περὶ τὸ καλόν, ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα φιλόσοφον εἶναι (Pl. Symp. 204b) ε:

- a) підрядне наслідку з індикативом на позначення дійсного наслідку
- b) підрядне часу з інфінітивним зворотом
- c) підрядне додаткове з інфінітивним зворотом
- d) підрядне наслідку з інфінітивним зворотом на позначення можливого наслідку

8. У реченні νόμους τε τοὺς εἰμαρμένους εἶπεν αὐταῖς, ὅτι γένησις πρώτη μὲν ἔσοιτο τεταγμένη μία πᾶσιν (Pl. Tim. 41e) підкреслена форма ε:

- a) optativus potentialis
- b) optativus iterativus
- c) optativus obliquus
- d) optativus desiderativus

9. Підкреслене речення ἐν δὴ τούτοις ἅπασιν ὃς μὲν ἂν δικαίως διαγάγῃ ἀμείνονος μοίρας μεταλαμβάνει, ὃς δ' ἂν ἀδίκως, χείρονος (Pl. Phaedr. 248e) ε:

- a) підрядне додаткове речення
- b) власне відносне підрядне речення з індикативом
- c) підрядне відносне на позначення ітеративної дії у минулому
- d) підрядне відносне на позначення ітеративної дії у теперішньому

10. Підкреслене речення τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται κατὰ τάξιν ἦν ἕκαστος ἐτάχθη (Pl. Phaedr. 247a) ε:

- a) підрядне відносне з відтінком умови
- b) власне відносне підрядне речення з індикативом
- c) підрядне відносне з відтінком причини
- d) підрядне відносне на позначення ітеративної дії у минулому

11. Речення δι' ἧ καὶ ἐλείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλλοι τὸ πάμπαν, οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας (Pl. Tim. 41b) містить:

- a) підрядне причини
- b) підрядне допусту
- c) підрядне часу
- d) підрядне відносне

12. Підкреслене речення αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσιν, κρίσεως τυγχάνουσι (Pl. Phaedr. 249a) є:

- a) підрядне часу на позначення ітеративної дії у минулому
- b) підр. часу на позначення майб. очікуваної дії з кон'юнктивом
- c) підрядне часу на позначення ітеративної дії у теперішньому
- d) підрядне часу з індикативом

13. Речення αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἢνίκ' ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται, ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νότῳ (Pl. Phaedr. 247b) містить:

- a) підрядне часу
- b) підрядне мети
- c) підрядне причини
- d) підрядне допусту

14. Підкреслене речення αὗται δὲ τρίτη περίοδῳ τῇ χιλιετεί, ἐὰν ἔλονται τρις ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι τρισχιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται (Pl. Phaedr. 249a) є:

- a) підрядне умови (modus realis)
- b) підрядне умови ітеративне (modus iterativus)
- c) підрядне умови (modus eventualis)
- d) підрядне умови (modus irrealis)

15. Підкреслене речення ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαῖτα καὶ ἐπὶ θοίνην ἴωσιν, ἄκραν ἐπὶ τὴν ὑπουράνιον ἀψίδα πορεύονται (Pl. Phaedr. 247a-247b) є:

- a) підрядне часу на позначення минулої ітеративної дії з оптативом
- b) підр. часу на позначення майбутньої одноразової очікуваної дії
- c) підр. часу на позначення минулої одноразової дії з індикативом
- d) підрядне часу на позначення ітеративної дії з кон'юнктивом

16. Підкреслене речення καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατῆρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντός ψυχὴν κεραυνὸς ἔμισγεν, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο (Pl. Tim. 41d) є:

- a) підрядне відносно з відтінком мети

- b) підрядне відносне з відтінком причини
- c) власне відносне підрядне речення
- d) підрядне відносне з відтінком умови

17. Підкреслене речення ἡ δὲ πτερορρυήσασα φέρεται ἕως ἂν στερεοῦτινος ἀντιλάβηται, οὗ κατοικισθεῖσα (Pl. Phaedr. 246c) є:

- a) підрядне часу на позначення майбутньої очікуваної дії
- b) підрядне умови (modus eventualis)
- c) підрядне часу на позначення ітеративної дії з кон'юнктивом
- d) підрядне додаткове

18. Підкреслене речення ἦτις ἂν ψυχὴ θεῶ συνοπαδὸς γενομένη κατίδῃ τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἐτέρας περιόδου εἶναι ἀπήμονα (Pl. Phaedr. 248c) є:

- a) підрядне умови (modus eventualis)
- b) підрядне відносне з відтінком причини
- c) власне відносне підрядне речення
- d) підрядне відносне ітеративне з кон'юнктивом

19. Підкреслене речення ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς σελήνης (Pl. Symp. 190b) є:

- a) підрядне додаткове
- b) підрядне причини
- c) підрядне додаткове з відтінком мети
- d) непряма мова

20. Підкреслене речення ἐὰν δ' ἔτι δοκῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ μὴ 'θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥστ' ἐφ' ἐνὸς πορεύσονται σκέλους ἀσκολιάζοντες (Pl. Symp. 190d) є:

- a) підрядне умови (modus realis)
- b) підрядне умови (modus irrealis)
- c) підрядне умови ітеративне (modus iterativus)

d) підрядне умови (modus eventualis)

21. Підкреслене речення ὅποτε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθεῖν, τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει καὶ συνεπλέκετο, εἴτε γυναικὸς τῆς ὄλης ἐντύχοι ἡμίσει – ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν – εἴτε ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο (Pl. Symp. 191b) ε:

- a) підр. часу на позн. теперішньої ітеративної дії з кон'юнктивом
- b) підрядне часу на позначення минулої ітеративної дії з оптативом
- c) підр. часу на позначення минулої одноразової дії з індикативом
- d) підр. часу на позначення майбутньої одноразової очікуваної дії

22. Підкреслене речення ἐμοὶ γὰρ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι τὴν τοῦ ἔρωτος δύναμιν οὐκ ἠσθῆσθαι, ἐπεὶ αἰσθανόμενοί γε μέγιστ' ἂν αὐτοῦ ἱερά κατασκευάσαι καὶ βωμούς, καὶ θυσίας ἂν ποιεῖν μέγιστας (Pl. Symp. 189c) ε:

- a) підрядне часу з оптативом
- b) підрядне причини з infinitivus irrealis
- c) підрядне причини з optativus potentialis
- d) підрядне часу з indicativus irrealis

23. Підкреслена форма ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν, ὀποτέρωσε βουλευθεῖν (Pl. Symp. 190a) ε:

- a) optativus obliquus в підрядному додатковому
- b) optativus у підрядному відносному ітеративному на позн. мин. дії
- c) optativus у підрядному часу ітеративному на позначення мин. дії
- d) optativus potentialis

24. Підкреслене речення διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ πορίζομενον αἰεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἴερωσ ποτὲ οὔτε πλουτεῖ (Pl. Symp. 203e) ε:

- a) підрядне наслідку з індикативом на позначення дійсного наслідку
- b) підрядне наслідку з оптативом

- c) підрядне наслідку з інфінітивним зворотом на позначення можливого наслідку
- d) підрядне додаткове з індикативом

25. Підкреслене речення τῷ δὲ χλιοστῷ ἀμφοτέρα ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἴρεσιν τοῦ δευτέρου βίου αἰροῦνται ὄν ἂν θέλη ἐκάστη (Pl. Phaedr. 249b) ε:

- a) підрядне відносно з потенціальним оптативом
- b) підрядне відносно з відтінком умови
- c) підрядне відносно ітеративне з кон'юнктивом
- d) підрядне відносно ітеративне з оптативом

26. Підкреслене речення πῆ δὴ οὖν θνητόν τε καὶ ἀθάνατον ζῶον ἐκλήθη πειρατέον εἰπεῖν (Pl. Phaedr. 246b) ε:

- a) непряме питання з оптативом
- b) підрядне додаткове з оптативом
- c) непряме питання з індикативом
- d) підрядне додаткове з кон'юнктивом

27. Підкреслене речення ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, ἡστυῶντο οἱ θεοὶ οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος (Pl. Symp. 203b) ε:

- a) підрядне часу на позначення минулої ітеративної дії
- b) підрядне додаткове з індикативом минулих часів
- c) підрядне часу на позначення минулої одиничної дії з індикативом
- d) підрядне причини з індикативом

28. Підкреслене речення διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δ' ἐν σώματι συνιστάς τὸ πᾶν συνετεκταίετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον εἶη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος (Pl. Tim. 30b) ε:

- a) підрядне мети з кон'юнктивом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з кон'юнктивом
- c) підрядне мети з оптативом

d) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом

29. Підкреслене речення διαθεσμοθετήσας δὲ πάντα αὐτοῖς ταῦτα, ἵνα τῆς ἔπειτα εἴη κακίας ἐκάστων ἀναίτιος, ἔσπειρεν τοὺς μὲν εἰς γῆν, τοὺς δ' εἰς σελήνην, τοὺς δ' εἰς τᾶλλα ὅσα ὄργανα χρόνου (Pl. Tim. 42d) є:

- a) підрядне мети з індикативом
- b) підрядне мети з оптативом
- c) підрядне наслідку з оптативом
- d) підрядне мети з кон'юнктивом

30. Підкреслене речення κἂν ἀεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, ἀεὶ ἀβλαβῆ εἶναι (Pl. Phaedr. 248c) є:

- a) підрядне умови (modus eventualis)
- b) підрядне умови (modus iterativus)
- c) підрядне допусту (modus eventualis)
- d) підрядне допусту (modus iterativus)

ΓΕΡΟΔΟΤ

Α. ΣΙΝΤΑΚΣΙΣ ΠΡΟΣΤΟΓΟ ΡΕΧΕΝΝΙΑ

1. У реченні сеο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων (Hdt. Hist. 1.9.1) πῖδκρєслєна фορμα є:

a) Genetivus subjectivus	c) Genetivus inopiae
b) Genetivus objectivus	d) Genetivus separationis

2. У реченні πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην (Hdt. Hist. 1.8.17) πῖδκρєслєна фορμα є:

a) Genetivus comparationis	c) Genetivus partitivus
b) Genetivus possessivus	d) Genetivus generis

3. У реченні τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν (Hdt. Hist. 2.121,alpha.2-3) πῖδκρєслєна фορμα є:

a) Genetivus auctoris	c) πῖδμετ Genetivus absolutus
b) Genetivus comparationis	d) Genetivus partitivus

4. У реченні Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωμάσαι ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδέα τὰ ἀγγεῖα (Hdt. Hist. 2.121,beta.1-2) πῖδκρєслєна фορμα є:

a) Genetivus separationis	c) Genetivus inopiae
b) Genetivus mensurae	d) Genetivus materiae

5. У реченні Ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν προηθέντων ἐπίστασθαι ἦλθε (Hdt. Hist. 1.11.4-5) πῖδκρєслєна фορμα є:

a) Genetivus objectivus	c) Genetivus partitivus
b) Genetivus subjectivus	d) Genetivus absolutus

6. У реченні Ό μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα (Hdt. Hist. 1.30.13-14) підкреслена форма ε:

a) Genetivus comparationis	c) Genetivus separationis
b) Genetivus qualitatis	d) Genetivus partitivus

7. У реченні Ταῦτα δέ σφι ποιήσασι καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευταῖη τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο (Hdt. Hist. 1.31.14-16) підкреслена форма ε:

a) Genetivus objectivus	c) Genetivus characteristicus
b) Genetivus auctoris	d) Genetivus separationis

8. У реченні ἼΗν οἱ σφρηγίς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα (Hdt. Hist. 3.41.4-5) підкреслена форма ε:

a) Genetivus copiae	c) Genetivus characteristicus
b) Genetivus materiae	d) Genetivus pretii

9. У реченні ἼΩ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ιδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; (Hdt. Hist. 1.32.2-4) підкреслена форма ε:

a) Genetivus partitivus	c) Genetivus qualitatis
b) Genetivus possessivus	d) Genetivus pretii

10. У реченні Ό δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτήν ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου (Hdt. Hist. 9.110.13-15) підкреслена форма ε:

a) Genetivus separationis	c) Genetivus subjectivus
b) Genetivus characteristicus	d) Genetivus criminis

11. У реченні ἼΟνους κατασκευασάμενον καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς (Hdt. Hist. 2.121,delta.4-5) підкреслена форма ε:

a) Genetivus copiae	c) Genetivus materiae
b) Genetivus generis	d) Genetivus quantitatis

b) Dativus possessivus

d) Dativus correlationis

18. У реченні ἀπέθανε κάλλιστα, καί μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθασαν (Hdt. Hist. 1.30.24-25) підкреслена форма ε:

a) Dativus modi

c) Dativus relationis

b) Dativus causae

d) Dativus sociativus

19. У реченні Ἡ δὲ μήτηρ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὔχετο (Hdt. Hist. 1.31.19-21) підкреслена форма ε:

a) Dativus instrumenti

c) Dativus causae

b) Dativus mensurae

d) Dativus modi

20. У реченні ἐούσης ὀρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν (Hdt. Hist. 1.31.8-9) підкреслена форма ε:

a) Dativus incommodi

c) Dativus possessivus

b) Dativus correlationis

d) Dativus comitativus

21. У реченні Πολλῶ δὲ ἔτι πλεονός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας ἐς βιβλίον τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον (Hdt. Hist. 3.40.2-4) підкреслена форма ε:

a) Dativus mensurae

c) Dativus relationis

b) Dativus commodi

d) Dativus modi

22. У реченні Ὁ δὲ ἦσθεις τοῖσι ἔπεσι ἀμείβεται τοῖσδε· Κάρτα τε εὖ ἐποίησας (Hdt. Hist. 3.42.8-10) підкреслена форма ε:

a) Dativus modi

c) Dativus instrumenti

b) Dativus causae

d) Dativus comitativus

23. У реченні Γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν (Hdt. Hist. 9.111.8-10) підкреслена форма ε:

a) Dativus incommodi	c) Dativus sociativus
b) Dativus ethicus	d) Dativus comitativus

24. У реченні ἐπὶ τῆς ἀμάξης δέ σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ, σταδίου δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν (Hdt. Hist. 1.31.12-14) підкреслена форма ε:

a) Accusativus adverbialis	c) Accusativus relationis
b) Accusativus spatii	d) Accusativus temporis

25. У реченні Τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν (Hdt. Hist. 1.31.5-6) підкреслена форма ε:

a) Accusativus duplex	c) Accusativus extensionis
b) Accusativus objecti externi	d) Accusativus relationis

26. У реченні παραμυθεομένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ πρηῦνεσθαι προσποιέεσθαι καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς, τέλος δὲ ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν (Hdt. Hist. 2.121,delta.14-17) підкреслена форма ε:

a) Accusativus loci	c) Accusativus temporis
b) Accusativus adverbialis	d) Accusativus duplex

27. У реченні ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων (Hdt. Hist. 2.121.4-5) підкреслена форма ε:

a) Accusativus objecti interni	c) Accusativus spatii
b) Accusativus relationis	d) підмет Accusativus cum participio

28. У реченні Ἐξυφήνασα Ἄμηστρις ἡ Ξέρξω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποκίλον καὶ θέης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῃ (Hdt. Hist. 9.109.2-3) підкреслена форма ε:

a) optativus potentialis	c) optativus desiderativus
b) praesens historicum	d) perfectum praesens

29. У реченні Ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἄλλ' ἢ ἐκείνη (Hdt. Hist. 9.109.13-15) підкреслена форма ε:

- a) imperfectum de conatu
- b) praesens de conatu
- c) praesens historicum
- d) imperfectum inchoativum

30. У реченні Ὡστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκίλου (Hdt. Hist. 1.8.3-4) підкреслена форма ε:

- a) participium attributivum
- b) Nominativus absolutus
- c) participium conjunctum
- d) participium substantivum

31. Речення Ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω (Hdt. Hist. 1.9.7-8) містить:

- a) participium conjunctum
- b) Genetivus absolutus
- c) participium attributivum
- d) participium substantivum

32. Речення Καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα (Hdt. Hist. 1.10.6-7) містить:

- a) participium attributivum
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) Accusativus cum participio
- d) participium conjunctum на позначення причини

33. У реченні ὧτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι έόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν (Hdt. Hist. 1.8.10-11) підкреслена форма ε:

- a) participium conjunctum на позначення умови
- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) Nominativus cum participio
- d) participium praedicativum

34. Речення Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, χρῆν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς (Hdt. Hist. 1.8.7-8) містить:

- a) Nominativus cum participio
- c) Accusativus cum participio

b) Genetivus absolutus

d) Nominativus cum infinitivo

35. Речення Καὶ μετὰ ταῦτα ἀναπαυομένου Κανδαύλεω ὑπεκδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης (Hdt. Hist. 1.12.5-7) містить:

a) Genetivus absolutus

c) Accusativus cum infinitivo

b) Genetivus partitivus

d) Nominativus cum participio

36. У реченні καὶ σφι εἶδε ἅπανσι τέκνα ἐκγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα (Hdt. Hist. 1.30.20) підкреслена форма ε:

a) participium attributivum

b) частина конструкції Nominativus cum participio

c) частина конструкції Accusativus cum participio

d) participium conjunctum на позначення часу

37. У реченні Μαθοῦσα δὲ τὸ ποιθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβωσε αἰσχυνθείσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν (Hdt. Hist. 1.10.7-8) підкреслена форма ε:

a) participium conjunctum на позначення причини

b) participium conjunctum на позначення допусту

c) participium conjunctum на позначення часу

d) participium conjunctum на позначення способу дії

38. У реченні Ἀποθωμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφέως (Hdt. Hist. 1.30.16-17) підкреслена форма ε:

a) participium praedicativum

b) частина конструкції Accusativus cum participio

c) частина конструкції Nominativus absolutus

d) participium substantivum

39. У реченні Ὡ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἔδον φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτῆς (Hdt. Hist. 1.32.5-6) підкреслена форма ε:

a) participium conjunctum на позначення умови

- b) participium conjunctum на позначення часу
- c) частина конструкції Accusativus cum participio
- d) participium conjunctum на позначення способу дії

40. Речення Βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέεσθαι οἴκημα (Hdt. Hist. 2.121, alpha.3-4) містить:

- a) Accusativus cum infinitivo
- b) Accusativus cum participio
- c) participium praedicativum
- d) infinitivus finalis

Б. СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

1. Підкреслене речення ὁ δὲ Κανθαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὄρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγαγε τὸν Γύγην (Hdt. Hist. 1.10.1-3) є:

- a) підрядне часу з індикативом
- b) підрядне причини з оптативом
- c) підрядне часу з оптативом
- d) підрядне причини з інфінітивним зворотом

2. Підкреслене речення ποῖεε ὄκως ἐκείνην θεήσεαι γυμνῆν (Hdt. Hist. 1.8.11) є:

- a) підрядне мети з кон'юнктивом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з кон'юнктивом
- c) підрядне мети з оптативом
- d) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом

3. Підкреслене речення Ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε (Hdt. Hist. 1.11.7-8) є:

- a) підрядне додаткове з індикативом
- b) підрядне часу з індикативом
- c) підрядне часу з кон'юнктивом
- d) підрядне причини з індикативом

4. Підкреслене речення φέρει ἀκούσω, τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ (Hdt. Hist. 1.11.21-22) є:

- a) підрядне часу

- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) непряме питання
- d) підрядне мети

5. Підкреслене речення οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ, ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλη τοῦ λοιποῦ ἴδης τὰ μὴ σε δεῖ (Hdt. Hist. 1.10.11-12) є:

- a) підрядне мети з кон'юнктивом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) підрядне мети з оптативом
- d) підрядне додаткове з кон'юнктивом

6. Речення Ὁ μὲν δὴ λέγων τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένηται κακόν (Hdt. Hist. 1.9.1-2) містить:

- a) підрядне мети з кон'юнктивом
- b) conjunctivus prohibitivus у незалежному реченні
- c) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення небажаної дії, яка може відбутися
- d) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення бажаної дії, яка може не відбутися

7. Речення Ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχηι ... σοὶ μελέτω (Hdt. Hist. 1.9.12-14) містить:

- a) підрядне умови з кон'юнктивом
- b) підрядне часу з індикативом
- c) підрядне часу з кон'юнктивом
- d) підрядне умови з індикативом

8. Речення ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σέο (Hdt. Hist. 1.9.6-7) містить:

- a) підрядне часу з Accusativus cum participio
- b) підрядне наслідку з Accusativus cum infinitivo
- c) підрядне часу з Accusativus cum infinitivo
- d) підрядне наслідку з індикативом

9. Підкреслене речення σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μὴ σε ὄμεται ἰόντα διὰ θυρέων (Hdt. Hist. 1.9.13-14) є:

- a) підрядне з кон'юнктивом

- b) непряма питання з оптативом
- c) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом
- d) підрядне додаткове після дієслів страху на позначення небажаної дії, яка може відбутися

10. Підкреслене речення διέδεξε τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν (Hdt. Hist. 1.31.16-17) є:

- a) підрядне мети з оптативом
- b) підрядне додаткове з optativus obliquus
- c) підрядне додаткове з відтінком мети з оптативом
- d) непряме питання з оптативом

11. Підкреслене речення Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι (Hdt. Hist. 1.31.1-3) є:

- a) підрядне часу
- b) підрядне додаткове з відтінком мети
- c) непряме питання з оптативом
- d) непряме питання з індикативом

12. Речення простάσσει αὐτῷ μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ (Hdt. Hist. 2.121,gamma.11-12) містить:

- a) непряму мову з індикативом
- b) підрядне мети з кон'юнктивом
- c) підрядне додаткове з відтінком мети з кон'юнктивом
- d) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом

13. У реченні ὃς δ' ἂν ἀπηγήσῃται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω (Hdt. Hist. 2.121,epsilon.8-9) підкреслена форма є:

- a) conjunctivus на позначення очікуваної дії
- b) conjunctivus potentialis з ἂν
- c) indicativus з ἂν
- d) optativus potentialis з ἂν

14. Речення τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι ὡς ἐκείνων προορέων ... τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως (Hdt. Hist. 2.121,alpha.12-14) містить:

- a) підрядне мети з оптативом
- b) підрядне причини з оптативом
- c) непряме питання з інфінітивним зворотом
- d) підрядне додаткове з optativus obliquus

15. Підкреслене речення $\nu\tilde{\nu}\tilde{\nu}$ $\tilde{\omega}\tilde{\nu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\pi}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}\tilde{\sigma}\tilde{\theta}\tilde{\alpha}\tilde{\iota}$ $\tilde{\sigma}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\iota}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\omicron}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\pi}\tilde{\eta}\tilde{\lambda}\tilde{\theta}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\mu}\tilde{\omicron}\tilde{\iota}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}$ $\tilde{\tau}\tilde{\iota}\tilde{\nu}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\eta}\tilde{\delta}\tilde{\eta}$ $\tilde{\pi}\tilde{\alpha}\tilde{\nu}\tilde{\tau}\tilde{\omega}\tilde{\nu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\omicron}\tilde{\lambda}\tilde{\beta}\tilde{\iota}\tilde{\omega}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}\tilde{\omega}\tilde{\nu}$ (Hdt. Hist. 1.30.12-13) є:

- a) підрядне умови (modus potentialis)
- b) непряме питання з індикативом
- c) підрядне умови (modus irrealis)
- d) непряме питання з оптативом

16. У реченні $\tilde{\alpha}\tilde{\pi}\tilde{\eta}\tilde{\gamma}\tilde{\eta}\tilde{\sigma}\tilde{\alpha}\tilde{\sigma}\tilde{\theta}\tilde{\alpha}\tilde{\iota}$ $\tilde{\omega}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\nu}\tilde{\omicron}\tilde{\sigma}\tilde{\iota}\tilde{\omega}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}\tilde{\omega}\tilde{\nu}$ $\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\eta}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\gamma}\tilde{\alpha}\tilde{\sigma}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}\tilde{\omicron}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\omicron}\tilde{\tau}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}\tilde{\lambda}\tilde{\phi}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}\tilde{\upsilon}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}$ $\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\nu}$ $\tilde{\theta}\tilde{\eta}\tilde{\sigma}\tilde{\alpha}\tilde{\upsilon}\tilde{\rho}\tilde{\omega}$ $\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}$ $\tilde{\beta}\tilde{\alpha}\tilde{\varsigma}\tilde{\iota}\tilde{\lambda}\tilde{\epsilon}\tilde{\omicron}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\upsilon}\tilde{\pi}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\pi}\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\gamma}\tilde{\eta}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\lambda}\tilde{\omicron}\tilde{\nu}\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\pi}\tilde{\omicron}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\omicron}\tilde{\iota}$ $\tilde{\tau}\tilde{\eta}\tilde{\nu}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}\tilde{\phi}\tilde{\alpha}\tilde{\lambda}\tilde{\eta}\tilde{\nu}$ (Hdt. Hist. 2.121,epsilon.16-18) підкреслена форма є:

- a) optativus obliquus в підрядному додатковому
- b) optativus за правилом attractio modi
- c) optativus за правилом consecutio modorum у підрядному мети
- d) optativus potentialis

17. Підкреслене речення $\tilde{\omicron}$ $\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}$ $\tilde{\delta}\tilde{\eta}$, $\tilde{\omega}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\omicron}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\delta}\tilde{\upsilon}\tilde{\nu}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\delta}\tilde{\iota}\tilde{\alpha}\tilde{\phi}\tilde{\upsilon}\tilde{\nu}\tilde{\gamma}\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\nu}$, $\tilde{\eta}\tilde{\nu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\mu}\tilde{\omicron}\tilde{\varsigma}$ (Hdt. Hist. 1.10.1) є:

- a) підрядне часу з індикативом минулих часів
- b) підрядне додаткове з індикативом
- c) підрядне часу з оптативом
- d) підрядне причини з індикативом минулих часів

18. Підкреслене речення $\tilde{\epsilon}\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\nu}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\tau}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\omega}$ $\tilde{\sigma}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\gamma}\tilde{\omega}$ $\tilde{\lambda}\tilde{\acute{\epsilon}\gamma}\tilde{\omega}$, $\tilde{\pi}\tilde{\rho}\tilde{\iota}\tilde{\nu}$ $\tilde{\tau}\tilde{\epsilon}\tilde{\lambda}\tilde{\epsilon}\tilde{\upsilon}\tilde{\tau}\tilde{\eta}\tilde{\sigma}\tilde{\alpha}\tilde{\nu}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\lambda}\tilde{\omega}\tilde{\varsigma}$ $\tilde{\tau}\tilde{\omicron}\tilde{\nu}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\iota}\tilde{\omega}\tilde{\nu}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\pi}\tilde{\upsilon}\tilde{\theta}\tilde{\omega}\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\iota}$ (Hdt. Hist. 1.32.22-24) є:

- a) підрядне часу на позначення майбутньої очікуваної дії
- b) підрядне часу на позначення минулої одиничної дії
- c) підрядне часу на позначення минулої ітеративної дії
- d) підрядне часу на позначення ітеративної дії у теперішньому

19. Підкреслене речення $\tilde{\chi}\tilde{\omega}\tilde{\rho}\tilde{\eta}$ $\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}\tilde{\iota}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\rho}\tilde{\kappa}\tilde{\acute{\epsilon}\epsilon}\tilde{\iota}$ $\tilde{\pi}\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\nu}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\omega}\tilde{\upsilon}\tilde{\tau}\tilde{\eta}$ $\tilde{\pi}\tilde{\alpha}\tilde{\rho}\tilde{\acute{\epsilon}}\tilde{\chi}\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}\tilde{\sigma}\tilde{\alpha}$, $\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\lambda}\tilde{\lambda}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\lambda}\tilde{\lambda}\tilde{\omicron}$ $\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\chi}\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}$, $\tilde{\acute{\epsilon}}\tilde{\tau}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\omicron}\tilde{\upsilon}$ $\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\pi}\tilde{\iota}\tilde{\delta}\tilde{\acute{\epsilon}}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\iota}$ $\tilde{\eta}$ $\tilde{\delta}\tilde{\epsilon}$ $\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\nu}$ $\tilde{\tau}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\pi}\tilde{\lambda}\tilde{\epsilon}\tilde{\iota}\tilde{\sigma}\tilde{\tau}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\chi}\tilde{\eta}$, $\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\upsilon}\tilde{\tau}\tilde{\eta}$ $\tilde{\acute{\alpha}}\tilde{\rho}\tilde{\iota}\tilde{\sigma}\tilde{\tau}\tilde{\eta}$ (Hdt. Hist. 1.32.40-42) є:

- a) підрядне додаткове речення
- b) власне відносне підрядне речення з індикативом
- c) підрядне відносне на позначення майбутньої очікуваної дії
- d) підрядне відносне на позначення ітеративної дії у теперішньому

20. Підкреслене речення *κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεῖς καὶ γνωρισθεῖς ὃς εἶη προσαπολέση κάκεινον* (Hdt. Hist. 2.121,beta.13-15) є:

- a) підрядне мети з кон'юнктивом
- b) підрядне додаткове з відтінком мети з кон'юнктивом
- c) підрядне додаткове з відтінком мети з індикативом
- d) підрядне мети з оптативом

21. Підкреслене речення *Τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν, πάντως δὲ βουλόμενον εὔρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἶη ὁ ταῦτα μηχανώμενος* (Hdt. Hist. 2.121,epsilon.1-3) є:

- a) непряме питання з оптативом
- b) підрядне відносне з оптативом на позначення ітеративної дії
- c) непряме питання з індикативом
- d) підрядне додаткове з кон'юнктивом

22. Підкреслене речення *ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων* (Hdt. Hist. 3.41.2-3) є:

- a) непряме питання з індикативом
- b) підрядне відносне з на позначення ітеративної дії
- c) непряме питання з потенціальним оптативом
- d) непряме питання з кон'юнктивом

23. Підкреслене речення *ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκάς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα πάντων ὀρώντων τῶν συμπλοῶν ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος* (Hdt. Hist. 3.41.8-10) є:

- a) підрядне часу з індикативом
- b) підрядне додаткове з індикативом
- c) підрядне мети з індикативом
- d) підрядне часу з оптативом

24. Підкреслене речення ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτα, διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον ὄτεω τρόπῳ εὐρέθη (Hdt. Hist. 3.42.14-16) є:

- a) непряме питання з кон'юнктивом
- b) підрядне відносно з індикативом
- c) непряме питання з індикативом
- d) пряме питання індикативом

25. Складнопідрядне речення ἽΩ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες τε νεηνίαί εἰσὶ καὶ θυγατέρες, μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; (Hdt. Hist. 9.111.12-17) містить:

- a) непряме питання з кон'юнктивом
- b) пряме питання з кон'юнктивом
- c) непряме питання з індикативом
- d) пряме питання індикативом

26. Підкреслене речення ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος (Hdt. Hist. 3.43.2-3) є:

- a) підрядне додаткове з optativus potentialis
- b) підрядне додаткове з індикативом
- c) непряме питання з optativus obliquus
- d) підрядне додаткове з optativus obliquus

27. Підкреслене речення Τοῦδε δὲ εἶνεκεν ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός (Hdt. Hist. 3.43.6-9) є:

- a) підрядне мети з optativus potentialis
- b) підрядне мети з кон'юнктивом
- c) непряме мети з оптативом за правилом consecutio modorum
- d) підрядне додаткове з відтінком мети з оптативом за правилом consecutio modorum

28. Складнопідрядне речення Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην ἔτι θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκεῖνη ἔτι πλέονα χρόνον συνοικήσεις, ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι (Hdt. Hist. 9.111.22-25) містить:

- a) підрядне мети з optativus potentialis
- b) підрядне мети з кон'юнктивом
- c) підрядне мети з оптативом за правилом consecutio modorum
- d) підрядне додаткове optativus obliquus

29. Підкреслене речення ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ (Hdt. Hist. 9.108.6-9) ε:

- a) умовний період (modus realis)
- b) умовний період (modus irrealis)
- c) умовний період (modus eventualis)
- d) умовний період (modus potentialis)

30. Складнопідрядне речення Τά περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, εἴ περ ἔφθη ἀναβάς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας (Hdt. Hist. 9.113.8-9) ε:

- a) умовний період (modus irrealis)
- b) умовний період (modus realis)
- c) умовний період (modus potentialis)
- d) умовний період (modus iterativus)

ДАВНЬОГРЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Α α

ἀγαθός (3) – добрий, хороший
ἀγάλλομαι – радіти, пишатись
ἄγαλμα, ατος, τό – прикраса,
зображення; статуя
ἀγαπάω – любити
ἀγάπη, ἡ – любов
ἀγνεΐα, ἡ – чистота,
непорочність
ἀγνοέω – не знати
ἀγνός (3) – чистий,
непорочний
ἀγοράζω – купувати
ἄγριος (3) – дикий
ἀγρός, ὁ – поле
ἄγω – вести, вважати
ἀγών, ὄνος, ὁ – змагання,
боротьба
ἀγωνίζομαι – змагатися,
добиватися
ἀδελφός, ὁ – брат
ἀδικία, ἡ – несправедливість
ἀδύνατος (2) – неможливий
ἀήρ, ἀέρος, ὁ – повітря
ἀθλοφόρος (2) – той, хто
отримує нагороду,
переможець
αἰδέομαι – соромитися
αἷμα, ατος, τό – кров
αἶνος, ὁ – похвала
αἰρέω – брати, схоплювати
αἶρω – піднімати, підносити
αἰσθάνομαι – відчувати
αἰσθησις, εως, ἡ – відчуття

αἰσθητός (3) – чуттєвий
αἰτέω – просити, молити
αἰτία, ἡ – причина
αἴτιος (3) – винуватий; той,
який є причиною (чогось)
αἰών, ὄνος, ὁ – вік
ἀκέομαι – зцілювати, лікувати
ἀκμή, ἡ – край, найвища точка
ἀκοή, ἡ – вухо, слух
ἀκολασία, ἡ – розпуста,
нестриманість
ἀκολουθέω – слідувати
ἀκούω – слухати
ἀκριβής (2) – точний, суворий
ἀκτίς, ἵνος, ἡ – промінь
ἀλγέω – відчувати біль,
страждати; сумувати
ἀλήθεια, ἡ – істина
ἀληθινός (3) – істинний
ἀλειύς, ἑως (ἦος), ὁ – рибалка
ἀλίσκομαι – бути схопленим
ἀλλοιόω – змінювати
ἀλλοιώσις, εως, ἡ – зміна
ἀλλότριος (3) – чужий
ἄλογος (2) – нерозумний
ἄλς, ἄλός, ὁ – сіль
ἄμαξα, ἡ – віз, колісниця
ἀμέλεια, ἡ – недбальство
ἀμελέω – не турбуватися,
занедбувати
ἀμελῶς – недбайливо,
неуважно
ἀμέτρητος (2) – безмірний
ἀμνός, ὁ – ягня
ἄμπελος, ἡ – виноград

ἀμπελών, ὄνος, ὄ –
виноградник
ἀμφιβάλλω – сумніватися
ἀμφοτέρως (3) – і той, і інший;
обидва
ἀναβαίνω – підніматися
ἀνάβασις, εως, ἤ – сходження,
підйом
ἀναβιώσκειν –
відроджуватися, оживати
ἀναγιγνώσκω – читати
ἀναγκαῖος (3) – необхідний
ἀνάγκη, ἤ – необхідність
ἀνατίθηναι – встановлювати,
присвячувати
ἀνατρέπω – повалити,
зруйнувати
ἀναφαίνω – явитися
ἀνέρχομαι – сходити (наверх)
ἀνήρ, ἀνδρός, ὁ – чоловік, муж
ἄνθος, εως, τό – квітка, цвіт
ἀνίστημι – вставати
ἀνοίγνυμι – відкривати
ἀντίκειμαι – протистояти
ἀνυπόδητος (2) – босий
ἄξια, ἤ – ціна, вартість;
достоїнство, гідність
ἄξιος (3) – достойний, гідний
ἄξιόω – вважати гідним
ἄξίως – достойно, заслужено
ἄοικος (2) – бездомний
ἄορατος (2) – невидимий
ἀπάθεια, ἤ – безпристрасність
ἀπαιτέω – вимагати
ἀπαλλαγή, ἤ – звільнення
ἀπαλλάσσω – звільняти,
позбавляти
ἀπαλός (3) – м'який, ніжний

ἄπαξ – один раз
ἀπαράσκευος (2) –
непідготовлений
ἀπάτη, ἤ – обман
ἀπειθεια, ἤ – непослух,
непокора
ἀπειθέω – не слухатися
ἀπειλή, ἤ – погроза
ἄπειμι – бути відсутнім, бути
далеким
ἄπειρος (2) – безкінечний
ἀπελαύνω – проганяти
ἀπερείδομαι – спиратися,
покладатися
ἀπέχομαι – утримуватися
ἄπηρος (2) – неушкоджений
ἀποβάλλω – відкидати
ἀπόδειξις, εως, ἤ – доказ
ἀποδέχομαι – сприймати
ἀποδέω – швидко зв'язувати
ἀποδιώκω – проганяти
ἀποθαυμάζω – дивуватися
ἀποθνήσκω – помирати
ἀποκαλύπτω – відкривати
ἀποκτείνω – убивати
ἀπολαύω – насолоджуватися
ἀπόλλυμαι (med.) – гинути,
вмирати
ἀπόλλυμι – вбивати,
знищувати
ἀπορέω – не розуміти
ἀπορία, ἤ – брак ресурсів,
труднощі, скрута
ἄπορος (2) – безпорадний,
бідний
ἀπορρίπτω – відкидати
ἀποστέλλω – посилати

ἀποφέρω – відносити,
отримувати
ἀπρεπής (2) – непристойний
ἀργία, ἤ – неробство, лінощі
ἀργός (3) – бездіяльний
ἄργυρος, ὁ – срібло, гроші
ἀρετή, ἤ – чеснота, доблесть
ἀριθμέω – рахувати
ἀριθμός, ὁ – число; кількість
ἀριστερά, ἤ – ліва рука, ліва
сторона
ἀρκέω – бути достатнім
ἀρμόζω – пристосовувати;
облаштовувати
ἀρνεόμαι – заперечувати,
відмовлятися
ἀρνίον, τό – ягня
ἀρπάζω – схоплювати,
викрадати
ἄρρητος (2) – неказаний,
невимовний
ἄρτος, ὁ – хліб
ἀρτύνω – приводити; готувати
ἀρχή, ἤ – початок; влада,
провінція
ἀρχηγός, ὁ – начальник,
засновник
ἄρχω – починати, засновувати
ἀσάω – відчувати злість,
роздратування
ἀσεβέω – бути нечестивим
ἀσεβής (2) – нечестивий
ἀσελγαίνω – поводитися
розпусно
ἀσθένεια, ἤ – безсилля,
слабкість
ἀσθενέω – слабувати, бути
немічним, хворіти

ἀσκέω – вправлятися
ἀσκολιάζω – стрибати на
одній нозі
ἄσμα, ατος, τό – пісня
ἀστήρ, έρος, ὁ – зірка
ἀστραπή, ἤ – блискавка
ἄστροτος (2) – той, що спить
без ліжка
ἀσφάλεια, ἤ – безпека,
міцність
ἀσφαλίζω – укріплювати,
зміцнювати
ἄσχημος (2) (= ἀσχήμων, ονος)
– недостойний, непристойний
ἀταξία, ἤ – безлад
ἄτη, ἤ – прокляття,
приреченість, загибель
ἀτιμάζω – зневажати,
неславити, безчестити
αὐξάνω – збільшувати,
примножувати; виростати
αὐτάρκεια, ἤ – незалежність,
самодостатність
αὐτάρκης (2) – достатній,
самодостатній
αὐχὴν, ένος, ὁ – шия
αὐχμηρός (3) – запилений;
убогий, мізерний
ἀφαιρέω – відбирати
ἀφανίζω – знищувати; pass.
зникати
ἀφήμι – відпускати;
дозволяти
ἀφικνέομαι – приходити
ἀφίστημι – відходити
ἀφροσύνη, ἤ –
нерозсудливість

Β β

βαδίζω – іти
βάθος, εος, τό – глибина
βαθύς, εἶα, ύ – глибокий
βαλλάντιον, τό – мішок,
торбинка
βάρβαρος, ό – чужоземець
βαρέω – обтяжувати,
пригнічувати
βάρος, εος, τό – тяжкість
βαρύς, βαρεῖα, βαρύ – важкий
βασίλεια, ή – царство
βασилεύς, έως, ό – цар
βασιλεύω – царювати
βασιλικός (3) – царський
бαστάζω – піднімати
βία, ή – сила
βιάζομαι – силувати
βλαβερός (3) – шкідливий,
згубний
βλαστάνω – проростати
βλέπω – бачити
βοάω – кричати, волати
βοήθεια, ή – допомога
βοηθέω – допомагати
βούλομαι – бажати, хотіти
βραχύς, εἶα, ύ – короткий
βροτός (2) – смертний
βρώμα, ατος, τό – їжа, пожива
βωμός, ό – жертвник, вівтар

Γ γ

γάλα, γάλακτος, τό – молоко
γαμέω – одружуватися

γαστήρ, γαστρός (γαστέρος), ή
– шлунок, живіт
γαστριμαργία, ή –
ненажерливість
γελάω – сміятися
γενεά, ή – рід, покоління
γένεσις, εως, ή – народження,
походження
γενναῖος (3) – благородний
γέννησις, εως, ή – народження,
сотворення
γεννάω – народжувати
γεῦσις, εως, ή – смак
γεωργός, ό – землероб
γῆ, ή – земля
γιγνώσκω – пізнавати
γλῶττα, ή – язик; мова
γνώμη, ή – думка, знання,
розум
γνωρίζω – являти, робити
відомим
γνώσις, εως, ή – знання
γονεύς, έως, ό – батько, предок
γόνυ, γόνατος, τό – коліно
γυμνός (3) – нагий, голий

Δ δ

δαίμων, ονος, ό – божество
δάκρυον, τό – сльоза
δακρύω – лити сльози,
плакати
δείκνυμι (=δεικνύω) –
показувати
δεινός (3) – страшний,
жахливий
δένδρον, τό – дерево

δεξία, ἡ – правиця
δέομαι – потребувати
δέον, οντος τό – потрібне,
належне
δευτερεῖα, τά – друга нагорода
в змаганнях
δέχομαι – приймати,
отримувати
δέω – зв'язувати
δῆλον – ясно, очевидно
δηλώω – показувати, являти
δημοσία – за державний кошт
διαβάλλω – обмовляти
διαιρέω – ділити, розділяти
διακομίζω – переносити,
перетинати
διακρίνω – розрізнявати
διαλέγομαι – бесідувати
διαλύω – руйнувати, розділяти
διαμένω – залишатись,
перебувати
διάνοια, ἡ – розум, міркування
διανοίγω – відкривати,
розкривати
διαρθρόω – розділяти
суглобами
διασκορπίζω – розсіювати,
розкидати
διαστέλλω – наказувати
διάταξις, εως, ἡ – устрій,
розміщення
διατάσσω – встановлювати,
облаштовувати
διατελέω – продовжувати
(+part.); жити
διατίθημι – розташувати;
привернути до себе

διαφέρω – переносити,
проживати
διαφθείρω – псувати,
руйнувати
διαφορά, ἡ (= διάφορον, τό) –
відмінність
διάφορος (2) – різний
διδάσκω – навчати
δίδομι – давати
δίζημαι – шукати
διηγέομαι – розповідати,
описувати
διήγησις, εως, ἡ – виклад,
розповідь
δίκαιος (3) – справедливий
δικαιοσύνη, ἡ –
справедливість
δικαιῶ – вершити суд;
чинити справедливо
διπλοῦς (3) (=διπλός) –
подвійний
δίχα – надвоє, навпіл
διψάω – відчувати спрагу
διώκω – переслідувати
δοκέω – здаватися
δοκιμάζω – випробовувати,
перевіряти
δόξα, ἡ – слава; думка
δοξάζω – славити,
прославляти
δουλεία, ἡ – рабство
δοῦλος, ὁ – раб
δύναμαι – могли, бути
здатним
δύναμις, εως, ἡ – сила,
могутність
δωρέω – дарувати
δῶρον, τό – дар

Ε ε

ἐάω – дозволяти, допускати
ἐγγίζω – наближатися
ἐγγύς – близько
ἐγείρω – будити, піднімати
ἔθνος, εὖς, τό – народ
ἔθος, εὖς, τό – звичай
εἶδος, εὖς, τό – вид, вигляд
εἰκάζω – уподібнювати
εἰρήνη, ἦ – мир
εἰσέρχομαι – входити
εἰσφέρω – вносити, вводити
ἐκάς – далеко
ἐκβάλλω – викидати, виганяти
ἐκγίγνομαι – народитися
ἔκγονος (2) – народжений
ἐκδημέω – подорожувати,
віддалятися
ἐκκλείω – заважати,
перешкоджати
ἔκκληξις, εὖς, ἦ – здивування,
захоплення
ἐκπορεύω – виходити
ἐκτελέω – здійснювати,
звершувати; досягати
ἔκφρασις, εὖς, ἦ – вираження;
опис
ἐκφωνέω – вигукувати
ἐκόν, οὔσα, ὄν – добровільний
ἐλαύνω – гнати, виганяти
ἐλαφρός (3) – легкий
ἐλεέω – жаліти, милувати,
змилосердитися
ἔλεος, ὄ – милість, співчуття
ἐλευθερία, ἦ – свобода
ἐλεύθερος (3) – вільний

ἔλκω – тягнути
ἐλλείπω – залишати; не
вистачати
ἐλπίζω – сподіватися
ἐλπίς, ἴδος, ἦ – надія
ἐμβαίνω – входити
ἐμβόλιμος (2) – вставний
ἐμπαθής (2) – пристрасний
ἐμπίμπλημι (=ἐμπίπλημι) –
наповнювати
ἐμφαίνω – показувати
ἔμφυτος (2) – природний,
вроджений
ἔμψυχος (2) – одушевлений,
живий
ἐνάγω – приводити, спонукати
ἐναλλάξ – по чергово, по черзі
ἐναντίος (3) – протилежний
ἐνδεής (2) – бідний,
нужденний; той, що має
потребу
ἐνδεΐα, ἦ – потреба, нестача;
злидні, бідність
ἐνδείκνυμι – показувати,
вказувати
ἐνδέω – відчувати нестачу
ἔνδοξος (2) – славний
ἐνδύω – вдягати
ἐνέργεια, ἦ – дія, діяльність,
сила
ἐννοέω – сприймати; думати;
осягати; розмірковувати
ἔννοια, ἦ – міркування; думка,
поняття
ἐνοικέω – жити, мешкати
ἐντέλλομαι – доручати,
наказувати
ἐξάγω – виводити

ἐξαιτέομαι (+ Acc.) – просити (за когось), благувати про помилування
ἐξέρχομαι – виходити
ἐξετάζω – досліджувати
ἐξηγέομαι – вести, тлумачити
ἔξοδος, ἡ – вихід
ἐξουσία, ἡ – право, влада
ἑορτή, ἡ – свято
ἐπαγγελία, ἡ – обіцянка
ἐπαγγέλλω – обіцяти
ἐπάγω – приводити; додавати
ἐπαινέω – хвалити, прославляти
ἐπαίρω – піднімати
ἐπανόρθωσις, εως, ἡ – виправлення, покращення
ἐπείρομαι – запитувати знову
ἐπερωτάω – запитувати
ἐπιβουλεύω (+ Dat.) – змовлятися (проти когось)
ἐπιβουλος (2) (+ Dat.) – той, що замишляє
ἐπίγειος (2) – земний
ἐπιγίγνομαι – статися в кінці, відбуватися після
ἐπιγινώσκω – впізнавати
ἐπίγνωσις, εως, ἡ – пізнання
ἐπιδείκνυμι – показувати, демонструвати
ἐπιδέομαι – потребувати, відчувати нестачу
ἐπιθυμέω – бажати
ἐπιθυμία – бажання
ἐπίκειμαι – належати
ἐπίκουρος (2) (+ Gen.) – той, хто допомагає, захищає

ἐπικρύπτομαι – робити щось потай
ἐπιλάμπω – осяювати
ἐπιλανθάνω – забувати, залишати
ἐπιλείπω – залишати, закінчуватися
ἐπιμέλεια, ἡ – турбота, дбайливість
ἐπιμελέομαι – піклуватися
ἐπιμελής (2) – обережний, занепокоєний
ἐπίνοια, ἡ – думка
ἐπισκέπτομαι – навідувати
ἐπίσταμαι – знати
ἐπιστήμη, ἡ – знання
ἐπιστρέφω – повертати
ἐπιστρεφῶς – жваво, рішуче
ἐπιτελέω – виконувати, звершувати
ἐπιτηδεῖω – належним чином
ἐπιτήδευμα, ατος, τό – звичай
ἐπιτίθημι – накидатися; додавати; (med.) робити замах, нападати (+Dat.)
ἐπιτρέπω – дозволяти
ἐπιτυγχάνω – потрапляти
ἐπιχειρέω – прагнути, намагатися (+Dat. або + inf.)
ἔπομαι – слідувати
ἔπος, εος, τό – слово
ἐράω – пристрасно любити
ἐργάζομαι – працювати, трудитись
ἔργον, τό – справа
ἐρέω – запитувати

ἐρημιος (2) – пустельний,
безлюдний; позбавлений
(чогось)
ἐρμηνεύω – пояснювати,
тлумачити
ἔρωσ, ωτος, ό – любов
ἐρωτάω – запитувати
ἐσθίω – їсти
ἐσθλός (3) – хороший, добрий
ἔσολτρον, τό (=εἴσολτρον, τό)
– дзеркало
ἐστιάομαι – бенкетувати
ἔσχατος (3) – останній
ἐτοιμάζω – готувати
ἐτοιμος (3) – готовий
ἔτος, εος, τό – рік
εὐειδής (2) – гарний,
вродливий
εὐεργετέω – чинити добре
εὐθύς, εἶα, ύ – прямий,
правильний, справедливий
εὐνοϊκῶς – прихильно,
дорозичливо
εὐλορέω – процвітати, бути
заможним
εὐπορος (2) – багатий,
забезпечений, винахідливий
εὐπρέπεια, ἦ – краса, велич
εὐπρεπής (2) – пристойний,
належний
εὐρίσκω – знаходити,
винаходити
εὐρύς, εὐρεῖα, εὐρύ – широкий
εὐσέβεια, ἦ – благочестя
εὐσεβής (2) – благочестивий
εὐτελής (2) – простий,
незначний
εὐχή, ἦ – молитва

εὐχομαι – молитися
εὐωδία, ἦ – благоухання
εὐωχέω – бенкетувати
ἐφέπομαι – йти за кимсь,
слідувати
ἐφήμι – посилати,
відправляти; прагнути
ἔχθρα, ἦ – ненависть,
ворожість
ἐχθρός, ό – ворог

Ζ ζ

ζάπλουτος (2) – дуже багатий
ζάω – жити
ζεύγλη, ἦ – ярмо
ζεῦγος, εος, τό – візок з ярмом,
колісниця
ζητέω – шукати
ζωγραφέω – зображати
ζωή, ἦ – життя
ζῶον, τό – тварина

Η η

ἡγεμονεύω – вести, керувати
ἡγεμονικός (3) – провідний,
головний
ἡγέομαι – думати, вважати
ἡδομαι – насолоджуватися
ἡδονή, ἦ – насолода
ἡδονικός (3) – падкий до
насолод
ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ – приємний,
радісний
ἥθος, εος, τό – звичка
ἦκω – перебувати

ἡλικία, ἡ – вік
ἥλιος, ὁ – сонце
ἡμέρα, ἡ – день
ἡμισυ, τό – половина
ἡσυχία, ἡ – спокій, тиша
ἡσύχιος (3) – тихий
ἡχή, ἡ – звук

Θ θ

θάλασσα, ἡ – море
θάλλω – цвісти, процвітати
θάπτω – ховати, хоронити
θαρρέω (= θαρσέω) – бути
сміливим, мужнім
θαυμαστός (3) – дивовижний
θέα, ἡ – вигляд, видовище;
споглядання
θεῖος (3) – божественний
θέλημα, ατος, τό – воля,
бажання
θέλω (= ἐθέλω) – хотіти
θεραπεύω – лікувати,
зцілювати
θεράπων, οντος, ὁ – супутник
θερμός (3) – гарячий
θεωρία, ἡ – спостереження;
споглядання; вчення
θήρ, θηρός, ὁ – звір
θηρευτής, οῦ, ὁ – мисливець
θλιβερός (3) – скрутний
θλιψις, εως, ἡ – пригнічення
θνήσκω – вмирати
θνητός (3) – смертний
θρίξ, τριχός, ἡ – волосся
θρόνος, ὁ – престол
θυμικός (3) – гнівливий

θυμός, ὁ – душа, дух; гнів,
злоба
θύρα, ἡ – двері
θυσία, ἡ – жертва,
жертвоприношення

Ι ι

ἴδιος (3) – свій, власний
ιδιώτης, ου, ὁ – проста людина
ιδρύω – ставити;
споруджувати, будувати
ἱερόν, τό – храм
ἱερός (3) – священний
ἱερωσύνη, ἡ – священство,
жрецтво
ἴημι – посилати, пускати
ἱκανός (3) – достатній
ἴκω – приходити
ἴμερος, ὁ – бажання
ἵππος, ὁ – кінь
ἴσος (3) – рівний, однаковий
ἴστημι – ставити
ἰσχύς, ὕος, ἡ – сила, міць тіла
ἰσχύω – бути сильним, могли
ἴτης, ου – нетерплячий,
безрозсудний, відчайдушний

Κ κ

καθαρός (3) – чистий
κάθαρσις, εως, ἡ – очищення
κάθημαι – сидіти
καθίστημι – ставити,
встановлювати
κάθοδος, ἡ – спуск
καινός (3) – новий

καιρός, ὁ – час, нагода
καίω – палити, пекти
καλάπους, ποδος, ὁ – взуттєва
колодка
καλέω – кликати, називати
κάλλος, εὸς τό – краса
καλόν, τό – благо
κάμνω – трудитися;
страждати; втомлюватися
καρπός, ὁ – плід
κάρτα (iоn.) – дуже, дуже
сильно, надзвичайно
καταβαίνω – сходити
κατακλυσμός, ὁ – наводнення,
потоп; загибель
κατακοιμάω – спати, класти
спати
κατάκριμα, ατος, τό –
обвинувачення, засудження
καταλαμβάνω – збагнути
καταλείπω – залишати
καταλλάσσω – обмінювати;
примиряти
κατάλληλος (2) – відповідний
κατάλυσις, εὼς, ἡ – знищення,
загибель
καταλύω – руйнувати
καταπίπτω – падати, гинути
καταργέω – руйнувати,
нищити
καταρκέω – бути цілком
достатнім
κατασκευάζω –
облаштовувати; оснащувати,
виготовляти
κατασκευή, ἡ – підготовка;
створення; облаштування
καταστρέφω – перекидати

καταφρονέω – зневажати
κατηγορέω – дорікати,
заперечувати
κατοικέω – мешкати
κατόρθωμα, ατος, τό – успіх,
досягнення
кеῖμαι – лежати, знаходитися
кеϊμήλιον, τό – цінність; скарб
κελεύω – наказувати, веліти
κενός (3) – пустий
κεράννυμι – змішувати
κεραυνώω – вражати
блискавками
κερδαίνω – отримувати,
набувати, заробляти
κερδαλέος (3) – вигідний,
корисний
κέρδος, εὸς, τό – користь,
вигода
κεφαλή, ἡ – голова
κῆδομαι (+ Gen.) –
турбуватися, піклуватися
κηλιδόω – бруднити,
оскверняти
κῆπος, ὁ – сад
κηρύσσω – проголошувати,
проповідувати
κινδυνεύω – наражатися на
небезпеку
κινέω – рухати
κλάδος, ὁ – гілка
κλείς, κλειδός, ἡ – ключ
κλείω – закривати
κλέος, τό – слава
κληρονομέω – наслідувати,
отримувати за жеребом
κληρώω – назначати,
розподіляти за жеребом

κλίνω – нахилитися,
схилитися
κοιμάω (= κοιμίζω) – усипляти
κοινός (3) – загальний;
спільний
κοινωνέω – брати участь;
вступати у зв'язок,
сполучатися
κοινωνία, ή – спільність,
співучасть
κοίτη, ή – ложе
κόκκος, ό – зерно, насіння
κολάζω – карати
κόλασις, εως, ή – покарання
κολλάω – приліплювати,
приєднувати
κόλπος, ό – лоно, утроба
κομίζω – відносити;
виховувати, піклуватися
κοπίαω – втомлюватися,
труждатися
κορυφαῖος (3) – головний
κόσμος, ό – світ
κοῦφος (3) – легкий
κράζω – кричати
κρατέω – схоплювати,
стримувати
κράτος, εως, τό – сила, міць
κραυγή, ή – крик
κρεάννυμι – вішати
κρίνω – судити, вирішувати,
визначати
κρίσις, εως, ή – суд
κριτής, ου, ό – суддя
κρύος, εως, τό – холод, мороз
κρύπτω – приховувати
κτάομαι – набувати,
отримувати, наживати

κυβερνάω – керувати
κυβέρνησις, εως, ή –
управління, керівництво
κυβερνήτης, ου, ό – керманіч
κυβιστάω – перекидатися
головою вперед, падати
κυκλοτερής (2) – круглий
κυριεύω – панувати, володіти
κύριος (3) – головний
κύω – зачинати
κύων, κυνός, ό (ή) – собака
κωλύω – заважати
κώμη, ή – село, поселення
κωφός (3) – глухий

Λ λ

λαγχάνω – отримувати за
жеребом
λαλέω – говорити
λαμβάνω – брати, приймати
λάμπω – світити, сяяти
λανθάνω – забувати; бути не
поміченим, залишитися поза
увагою (+Acc.)
λατρεία, ή – служіння
λεαίνω – розгладжувати
λευκός (3) – білий, світлий
λέων, οντος, ό – лев
λήγω – стримувати,
закінчувати
λίαν – надто
λίθινος (3) – кам'яний
λίθος, ου, ό – камінь
λίμνη, ή – озеро
λίμός, ό – голод
λογίζομαι – думати, вважати

λογικός (3) – словесний;
розумний
λογισμός, ό – міркування,
роздуми
λοιπός (3) – той, що
залишається; решта
λούω – мити
λύκος, ό – вовк
λυπέω – гнітити
λύπη, ή – печаль, смуток
λύω – звільняти

Μ μ

μαθητής, ού, ό – учень
μακάριος (3) – блаженний
μαλακία, ή – слабкість
μανθάνω – вчитися
μαργαρίτης, ου, ό – перлина
μάχη, ή – битва, бій
μάχομαι – битися
μεγαλοπρεπής (2) – величний,
розкішний
μεγαλωσύνη, ή – велич
μέγεθος, εος, τό – величина
μείς, μηνός, ό – місяць
μελετάω – старатися,
турбуватися
μέλιττα (= μέλισσα), ή –
бджола
μέλλω – бути (в
майбутньому); мати намір
μέλος, εος, τό – член, частина
тіла
μένω – залишатися, чекати
μερίζω – розділяти
μερισμός, ό – розділ, розподіл

μέρος, εος, τό – частина
μέσον, τό – середина
μέσος (3) – середній
μεταβάλλω – повертати,
змінювати, перетворювати
μεταβολή, ή – переміна
μεταλαμβάνω – брати участь
μεταξύ (+ Gen.) – між
μεταπέμπομαι – посилати (за
кимсь), викликати
μετατίθημι – переносити,
переставляти
μετέχω – брати участь
μετρέω – міряти; оцінювати
μέτριος (3) – помірний,
стриманий
μέτρον, τό – міра
μηχανή, ή – засіб; хитрість,
підступ
μίγνυμι – змішувати
μιμέομαι – наслідувати
μίμησις, εως, ή – наслідування
μισέω – ненавидіти
μισθός, ό – плата; винагорода
μῖσος, εος, τό – ненависть
μοῖρα, ή – частина; жереб,
наділ
μορφή, ή – форма
μυριάς, άδος, ή – десять тисяч;
незліченна кількість

Ν ν

νεκρός (3) – мертвий
νέος (3) – новий; молодий
νεφέλη, ή – хмара
νηδύς, ύος, ή – шлунок

νήπιος (3) – немовля
νικάω – перемагати
νοερός (3) – розумний
νοέω – думати, міркувати
νοήμων (2) – розумний,
розумний
νόησις, εως, ή – мислення
νοητός (3) – мисленний,
умоглядний
νομάς, άδος, ό – кочівник
νομίζω – вважати
νομοθέτης, ου, ό –
законодавець
νόμος, ό – закон
νόσος, ή – хвороба
νοῦς, ό – розум
νυμφεύω – одружуватися,
виходити заміж
νωτον, τό – спина

Ξ ξ

ξένος, ό – чужоземець
ξενίζω – приймати гостя
ξύλον, τό – деревина

Ο ο

όδεύω – йти, подорожувати
όδηγέω – вести
όδος, ή – шлях
όδους, όδόντος, ό – зуб
όδύνη, ή – біль
οἶδα – знати
οἰκεῖος (3) – домашній,
рідний; споріднений
οἰκέω – населяти; вселятися

οἰκία, ή – дім, помешкання
οἰκοδομέω – будувати,
засновувати
οἶνος, ό – вино
οἶομαι (=οἴμαι) – думати,
вважати
όλίγος (3) – маленький
όλος (3) – цілий, весь
όμοιος (3) – схожий, подібний
όμοιότης, ητος, ή – подібність
όμοίωμα, аτος, τό – подоба
όμοίωσις, εως, ή – подоба
όμφαλός, ό – пупок
όνειδος, εος, τό – докір, осуд,
ганьба
όνομάζω – називати
όον, τό – горобина
όράω – бачити
όργή, ή – гнів
όργίζομαι – гніватися,
сердитися
όργίζω – гнівити
όρθός (3) – прямий,
правильний
όρίζω – визначати
όρος, εος, τό – гора
όρος, ό – межа, грань
όρφανός, ό – сирота
οὐράνιος (3) – небесний
οὐρανός, ό – небо
οὐρον, τό – межа
οὔς, ώτός, τό – вухо
όφθαλμός, ό – око
όφης, εως (εος, ιος), ό – змії
όχέω – нести, везти
όψις, εως, ή – зір, погляд,
обличчя; вигляд

Π π

πάθημα, ατος, τό – страждання, нещастя
πάθος, εος, τό – пристрасть, страждання
παῖς, παιδός, ό (ή) – дитя
παλαιός (3) – старий
πανήγυρις, εως, ή – святкове зібрання
παντάλασι – загалом, цілком
πανταχοῦ – повсюди, скрізь
πάνυ – цілком, повністю
παρά (+ Dat.) – біля когось, на боці когось
παράγγελμα, ατος, τό – вість, наказ, настанова
παραγίγνομαι – бути присутнім, бути з (+ Dat.)
парадіδωμι – передавати
παράδοξος (2) – надзвичайний
παραιτέομαι – заперечувати; відмовлятися
παρακαλέω – втішати; закликати
παρακοή, ή – непослух
παρακούω – не слухатися
παραλείπω – облишити, знехтувати чимось
παραμένω – залишатися, триматися; вижити, залишитися живим
παρανομέω – переступати закон
παράπαν – цілком, зовсім, взагалі
παρεῖμι – бути присутнім

παρέρχομαι – проходити, проминати
παρέχω – надавати; викликати, спричиняти
παρθένος, ή – діва; дівчина
παρίστημι – ставити; показувати
πάσχω – терпіти, страждати
πατρίς, ίδος, ή – батьківщина
πεδῖον, τό – поле, рівнина
πειθομαι – вірити; переконуватися
πεινάω – відчувати голод
πεῖρα, ή – досвід
πειράομαι – намагатися, пробувати
πειρασμός, ό – випробування
πειράω – пізнавати, пробувати, зазнавати
πέλαγος, εος, τό – море
πέμπω – посилати, відправляти
πένθος, εος, τό – сум, печаль
πενία, ή – бідність, нужденність
πένομαι – трудитися; бути бідним, терпіти злидні
πεντηκόντερος, ή – корабель з п'ятдесятьма веслами
πέρας, ατος, τό – край, межа
περιαίρέω – знімати
περιέρχομαι – обходити
περιτέμνω – обрізувати
περιχαρής (2) – надмірно радісний
πέτρα, ή – скеля, камінь
πηγή, ή – джерело

πήγνυμι – прикріплювати,
будувати, установлювати
πικρός (3) – гіркий, гострий
πίνω – пити
πίπτω – падати
πλανάω – обманювати
πλάνη, ἡ – омана; мандрівка
πλάσσω – ліпити, творити
πλατύς, εἶα, ὕ – широкий
πλέκω – плести
πλεονάζω – примножуватися,
бути у достатку
πλευρά, ἡ – ребро; бік,
сторона
πλέω – плавати
πληγή, ἡ – удар
πλήθος, εὖς, τό – безліч,
велика кількість
πλήρης (2) – повний,
наповнений
πληρόω – наповнювати;
сповнювати, здійснювати
πλήρωμα, ατος, τό –
наповнення, повнота
πλησμονή, ἡ – ситість,
пересиченість
πλούσιος (3) – багатий
πλουτίζω – збагачувати
πλοῦτος, ὁ – багатство
πνεῦμα, ατος, τό – дух
πνέω – дихати, вдихати
πνοή, ἡ – дихання
πόθος, ὁ – жадання; бажання
ποιητής, οὔ, ὁ – поет
ποικίλος (3) – різноманітний
ποιμαίνω – пасти
πολεμέω – вести війну
πόλεμος, ὁ – війна, боротьба

πόλις, εὖς, ἡ – місто
πολιτεία, ἡ – громадський
устрій, громадське життя
πολιτεύω – бути
громадянином; жити
πονέω – трудитися; страждати
πονηреῦω – чинити безчестя
πονηρία, ἡ – безчестя
πονηρός (3) – нечестивий
πορεία, ἡ – хода
πορεύω – ходити,
подорожувати
πορίζω – забезпечувати
ποτίζω – давати пити, поїти
ποτόν, τό – напій, питво
πούς, ποδός, ὁ – нога
πραγματεύομαι – турбуватися,
намагатися
προαγορεύω – провіщати
πρόβατον, τό – вівця
προδίδωμι – видавати,
зраджувати
προέχω – перевершувати,
переважаю (+Gen.)
προθυμία, ἡ – ревність,
бажання, устремління
προκοπή, ἡ – просування
προκόπτω – просуватися
προνοέω – передбачати,
промишляти
πρόνοια, ἡ – передбачення
προοίμιον, τό – вступ, початок
πρόρριζος (2) – вирваний з
коренем
προσάγω – приводити,
приносити
προσαιτέω – просити, благувати
προσδέχομαι – приймати

προσδοκέω – очікувати
προσδοκία, ἡ – очікування,
передбачення
προσευχή, ἡ – молитва
προσεύχομαι – молитися
προσέχω – звертати увагу,
зосереджуватися
πρόσθεσις, εως, ἡ – додавання
προσκαλέω – кликати,
звертатися
προσπίπτω – спіткати,
зустрітися
προσπταίω – зазнавати
нещастя, труднощі
προστάσσω – веліти,
заповідати
προσφέρω – приносити
πρόσωπον, τό – лице, обличчя
πρότερος (3) – перший,
попередній
προτιμάω – надавати перевагу
προτρέπω – спонукати
πτερόν, τό – крило
πτῶμα, ατος, τό – падіння
πύλη, ἡ – ворота
πυνθάνομαι – дізнаватися,
довідуватися, пізнавати
πῦρ, πυρός, τό – вогонь
πυρώ – пекти, розпалювати
πωλέω – продавати

Ρ ρ

ρήγνυμι – розривати,
розламувати
ρίζα, ἡ – корінь
ρίπτω – убивати

ρύομαι – звільняти
ρύτις, ίδος, ἡ – складка,
зморшка
ῥώμη, ἡ – тілесна сила,
міцність, могутність

Σ σ

σαλπίζω – сурмити, трубити
σαφής (2) – ясний, чіткий
σέβομαι – вшановувати
σελήνη, ἡ – місяць
σεμνός (3) – величний,
піднесений; благочестивий
σημαίνω – означати
σήμερον – сьогодні
σίτος, ό – хліб, зерно
σιωπάω – мовчати
σιωπή, ἡ – мовчання
σκέλος, εως, τό – нога
σκέπτομαι – розглядати,
уважно вивчати
σκία, ἡ – тінь
σκληρός (3) – твердий,
жорсткий
σκολέω – спостерігати,
дивитися, розглядати
σκοπός, ό – мета
σκότος, ό – пітьма
σκῦτος, εως, τό – шкіра
σκυτοτόμος, ό – шкіряник
σμάραγδος, ἡ – смарагд
σοφία, ἡ – мудрість
σπείρω – сіяти
σπέρμα, ατος, τό – насіння
σπέρχω – поспішати; лютувати

σπεύδω – спішити
σπλάγχνον, τό – нутро; серце,
душа
σποδός, ἡ – попіл; прах,
останки
σπορά, ἡ – посів; народження;
потомство
σπουδάζω – старатися
σπουδαῖος (3) – добродесний
σπουδή, ἡ – старання, завзяття
στάσις, εως, ἡ – стан,
положення; розміщення
στενός (3) – тісний
στέργω – любити, бути
прив'язаним
στερεός (3) – твердий,
жорсткий
στερέω – позбавляти
στέφανος, ὁ – вінок
στεφανώω – увінчувати
στῆθος, εως, τό – груди, серце
στοιχείον, τό – стихія, елемент
στόμα, ατος, τό – рот, вуста
στρατεύω – воювати
στρατηγός, ὁ – полководець
στρατιά, ἡ – військо
στρέφω – повертати
στρογγύλος (3) – круглий,
сферичний
συγγενής (2) – споріднений
συγχωρέω – поступатися,
погоджуватися
συζυγία, ἡ – поєднання, союз
συλλαμβάνω – захопити,
затримати; допомагати
σύλληψις, εως, ἡ – сприйняття
σύμβολον, τό – знак, символ
συμβουλεύω – радити

συμπαθέω – співчувати
συμπλοκή, ἡ – переплетення;
обійми, статевий акт
σύμπλοος (2) – той, що пливе
разом на кораблі
συμφέρων, οντος, τό – користь,
вигода
συμφωνέω – погоджуватися
συνάγω – збирати
συναγωγεύς, εως, ὁ – той, хто
об'єднує, збирач
συνεργέω – сприяти
συνετός (3) – розсудливий,
мудрий
συνήθεια, ἡ – звичка
συνήμι – слухати, розуміти
συνίστημι – створювати,
засновувати, влаштовувати
σύνοδος, ἡ – зібрання
συνουσία, ἡ – співжиття,
взаємодія, спілкування
συντηρέω – зберігати;
дотримуватись
συντίθημι – складати,
творити; розуміти,
погоджуватися
σύντομος (2) – короткий,
швидкий
σύντονος (2) – нестримний,
нетерплячий
συντυχία, ἡ – випадок, подія
σῦς, συός, ὁ/ἡ – свиня
σύσπαστος (2) – зібраний
разом
σφαγή, ἡ – заклання
σφραγίς, ἴδος, ἡ – перстень
σχῆμα, ατος, τό – образ,
форма, вигляд

σχίζω – розколювати
σώζω (=σώζω) – рятувати
σῶμα, ατος, τό – тіло
σωτήρ, ἥρος, ό – рятувальник
σωφροσύνη, ἥ –
розсудливість, стриманість

Т τ

τάξις, εως, ἥ – порядок
ταραχή, ἥ – хвилювання,
сум'яття
ταραχῶδης (2) – неспокійний,
бурхливий
ταριχεύω – консервувати
τάσσω – ставити, розміщувати
ταῦρος, ό – бик
τάφος – поховання
τειχέω – зводити, будувати
τείχος, εος, τό – стіна, вал,
укріплення
τέκνον, τό – дитина
τελειότης, ητος, ἥ –
закінченість, завершеність
τέλεος (3) (=τέλειος) –
довершений
τελευταῖος (3) – останній
τελέω – завершувати
τέλος, εος, τό – кінець,
завершення
τέρπομαι – радіти,
насолоджуватися
τέτιξ, ιγος, ό – коник, цикада
τέχνη, ἥ – мистецтво,
ремесло; засіб
τεχνίτης, ό – майстер,
ремісник; творець

τηρέω – зберігати
τίθημι – ставити, класти
τίκτω – народжувати
τιμάω – поважати, шанувати
τιμή, ἥ – ціна; шана; гідність
τίμιος (3) – шанований;
дорогоцінний
τιμωρία, ἥ – помста;
покарання
τιμῆσις, εως, ἥ – розріз
τόκος, ό – народження
τολμάω – наважуватися,
насмільоватися
τόπος, ό – місце
τρέπω – повертати
τρέφω – живити, годувати
τρέχω – бігти
τρίβος, ό – шлях, дорога
τροπή, ἥ – поворот; зміна
τρόπος, ό – спосіб
τροφή, ἥ – насолода
τρυφή, ἥ – розкіш, насолода
τρώγω – їсти
τυγχάνω – потрапляти
τυφλός (3) – сліпий
τύχη, ἥ – вдача, доля

Υ υ

ύβρίζω – ображати
ύβρις, εως (εος), ἥ –
зухвальство; образа, насилля;
втрата, шкода
ύγιής (2) – здоровий,
неушкоджений
ύδωρ, ύδατος, τό – вода
ύετός, ό – дощ

υἱός, ὁ – син
ἕλη, ἡ – матерія
ἕμνος, ὁ – гімн
ὑπακοή, ἡ – послух, покора
ὑπαρξις, εως, ἡ – буття
ὑπάρχω – бути, існувати; бути
прихильним (+ Dat.)
ὑλειμι – існувати, бути
доступним
ὑλεκρέω – витікати, зникати
ὑπερβαίνω – перевершувати
ὑπερέχω – перевершувати,
бути вищим (за когось)
ὑπερηφανέω – гордитися,
заноситися
ὑπερηφανία, ἡ – гордість;
зарозумілість, пихатість
ὑπεροχή, ἡ – вищість
ὑπισχνέομαι – обіцяти
ὑπνος, ὁ – сон
ὑποδείκνυμι – показувати
ὑποδοχή, ἡ – прийняття
ὑποδύω – брати на себе,
одягати
ὑπόθεσις, εως, ἡ – основа,
принцип
ὑποθωπεύω – підлещуватися
ὑπόκειμαι – лежати в основі;
підлягати
ὑποκριτής, ὁ – лицемір
ὑπομένω – залишатися,
очікувати; терпіти
ὑπομονή, ἡ – терпіння,
стійкість
ὑποπτεῦω – підозрювати
ὑποτάσσω – підкорювати
ὑποτίθημι – пропонувати

ὑπουργέω – допомагати,
служити
ὑστερον – пізніше, згодом
ὑφήμι – спускати;
послаблювати, зменшувати
ὑφίστημι – класти в основу
ὑψηλός (3) – високий
ὑψος, εως, τό – висота
ὑψόω – піднімати

Φ φ

φαίνομαι – здаватися
φαίνω – являти
φανερός (3) – явний,
відкритий
φαῦλος (3) – нікчемний
φείδομαι – щадити, облишити
φεύγω – бігти, втікати
φθάνω – прибувати, досягати
φθείρομαι – тліти, помирати
φθονέω – заздрити
φθόνος, ὁ – заздрість
φθορά, ἡ – загибель
φιλοξενία, ἡ – гостинність
φίλος (3) – дорогий, милий
φοβερός (3) – страшний,
загрозливий
φόνος, ὁ – вбивство
φορά, ἡ – переміщення
φρονέω – думати
φρόνημα, ατος, τό – розум,
думка
φρόνησις, εως, ἡ –
розсудливість, розум
φρόνιμος (3) – розумний,
розсудливий

φροντίζω – піклуватися,
думати; турбуватися
φροντίς, ἴδος, ἦ – мислення
φρουρέω – вартувати,
слідкувати
φυλακή, ἦ – охорона; тюрма
φυλάσσω – охороняти,
вартувати; дотримуватися
φυλή, ἦ – рід, плем'я
φύσις, εως, ἦ – природа
φυτόν, τό – рослина
φύω – вирощувати,
породжувати; виростати
φωνή, ἦ – голос; звук
φῶς, φωτός, τό – світло
φωτεινός (3) – ясний, світлий
φωτίζω – світити

Χ χ

χαίρω – радіти
χάλκεος (= χαλκοῦς) (3) –
мідний, бронзовий
χαμαιπετής (2) – той, спить на
землі
χαρίζω – догодити, сказати
приємне
χάρις, ιτος, ἦ – ласка, милість,
благодіяння
χάρισμα, ατος, τό – милість,
дар
χεῖλος, εως, τό – губа
χείρ, χειρός, ἦ – рука
χέω – лити
χθόνιος (3) – земний
χθών, χθονός, ἦ – земля
χιλιάς, ἄδος, ἦ – тисяча

χορηγός, ὁ – керівник,
провідник
χράομαι – користуватися;
заснавати, страждати від
чогось + Dat.
χρεία, ἦ – потреба
χρή – слід, треба
χρήμα, ατος, τό – річ, предмет,
справа
χρῦσεος (= χρυσοῦς) (3) –
золотий
χρυσόδετος (2) – в золотій
оправі
χώρα, ἦ – простір, край,
країна
χωρέω – іти, просуватися;
відступати; вмішувати
χωρίζω – відступати, покидати
χωρίον, τό – місце, місцевість

Ψ ψ

ψῆττα, ἦ – камбала
ψυχή, ἦ – душа
ψυχρός (3) – холодний

Ω ω

ὠόν, τό – яйце
ᾠρα, ἦ – проміжок часу
(година, пора року, день)
ὠφέλεια, ἦ – допомога,
користь
ὠφελέω – приносити користь
ὠφέλιμος (3) – корисний

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології

Навчальний посібник

Левко О. В.

ДАВНЬОГРЕЦЬКА МОВА:
ХРЕСТОМАТІЯ З КОМЕНТАРЯМИ

В авторській редакції

Керівник проекту – Левко О. В.
Комп'ютерна верстка – Левко О. В.

Видавець: ТОВ «ВП «Едельвейс»,
м. Київ, вул. Зодчих, 74,
Свідоцтво: серія ДК № 4249 від 29.12.2011 р.

Підписано до друку 4.11.2025 р.
Формат 64x90/16. Ум. друк. арк. – 8.75.
Обл. вид. арк. – 8.14.
Наклад 100 прим. Зам. № 04/11.
Друк: ФОП Пилипенко Н. М.